

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság jelentése a 2013. évben végzett tevékenységéről

Szerkesztette: Vajda Zoltán és Dr. Magyar Gábor

A jelentés összeállításában közreműködtek:

**Filotás Zoltán
Gál Orsolya
Gilly Zsolt
dr. Kardos Mária
Kovács Erika
Dr. Kovács Éva
Ludnai Tünde
Sipos Ferenc
Szablics Gábor
Szász Márta
Tajti László
Vajda Zoltán
Virág Ilona**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2. Személyi állomány	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi	7
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai	7
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a védelemre tervezett földtani alapszelvények, ásvány- és ősmaradvány-lelőhelyek)	7
3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek	8
3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvetelek, kezelési tervek, nagyobb feltárások/)	8
3.1.4. Natura 2000 területek	8
3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek	8
3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)	9
3.3. Saját vagyonkezelésű területek	9
3.4. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.4.1. Védelemre tervezett mesterséges üregek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.5. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.6. Magas Természeti Értékű Területek	11
4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)	11
4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2.1. Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR)	14
4.2.2. Natura 2000 területek monitorozása	21
4.2.3. Nádi énekesmadarak monitorozása	24
4.2.4. Élettelen környezeti tényezők monitorozása	24
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként	24
4.4. Jelentési kötelezettség	25
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység	25
5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült)	25
5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült)	25
5.2. Élőhelyfenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban)	26
5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	26
5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése	27
5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)	27
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)	27
5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	27
5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	28
5.5. Saját állatállomány	29
5.6. Erdőterületek, erdőgazdálkodás	30
5.6.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	30
5.6.2. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése	30
5.7. Vadászterületek, vadgazdálkodás	31
5.8. Halászati vízterek	32
5.8.1. Védett vízterek	32
5.8.2. Védett halastavak	33
6. Tájvédelem	33
6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)	33
6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	33
6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	34
6.4. Tájvédelmi szakértői tevékenység	34

6.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások	34
7. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei)	35
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység	38
8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma	38
8.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára (ktvf, erdészeti, földügyi, önkormányzat, MVH stb. bontásban)	38
8.1.2. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai fősztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban	39
8.1.3. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés	39
8.2. Szabállysértés	39
8.3. Természetvédelmi bírság	39
8.4. Büntetőügyek	39
8.5. Polgári perek	40
9. Természetvédelmi Őrszolgálat	40
9.1. Alapadatok	40
9.1.1. Személyi feltételek	40
9.1.2. Technikai felszereltség	40
9.1.3. Polgári természetőrök	41
9.2. Feladatellátás	41
9.2.1. <i>Hatósági feladatellátás</i>	41
9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal	42
9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása	43
10. Költségvetés és vagyon	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
10.1. Kiadások	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
10.2. Bevételek	46
10.3. Vagyon	47
10.3.1. Befektetett eszközök	47
10.3.2. Forgóeszközök	47
10.4. Épületek	47
10.5. Eszközök	48
11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok	48
11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	48
11.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok	48
11.1.2. Tanösvények	48
11.1.3. Egyéb bemutatóhelyek	48
11.1.4. Társadalmi kapcsolatok	49
11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	49
11.2.1. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények	49
11.2.2. Szakvezetési túrák	50
11.2.3. Erdei iskolák	50
11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	50
11.2.5. Kiadványok	53
11.2.6. Látogatóstatisztika	53
11.3. Tervezett fejlesztések (2014)	54
11.4. Együttműködési megállapodások	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
11.5. Fontosabb események	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12. Közfoglalkoztatás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.2. Elvégzett feladatok, eredmények	55
12.3. Tapasztalatok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
12.4. Javaslatok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

14. Belföldi és külföldi együttműködés	57
15. Ellenőrzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása (max: 1-1,5 oldal.)	59
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1. Bevezetés

Magyarország időrendben második nemzeti parkja a Duna–Tisza köze szikes tavainak, az azt körülvevő és egyben attól függő élővilágnak, a hagyományos állattartási módok megőrzésére alakult 1975-ben. A nemzeti park-igazgatóság természetvédelmi kezelőként ugyancsak gondoskodik a működési területén található további természetvédelmi szempontból jelentős értékek (ex lege vagy egyedi jogszabály révén védett természeti területek Natura 2000 területek, védett vagy fokozottan védett növény- és állatfajok) megőrzéséért, fennmaradásáért.

E kezelői tevékenység elérhető munkaerőforrások és pénzügyi források hatékony kiaknázása kiemelt szerepet kapott, illetve kap az Igazgatóság tevékenységén belül egyfelől a közmunkaprogram eredményes működtetése, másfelől a 2014-ig terjedő pénzügyi ciklus még elérhető pályázati forrásainak minél teljesebb körű kiaknázása révén.

Ahol a természeti értékek megőrzése aktív élőhelykezeléssel biztosítható, ott régi magyar háziállatfajtákat, magyar szürke marhát, illetve bivalyokat veszünk igénybe. Ahol a természetvédelmi célok elérését az nem veszélyezteti, az igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek kezelésére földhaszonbérlet útján egyéni gazdálkodók vagy gazdasági szervezetek közreműködését vesszük igénybe.

Kiemelt hangsúlyt helyezünk a társszervezetekkel – ezen belül különösen a régióban működő önkormányzatokkal –, illetve a lakossággal való együttműködésre, illetve arra, hogy céljaink, eredményeink közérthető módon, a lakosság minél szélesebb köréhez eljuthasson.

Az Igazgatóság folyamatosan kiemelt feladatként kezeli a társadalmi tudatformálást, melyet színvonalas rendezvények, szakmai programok, kiadványok, bemutató létesítmények segítségével kívánunk megvalósítani.

2. Személyi állomány

A 2013. évben az Igazgatóság tevékenységi körét (kutatás, igazgatás, tervezés, fejlesztés, gazdálkodás, oktatás, nevelés, őrzés, állattartás stb.) az alábbi táblázatban szereplő személyi állománnyal valósítottuk meg.

	Szakképzettség			Összesen
	Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	
Kormánytisztviselő	0	14	68	82
Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	27	35	4	66
Szerződéses munkavállaló*	0	0	8	8
Mindösszesen	27	49	80	156

*EU-s projekt keretében foglalkoztatottak

Munkatársaink nyelvismeretét tekintve angolul, németül, olaszul, oroszul, szerbül, franciául és eszperantó nyelven beszélnek alap-, közép- vagy felsőfokon. Személyzeti állományunk nyelvismereti megoszlása:

Személyi állomány	Fő/nyelvizsgák száma
Kormánytisztviselő	44/51
Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	2/2
EU-s projekt keretében foglalkoztatott szerződéses munkavállaló	5/9
Mindösszesen	51 fő/ 62 nyelvizsga

A személyi állomány 2013. január 1-jén 126 fő volt (melyben benne volt az 1 fő prémiuméves programban résztvevő munkatárs is), míg 2013. december 31-én 152 fő volt (az 1 fő prémiuméves programban résztvevő és a 4 fő GYES-en levő munkatárs nélkül). A 2013. évben 4 fő kormánytisztviselő és 6 fő munkavállaló távozott közös megegyezéssel, illetve 1 fő munkavállaló jogviszonya azonnali hatályú felmondással. Év közben 2 fő, december 31-én 10 fő munkavállaló munkaviszonya szűnt meg a határozott időre létesített munkajogviszony megszűnése miatt.

Az Igazgatóság 3 fő kormánytisztviselővel és 37 fő munkavállalóval létesített jogviszonyt az elmúlt évben. 2013-ban 1 fő munkavállaló ment gyesre, így az elmúlt évben összesen 3 fő kormánytisztviselő és 1 fő munkavállaló volt gyesen. A tartósan távollevő kormánytisztviselők közül 1 fő jelezte, hogy a 2014. évben vissza kíván térni az Igazgatóság aktív állományába.

A 2013. évben részt vettünk 4 közmunkaprogramban, az egyik 15, a másik 54, a harmadik 89, a negyedik 116 fős volt, melynek összes költsége 156,6 millió Ft volt. A közmunkaprogram keretében foglalkoztatottak záró létszáma 2013. december 31-én 99 fő volt. Az alkalmazottak javadalmazása a vonatkozó törvényeknek és az Igazgatóság Közszolgálati Szabályzatának megfelelően történt. Jutalmazásokra csak a törvényi kereteken belüli kötelező jellegű (jubileumi jutalom: 3 fő) került sor 2013-ban. Cafetéria-juttatás kifizetés történt a törvényi előírások és belső szabályzatunk szerint. Dömpingmunkák jelentkezésekor az adott területen dolgozók részére rendkívüli munkavégzés illetve célfeladat került elrendelésre, illetve kifizetésre (árvízi védekezés, új informatikai rendszerre történő áttérés, EU-s pályázatok lebonyolításához kapcsolódó többletfeladatok, földhaszonbérleti pályázatok kiírása, lebonyolítása stb.) A célfeladat elrendeléséről az irányító szervezet előzetesen tájékoztattuk. A KIM-nek az előírt tájékoztató jelentéseket negyedévente leadtuk. Rendkívüli munka ellenértékeként közterhekkel együtt számítva 2013-ban 44.586.294 Ft-ot fizettünk ki, melyből visszamenőlegesen 38.637.267 Ft a fizikai állományban lévők részére, mint a megelőző 3 évre ki nem fizetett rendkívüli munka ellenértéke került kifizetésre. Céljuttatás jogcímén EU-s forrásból 2013-ban 2.520.000 Ft-ot fizetett ki az Igazgatóság 5 fő kormánytisztviselőnek és 1 fő munkavállalónak.

A 2013. évben 1 fő kormánytisztviselő sikeres közigazgatási alapvizsgát, 1 fő kormányzati ügykezelő pedig sikeres ügykezelői alapvizsgát tett.

A Föld Napja alkalmából munkája elismeréseképpen kitüntetésben részesült: Dr. Kovács Éva monitoring szakreferens és Pál Szabó Ferenc természetvédelmi tájegység-vezető.

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

Az Igazgatóság 347/2006 (XII. 23.) Korm. rendelet által megállapított működési területe 1 005 883 ha.

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a védelemre tervezett földtani alapszelvények, ásvány- és ősmaradvány lelőhelyek)

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek

Kiskunsági Nemzeti Park terület	50 523 ha
Tájvédelmi körzet (3 db)	26 833 ha
Természetvédelmi terület	4 748 ha
Összesen	82 104 ha

Védelemre tervezett természeti területek:

Terület	kiterjedés (ha)
Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye Természetvédelmi Terület (bővítés)	27,6931
Érsekalmi Hét-völgy Természetvédelmi Terület (bővítés)	243,8952
Gátéri Fehér-tó Természetvédelmi Terület	702,6649
Imrehegyi gyepek Természetvédelmi Terület	94,0970
Kiskunsági Nemzeti Park (bővítés)	5222,4254
Kiskunsági Nemzeti Park (bővítés, 2. ütem)	2788,1675
Peszéri-erdő Természetvédelmi Terület	640,5268
Szelidi-tó Természetvédelmi Terület (bővítés)	180,5732
Tázlári homokbuckák Természetvédelmi Terület	761,6698
Összesen	10661,7129

Az Igazgatóság működési területén két db földtani alapszelvény országosan védett természeti terület részeként természeti oltalom alatt áll, azonban a többi földtani alapszelvény kiemelt oltalma természeti emlékként történő egyedi védetté nyilvánítással biztosítható. Három nem védett alapszelvény (Szeged-Öthalom, Katymári Téglavető, Madarasi Téglavető) részletes kezelési terve elkészült és az Igazgatóság megküldte a VM részére vélemény-

nyezés céljából, továbbá egy, a császártöltési alapszelvény kezelési tervét megalapozó dokumentáció elkészült. A földtani alapszelvények védetté nyilvánításáról szóló jogszabálytervezet és a védetté nyilvánítás folyamatának véleményezése megtörtént. A kezelési tervek tartalmi követelményének és a védetté nyilvánítás folyamatának összeállítása, meghatározása megtörtént, a védetté nyilvánítást előkészítő területi egyeztetést 2014. április hónap végéig kell lefolytatni.

3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek:

Lápok és szikes tavak: 2013-ban tovább folytatódott az ex lege területek és természeti területek határainak pontosítása, 2200, illetve 500 hektárnyi terület mértünk fel. A felmérések során további kiegészítő adatokat gyűjtöttünk az előforduló élőhelyekről, ritka és védett fajokról, veszélyeztető tényezőkről, amelyeket digitális adatbázisba rendeztünk. Ezzel párhuzamosan ex lege földtulajdonlapi feljegyzési kérelmekkel fordultunk az ATIKÖTEVIFE-hez, Csongrád- és Bács-Kiskun-megyében egyaránt több láp és szikes tavi rájegyzés megtörtént az év során. A 2013-as év folyamán leválogattuk azon ingatlanokat, amelyek a KNPI térképi nyilvántartásában és a Vidékfejlesztési Értesítőben egyaránt – részben vagy teljes egészükben – ex lege láp vagy szikes tó védettséggel érintettek, ám természetbeni állapotuk alapján nem felelnek meg a kritériumoknak (szántóterületek, száraz gyepek, tanyák stb.). A közel 550 hrsz-t – amelyből kb. ötvenre tehető az egyedi határozattal lehatárolt területek száma – tartalmazó listát megküldtük az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség részére, és kértük a védettség tényének törlését. Az ezt megelőző időszakban beérkezett törlési kérelmek ügyében eljáró OKTVF felé természetvédelmi kezelői nyilatkozatunkat minden esetben megadtuk.

Kunhalmok és földvárak: A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén mai ismereteink szerint 124 regisztrált kunhalom és 7 földvár található. A kunhalmok megőrzendő tájképi elemként bekerültek az Európai Unió által előírt ún. „Kölcsönös Megfeleltetés” rendszerébe. Ez azt jelenti, hogy megőrzésük a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszerének részévé vált, amelyet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a saját eljárásrendjén belül ellenőriz. Az egyes kunhalmokról és földvárakról azonban a kevés adat és a komplex kutatások hiánya miatt keveset tudunk. Folyamatos ellenőrzésük, további vizsgálataik elengedhetetlen megőrzésükhöz, további pusztulásuk megakadályozása érdekében elkerülhetetlen további, gyakorlati lépéseket tenni.

3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelveletelek, kezelési tervek, nagyobb feltárások/)

Az Igazgatóság működési területén a Tvt. definíciójának megfelelő barlang, forrás vagy víznyelő nem található.

3.1.4. Natura 2000 területek

Az Igazgatóság természetvédelmi kezelésében álló Natura 2000 területek kiterjedése:

csak különleges madárvédelmi terület (SPA)	58 833 ha
csak különleges természetmegőrzési terület (SAC)	50 205 ha
SPA és SAC is egyben	71 307 ha
Összes Natura 2000	180 345 ha

Az Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területek kiterjedése (függetlenül attól, ki a természetvédelmi kezelő): 168 005 ha.

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek:

A 3.1.4. fejezetben felsorolt Natura 2000 területeken túlmenően az Igazgatóság működési területén található természetvédelmi szempontból nemzetközi jelentőségű területek kiterjedése:

Nemzetközi jelentőségű vadvizek (ramszari területek)	31 772 ha
MAB bioszféra-rezervátum	23 761 ha
Biogenetikai rezervátum (Kolon-tó)	2 962 ha

Az Igazgatóság működési területén Európa-diplomás terület, Világörökség-helyszín vagy geopark nem található.

3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védetség szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

Földterület-vásárlás	db	Területnagyság	Vételár
- kisajátítás révén*	—	—	—
- védetség szint helyreállítás	1	1,4133 ha	399 885 Ft
- elővásárlási jog révén saját forrásból	23	70,7058 ha	32 461 080 Ft
- pályázati (LIFE) uniós forrásból	2	6,5969 ha	764 450 Ft
Együtt	26	78,7160 ha	33 625 415 Ft

A földek összesített átlagára 427 170 Ft/ha.

*Kisajátítási eljárás

Az 1233/2012. (VII. 12.) Korm. határozat végrehajtása érdekében, jogellenesen magántulajdonba került, a védetség szint helyreállításáról szóló törvény hatálya alá tartozó mintegy 130 ha védett természeti terület (2 db ingatlan) tulajdonjogának kisajátítás útján történő megszerzésére a VM által biztosított 40 millió Ft fedezet terhére 2012-ben kisajátítási eljárást elindítottunk. A kirendelt szakértői vélemény alapján 165 067 074 Ft a várható kártalanítás; a jelentős eltérés oka egyrészt a megemelkedett földárból, másrészt az elmaradt haszon megállapításából adódott. A kártalanítás fedezete a VM-től pótlólagosan kapott 234 millió Ft. Az eljárás lezárása áthúzódott 2014-re.

Az Igazgatóság vagyonkezelési szerződést kötött 2013. július 15-én az NFA-val elsősorban a 2007. év után megvásárolt ingatlanokra vonatkozóan. A szerződésben a KNPI 2261,4057 ha vagyonkezelői jogát kapta meg, melyeknek a becsült értéke 384 955 056 Ft

3.3. Saját vagyonkezelésű területek

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek hasznosítása az alábbi módon történik:

Művelési ág	Terület (ha)	Saját használatban (ha)	Haszonbérbe/hasznosításba adva (ha)
erdő	6680	6680	0
fásított terület	292	270	22
gyep (legelő)	24906	7433	17473
rét (kaszáló)	6824	2 385	4439
gyümölcsös	3	3	0
halastó	753	333	420
kivett	7275	6664	611
nádas	2999	2006	993
szántó	3364	1691	1673
szőlő	9	8	1
Összesen	53 105	27473	25 632

Az Igazgatóság a vagyonkezelésében lévő területek **52%-át** (27 473 ha) földhaszonbérlet útján kezeli. A 2013-es gazdasági évben 476 hatályos haszonbérleti szerződésünk volt. Az Igazgatóság a haszonbérbe adott területeken fokozott ellenőrzést végez, elsősorban azt vizsgálja, hogy a földhasználók a haszonbérleti idő tartama alatt eleget tesznek-e a haszonbérleti szerződésben foglalt természetvédelmi előírásoknak.

Az Igazgatóság az állami tulajdonú, saját vagyonkezelésű területek 48%-án saját hatáskörben maga végzi az élőhely-fenntartási, természetvédelmi célú területkezelést a Természetmegőrzési Osztály és a Természetvédelmi Őrszolgálat közreműködésével. 2013-ban **6.310,30 hektár** saját hasznosítású területtel pályáztunk a **SAPS-ba**,

ebből **4946,18 hektárral** az **AKG** pályázatban is részt vettünk, mely az előző évhez viszonyítva – 167,83 ha-ral csökkent, mert az MVH a FÖMI felmérése szerint nem támogathatóvá tette a területet. 2013. szeptember 1-jével AKG-kötelezettségvállalással átadásra került 102 ha; a célprogram jogcíme BA) Extenzív gyepgazdálkodás. Az Igazgatóság gazdálkodási tevékenysége következtében kapott **földalapú támogatásból (SAPS)**, valamint az **Agrár Környezetgazdálkodási Program (AKG)** keretében kapott támogatásból finanszírozza a védett élőhelyek kezelését, védett területek fenntartását. Ebből a pénzügyi forrásból az élőhely-kezelésben nagy szerepet játszó magyar szürke szarvasmarha és bivaly állomány fejlesztését, az állatállomány takarmányozásához szükséges szalastakarmány betakarítását és a kezelési tevékenységek elvégzéséhez szükséges mezőgazdasági gépek beszerzését és működtetését finanszírozta az Igazgatóság. 2013. évi üzembe helyezéssel a KEOP-3.2.0/11-2012-0005 jelű pályázat útján az alábbi gépekkel és eszközökkel bővítettük fennálló mezőgazdasági gépparkunkat:

I. rész Erőgépek

Darabszám	Eszköz megnevezése, paraméterei	Nettó ár
3 db	New Holland T5060 mg vontató	37 995 000 Ft
1 db	New Holland T6.120 mg vontató	15 350 000 Ft
1 db	New Holland T7.250 mg vontató	31 962 000 Ft
	Összesen:	85 307 000 Ft

II. rész Munkagépek

Darabszám	Eszköz megnevezése, paraméterei	Nettó ár
1 db	Alö Qicke Q55 homlokrakodó	3 630 000 Ft
1 db	Seppi Midiforst 225 DT erdészeti szárzúzó	8 170 800 Ft
3 db	KRONE Comprima F155 körbálázó	26 100 000 Ft
1 db	Krone Comprima F155 XC szecskázós hengeres bálázógép	9 300 000 Ft
3 db	Krone EC 280 hátsó függesztésű kasza	5 850 000 Ft
2 db	Krone Swadro 807 rendképző	9 000 000 Ft
1 db	Krone 7.82/6*7 rendterítő	2 940 000 Ft
	Összesen:	64 990 800 Ft

III. rész Önjáró hínárvágó

Darabszám	Eszköz megnevezése, paraméterei	Nettó ár
1 db	Truxor DM 5000 önjáró, kételtű hínárvágó gép	23 618 900 Ft

1100 ha gyepterületet kezeltünk saját erőgépeinkkel. Mechanikai talajművelést végeztünk 989 hektár szántóterületen, mely érintett uniós pályázatból vásárolt (KIOP) területeket, továbbá tűzokos és daruvédelmi területeket is. Bér munka igénybevételével 487 hektáron tisztító kaszálással végeztünk természetvédelmi kezelést és közel 100 hektár talaj-előkészítési munkát végeztünk el a 2014. év tavaszi és őszi vetés előkészületeihez.

Közel 990 ha szántó területen, zab, silókukorica, kukorica, tritikálé, káposztarepce vetésével és lucerna termesztésével segítettük elő a telepeinken lévő szarvasmarha-állományunk téli takarmányának biztosítását. Szemes-takarmány-betakarítás nem történt. A 2014-as gazdasági évi takarmány szükséglet további biztosításához 32,5 ha őszi repcét vetettünk.

Az Igazgatóság állatállományának növekedésével egyidejűleg a téli takarmány szükséglet is folyamatosan növekszik. A szalastakarmány betakarítására az Igazgatóság gépparkjának további bővítése indokolt. Az őshonos állattartó telepeink téli takarmányellátásra beszállított takarmánymennyiség a következő volt:

- Fűszéna: 18392 körbála
- Alomszéna: 990 körbála
- Szalma: 827 körbála
- Csomagolt zab: 910 körbála
- Csomagolt fűszénáz: 9 körbála
- Körbálás kukorica: 49 körbála

Az Igazgatóság szalastakarmány-betakarítása nem zajlott zökkenőmentesen, munkaerőhiány miatt a kezelésben lévő területek egy részét (mintegy 500 ha-t) csak ősszel, vállalkozó bevonásával sikerült betakarítanunk. Az elhúzódozó betakarítás miatt takarmánykészletünk jelentős része kevésbé jó minőségű.

Az utolsó negyedévben 352 db birtoktest haszonbérlete lett meghirdetve 17 710.95 ha-on. Ebből 25 db visszavonásra került, végül 327 db került kiírásra 17 483.21 ha-on. Méret szerinti megoszlásuk: 88 db birtoktest 10 ha-nál kisebb, 153 db 10 és 50 ha közötti, 58 db 50 és 100 ha közötti, 39 db 100 és 200 ha közötti, 14 db 200 és 300 ha közötti méretű (300 ha feletti méretű birtoktest nem volt). A pályázatok értékelése az utolsó negyedévben zajlott. A 996 regisztrált pályázóból 907 nyújtott be érvényes pályázatot. 21 birtoktestre nem érkezett, vagy nincs érvényes pályázat (662.614 ha).

3.4. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1. Védelemre tervezett mesterséges üregek

Az Igazgatóság területén védelemre tervezett mesterséges üreg nem található.

3.5. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:

Erdőrezervátum-területek kiterjedése

Erdőrezervátum magterület	129,58 ha
Pufferterület	189,82 ha
Összesen	319,40 ha

Nemzeti Ökológiai Hálózat

Típus	Kiterjedés (ha)
Magterület	169 300,4503
Ökológiai folyosó	83 834,1580
Puffer	33 932,4887
Összesen	287 068,2216

3.6. Magas Természeti Értékű Területek

Az Igazgatóság működési területén belül található MTÉT területek

Duna-völgyi-sík MTÉT	88 735 ha
Homokhátsági MTÉT	64 154 ha
Összesen	152 889 ha

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)

Az Igazgatóság 2013 során kutatási és monitoring tevékenységet egy kivételével (Madácsi László, kötelezettségvállalás közérdekű célra, illatos csengettyűvirág kutatása) csak a saját költségvetésének terhére tudott végezni, illetve végeztetni, egyéb ilyen célokra felhasználható keret (pályázatok stb.) nem állt rendelkezésére.

4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

4.1.1. Élő természeti értékek kutatása

Két törpezanótfaj kísérleti célú mesterséges szaporítási és kitelepítési módszerének kísérletes vizsgálata, nagyobb léptékű erdőssztyeppi élőhelyrekonstrukció előkészítése érdekében.

Helyszíne: Kunpeszér. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Doronicum Kft. **Főbb eredményei:** A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén mai ismereteink szerint csupán két törpezanót taxon fordul elő (selymes törpezanót és buglyos törpezanót). Mint a törpezanót fajok általában száraz xeromezifol termőhelyet igényelnek. A homoki borókás-nyáras, nyíres erdőssztyeppéken a selymes törpezanót, míg a kedvezőbb talajtani adottságokkal bíró jobbára fátlan sztyepp élőhelyeken a buglyos törpezanót van jelen. A kultúrerdők telepítésével, sztyeppék feltörésével a törpezanótok élőhelyei oly mértékben

kerültek átalakításra, hogy e nem védett növények eltűnésének megakadályozása kizárólag fokozott odafigyeléssel valósítható meg. Jelen kutatás célja, hogy megfelelő módszert dolgozzon ki mindkét törpezanót faj szaporítására. A selymes törpezanót (*Cytisus ratisbonensis*) magok: kisebb számban állnak rendelkezésre, begyűjtésüknél nagyobb körültekintéssel kell eljárni, a kártevők jelenlétét ki kell zárni, így csökkentve a kórokozók infekcióját, június elején pár héten belül érnek, a medárdi csapadék maximum idején, azonnal csíráznak. Az, hogy a selymes törpezanót saját élőhelyén, spontán módon kialakuló új növény-együttesekben és az ember által létrehozott élőhelyeken nem kolonizál, illetve a Duna–Tisza közti homokbuckásokban visszahúzódóban van, arra enged következtetni, hogy mesterségesen szaporított egyedekkel újabb és önfenntartó populációk kialakítása számos még nem ismert nehézségbe fog ütközni. 2014-ben újabb maggyűjtést tervezünk a mikroszaporítási kísérlet folytatása érdekében, miközben a növényt saját élőhelyén is figyelemmel fogjuk kísérni (növényegyedek koreloszlása, csírázó növények száma, csírázási sikere – mesterséges csapadéktöbbletet és -elvonást is produkálva, virágok száma, tokok száma, tokban található ép magok száma stb.). A buglyos törpezanótból (*Cytisus austriacus*) magok: nagy számban állnak rendelkezésre, kártevőktől és kórokozóktól látszólag mentes, az idei száraz nyári félév végén tapasztalt igen sikeres szaporodási ráta e növény sztyeppklímára termetségét bizonyítja. 2014. év tavaszán vetést fogunk kivitelezni a faj számára alkalmas élőhelyen 500-500 mag felhasználásával. Természetes közegben vizsgáljuk a csírázás és felnövekedés, beilleszkedés sikerét. Mindösszesen még 400-400 mag áll rendelkezésre, amelyeket mikroszaporításba tervezünk bevonni.

A LIFE06 NAT/H/000104 azonosítójú tartós szegfű LIFE pályázat utókövetése során monitorozandó tartós szegfű állományok 2013. évi részletes állományfelmérése.

Helyszíne: Ásotthalom, Bócsa, Harkakötöny, Bodoglár, Nemesnáudvar. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Kiskunsági Madárvédelmi Egyesület. **Főbb eredményei:** 2013-ban a kisebb tartósszegfű-állományok esetében teljes körű, a nagyobb állományok esetében monitorozásra kijelölt állományrészletek felmérése történt meg. Az előző két aszályos év nem múlt el nyom nélkül a tartósszegfű-állományokban sem. Az ásotthalmi állományt leszámítva az összes élőhelyen csökkent a tartós szegfű egyed-száma (legerőteljesebben a nemesnáudvari állomány csökkent, a korábbi egyedszámnak csupán 70%-a volt tapasztalható). Különösen a magoncok csekély száma volt feltűnő a korábbi évekkel összevetve. Általában a legnyíltabb részeken figyelhettük meg a legnagyobb tőszámcsökkenést. A megmaradt tövek a szokásosnál nagyobb méretűek voltak, több virágzó hajtással, és a virágzó tövek aránya is jóval fölötte volt a korábbi években tapasztaltaknak.

Pikoplankton monitorozás szikes tavakon.

Helyszíne: Fülöpszállás, Szabadszállás. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Somogyi Boglárka, Dr. Vörös Lajos. **Főbb eredményei:** Az autotróf pikoplankton előfordulását és jelentőségét vizsgáltuk három zavaros-vízű (Zab-szék, Kelemen-szék és Böddi-szék) és két barnavízű szikes tóban (Fehér-szék, Sósér) 2013. április 15.–december 9. között. A fitoplankton biomassa (a-klorofill) alapján a Zab-szék hipertróf (a-klorofill maximum: 450 µg/L), a Kelemen-szék eutróf (a-klorofill maximum: 43 µg/L), a Böddi-szék hipertróf (a-klorofill maximum: 220 µg/L), a Fehér-szék hipertróf (a-klorofill maximum: 400 µg/L), a Sósér pedig szintén hipertróf volt (a-klorofill maximum: 340 µg/L). A kapott eredmények alapján megállapítottuk, hogy a vizsgált szikes tavak pikoplankton gazdagsága világszerte egyedülálló volt. A Zab-székben a pikoalgák abundanciája meghaladta a 64 millió sejt/mL értéket, részesedésük a teljes fitoplankton biomasszából pedig 99 és 100% között volt. A Kelemen-székben a pikoalgák abundanciája 9 millió sejt/mL volt, részesedésük szintén 99 és 100 % között változott. A Böddi-székben 23 millió sejt/mL volt a legmagasabb pikoalga abundancia érték, részesedésük a fitoplankton biomasszából pedig 45 és 100% között változott. Megállapítottuk, hogy a barnavízű szikes tavakban csak a vízmélység csökkenés következtében fellépő „zavarossá válás” után jelennek meg a pikoalgák, akkor azonban képesek igen jelentős abundancia és részesedés értékekkel képviseltetni magukat. A Fehér-székben a maximális pikoalga abundancia 64 millió sejt/mL a maximális részesedés pedig 100% volt. A Sósérben a legmagasabb pikoalga abundancia érték 1,5 millió sejt/mL volt, részesedésük maximuma azonban „csak” 47% volt.

Eltérő területhasználat hatása Natura 2000 gyepterületek vegetációjára és állatközösségeire.

Helyszíne: Izsák (Kolon-tó), Tabdi kőrises-égerláp TT. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Domberdő Természetvédelmi Egyesület. **Főbb eredményei:** a 2010-ben megkezdett kutatás hipotézise szerint a védett területeken általánosan előírt késői (július 15. utáni) kaszálás az adott réti életközösség megváltozását vonhatja maga után. A gyakran aszályos időszakban, viszonylag későn végzett kaszálás hatására az élőhely szárazodni kezd, emiatt pedig a vegetáció szerkezete és az ott élő állatközösség is

megváltozhat. Vizsgált objektumok: vegetáció, futóbogarak, pókok, egyenesszárnyúak és hüllők. A Tabdi és Páhi melletti mintaterületekről a hat 1 hektáros kvadrátról (korán és későn kaszált, kontroll) összesen 173 növényfajt sikerült kimutatni. A Tabdi területére eső mintapontokon nedvességigényesebb fajok találhatóak nagyobb arányban. A kontrollkvadrátok üdőbbnek bizonyultak a kaszáltaknál, a korán kaszált kvadrát Páhin szárazabbnak bizonyult, Tabdin ez nem volt kimutatható. A 2x2 méteres állandó cönológiai kvadrátok fajszáma 16 és 30 között változott, átlagosan 23 volt, Tabdin átlagosan néhány fajjal több volt, mint Páhin.

A cönológiai felvételek fajösszetétel alapján történő elkülönítését főkomponens analízissel (PCA) végeztük (a tengelyek varianciafedése 63%). A cönológiai felvételeket alapul véve a két mintaterület már nem különül el egyértelműen, ellenben a korán kaszált, a későn kaszált és a kontrollkvadrátok csoportosulnak, azaz a cönológiai felvételek fajösszetételére a kezelés nagyobb hatással volt, mint a mintaterület. 2013-ban a két területen összesen 27 lepkefaj 905 egyedét észlelték a transekttek lejárása során, Páhin 23 faj 492 egyedét, Tabdin 20 faj 413 egyedét. A két területen a három év alatt így összesen 41 fajt (taxont) sikerült kimutatni, Páhin 36-ot, Tabdin 29-et. 2013-ban a két vizsgálati területen a három kéthetes mintavétel során 80 bogár taxon (ebből 71 faji szinten identifikálva) 8584 példánya került elő. Ebből összesen 35 fajhoz tartozó 1861 futóbogár egyed. A vizsgálat során előkerült a szarvas álganéjtűró (*Bolbelasmus unicornis*). A mintavételi területekről összesen 19 családba tartozó 108 pókfaj 9070 egyede került elő. Nem metrikus sokdimenziós skálázás során kapott eredmények alapján elmondható, hogy összességében a leglényegesebbnek tűnő tényező a kaszálás, annak időbeliségétől függetlenül. Ez feltehetően a pókok többségének a gyep szerkezeti elemeihez való kötődésével állhat összefüggésben. Az elmúlt négy év során minden évben megtörténtek a kaszálások a kísérleti kvadrátokban. Áttekintették, hogy a vizsgálati időszakban milyen változások történtek a faj- és egyedszámokban, illetve milyen mennyiségi viszonyok vannak az adott kvadrátok között. A kontrollkvadrátok magasan kiemelkednek egyedszám tekintetében, ami teljesen érthető, hiszen ezeken a területeken nem történt kaszálás, ami a gyeplakó pókok életlehetőségeit – legalábbis átmenetileg – markánsan lecsökkentenék. Ugyanakkor fajszám tekintetében nincs nagy különbség a különböző kezeléssel kvadrátok között. Úgy tűnik ezek a hatások csak rövid ideig jelentkeznek és kis idő múlva a szomszédos területekről újra betelepülő fajokkal ismét helyre áll a korábbi állapot. A két területen fűhálózás és a talajcsapdás gyűjtések során összesen 35 egyenesszárnyú taxon (32 faj és 3 genusz) 7890 egyedét detektálták. 2013-ban a fajszám és a példányszám lényegesen magasabb volt mindkét korábbi évnél mind a fűhálós, mind a talajcsapdás eredmények tekintetében. A magyar tarsza és fogasfarkú szöcske esetében trend jellegű csökkenés figyelhető meg az elmúlt négy évben. Az orthopterológiai mintavételek összes eredményét áttekintve 2013-ban jelentős átrendeződést állapítottunk meg az együttesekben a két évvel korábbi fajösszetételéhez képest, ami kifejezetten a szárazodás irányába mutat, és főként a Tabdi melletti területen észlelhető. A korábbi évekhez hasonlóan maga a kaszálás jelentős változást okozott a közösségszerkezetben, azonban úgy tűnik, hogy a késői és a korai kaszálás hatása között egyelőre markáns különbség nem fedezhető fel, illetve a különböző vízellátottságú évek között van eltérés a két kezelés kimenetét tekintve, de az inkább egyedi különbségekből adódónak tűnik. A különböző ízeltlábúcsoportok közösségi szinten eltérően és eltérő mértékben, de valamilyen módon reagáltak a kezelésekre. Hüllők: a ürge gyík egyedei voltak jelen a két területen, a korábbi mintavételi évekhez képest állománycsökkenés volt megfigyelhető.

Csengettyűvirág

Helyszíne: Kiskőrös. **Forrása:** Madácsi László által nyújtott támogatás. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Vojtkó András, Farkas Tünde, Mészáros András, Kiskunsági Madárvédelmi Egyesület. **Főbb eredményei:** A csengettyűvirág cönológiai viszonyainak felderítésére 2013 augusztusában 9 felvétel készült a Szücsi-erdő területén, Braun–Blanquet módszerrel, százalékos borításbecsléssel. 10x10 m-es mintanegyzet került kijelölésre az erdő területén az ismert előfordulások közelében, nyolc db négyzet a csengettyűvirágok termőhelyén lett kijelölve, míg egy üres négyzet a visszatelepítés potenciális helyén. A négyzeteken belül az egyes csengettyűvirágtövek földrajzi koordinátái GPS-szel meghatározásra kerültek, és sorszámozott jelölést is kaptak. Minden egyednél fel lett jegyezve a hajtásszám, ezen belül a virágzó hajtások száma, a virág- és természám, a levelek alakja, az élőhely típusa. 2013-ban összesen 74 tő csengettyűvirágot regisztráltak a kutatók, melynek a felmérés idején 19%-a virágzott (14 tő) és mindössze 5%-a volt termékes (4 tő). A tervezett maggyűjtés és vetés emiatt korlátozott volt, kb. 100 mag került begyűjtésre és kerti körülmények közötti vetésre.

Apium repens kiskunsági állományainak felmérése, a faj európai helyzetének értékelése

Helyszíne: Sükösd, Nemesnádudvar, Érsekcsanád. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Aradi Eszter, KNPI. **Főbb eredményei:** A kúszó zeller (*Apium repens*) 2010 óta előkerült lelőhelyein 1x1m-es kvadrátokban cönológiai felvételek készültek, feljegyeztük a veszélyeztető tényezőket. Irodalmazás során részletes információkat gyűjtöttünk a faj európai elterjedésével, veszélyeztetettségével, valamint

az *Apium* genus taxonómiai változásaival kapcsolatban. A kúszó zeller elterjedési területének jelentős részén aktuálisan veszélyeztetett, több országból kipusztult az elmúlt években-évtizedekben. Helyzete csupán Németországban és Spanyolországban tekinthető kedvezőnek. További fontos eredmény, hogy a molekuláris és „klasszikus taxonómiai módszereket” felhasználó vizsgálatok egyaránt megerősítették Koch 1824-es revíziójának létjogosultságát, vagyis az európai *Apium* fajok jelentős része a Koch által leírt *Helosciadium* nemzetségbe sorolandó.

4.1.2. Élettelen természeti értékek kutatása

A réti mészkő egykori előfordulására, bányászatára és felhasználására vonatkozó régészeti, történeti, műemlékvédelmi, néprajzi és természettudományos kutatások eredményeként napjainkig rendelkezésre álló adatok összegyűjtése, adatbázisba rendezése és azok hozzáféréseinek biztosítása, az összegyűjtött adatok terepi hitelesítése. **Forrása:** az „Elfelejtett kulturális és természeti örökségünk felfedezése a magyar-szerb határ menti régióban (CULT-NAT HERIT)” elnevezésű HUSRB/1203/2.1.2./117. számú közös szerb-magyar IPA projekt. **Kutatást végző személyek:** Kustár Rozália (régész, muzeológus, Viski Károly Múzeum) Prof. Dr. Sümegi Pál DSc (tanszékvezető egyetem tanár, SZTE Földtani és Őslénytani Tanszék).

Főbb eredmények: A kutatás kiemelt célja volt a réti mészkővel kapcsolatos régészeti, történeti, műemlékvédelmi, néprajzi, geológiai és természettudományos adatok gyűjtése és egységes szempontok szerint adatbázisba rendezése. A gyűjtött adatbázis több tudományág eredményeinek integrálásával valósult meg és közel 2300 adatot tartalmaz. Az adatgyűjtést terepi hitelesítés és fotódokumentálás egészítette ki. Összesen négy megye és a Szerb Köztársaság területéről – közel 160 települést érintve – az adatbázisban egyenlő arányban találunk középkori és újkori adatokat, miközben a népi építészet és városépítészet számos esetben csak település szintjén, egy-egy egységként szerepel. A napjainkig összeállított adatbázis (geológiai, kultúrtörténeti és szakirodalmi) megfelelő alapot biztosíthat további kutatások tervezéséhez és megvalósításához. A projekt egyik legnagyobb eredménye, hogy több tudományág eredményét együtt kezelve bekapcsolja a vonatkozó szerbiai adatokat is és a közös kulturális örökség megőrzése, népszerűsítése érdekében stratégiai célokat is megfogalmaz.

4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

4.2.1. Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR)

Növényfajok monitorozása:

Mohák monitorozása

Helyszíne: Apaj, Bugac. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Papp Beáta, Ódor Péter, Szurdoki Erzsébet, Magyar Természettudományi Múzeum. **Főbb eredményei:** Apajon az ürmös szikes puszta élőhelyen a 2006-2010 közötti időszakban a mohaközösség főbb jellemzői (kvadrátonkénti fajszám, rekordszám stb.) alapvetően pozitív összefüggést mutattak a téli-kora tavaszi csapadékkal, vagyis feltételezhetjük, hogy a közösség alapvetően csapadék, ill. víz limitált. Azonban a 2010-es év szélsőségesen sok csapadékmennyisége éppen az eddigiekkel ellentétes hatást okozott, a közösségben jelentős kihalás történt, amely nem csak a 2011-es, hanem még a 2012-es adatokban is megmutatkozott. Bugacon a homoki legelő mohaközössége a felvételezés alatt jelentősen megváltozott, ami a közösségi jellemzőkben is megmutatkozik, de a legdrámaibb a faji összetétel megváltozása. A kompozicionális változás jelentős, és egyértelmű trendet mutat a zártabb gyepek mohaközösségeinek az irányába. A változások egyértelműen a legelés intenzitásának változásával magyarázhatók. E közösségben a legelés mértéke, ezáltal a fű és avarborítás meghatározza a mohaközösség összetételét, amely viszont igen gyorsan és mindkét irányba tud változni a bolygatási rezsim módosulásakor. Apajon a füves szikes puszta mohaközösségének 12 éves adatsorának elemzése során jelentős változás tapasztalható: a mohaborítás növekedése és a diverzitás csökkenése figyelhető meg, valószínűleg a legelő állatok taposási hatásának csökkenése és a nyílt talajfelszínek visszaszorulása következtében.

Szennes infű (*Ajuqa laxmannii*) monitorozása

Helyszíne: Madaras (Baglyas-dűlő). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, Barna Zsolt, Tamás Ádám (KNPI). **Főbb eredményei:** Az Igazgatóság működési területén a szennes infű egyetlen ismert állományának hajtásszáma 2013-ban 3 foltban 257 darab volt. A 2010. évi hajtásszámmal (328 hajtás) képest ez visszaesés, de az azt megelőzően számolt adatokhoz képest még mindig majd háromszoros volt a mennyiség. Az élőhely kezeletlen, az évek során felhalmozódott

nagy mennyiségű fűavar nem kedvez a növénynek, az Igazgatóság munkatársai 2013/2014 telén gondoskodnak annak eltávolításáról.

Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*) monitorozása

Helyszíne: Katymár, Apaj, Fülöpszállás, KNPI működési területe. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** természetvédelmi őrszolgálat tagjai és szakreferensek (KNPI). **Főbb eredményei:** Három 1x1 kilométeres mintakvadrátban történik háromévente az NBmR protokoll szerinti felmérés, ez 2013-ban is megtörtént. Az előző két mintavételhez képest jóval nagyobb tőszámban volt jelen a növény a kijelölt mintakvadrátokban, az apaji kvadrátban 2010-ben 11084 virágzó tő volt jelen, 2013-ban 91723 (Fülöpszálláson 1819 – 19146, Katymáron 2367 – 34825 volt a virágzó tövek száma a két időpontban). Minden cellarácsra vonatkozóan becsültük a fiatal tövek számát is. A felmérés idejére a mintaterületek egy részén már megkezdtek a kaszálásokat, ezeket a területeket térképileg rögzítettük, hiszen itt nem volt számolható virágzó tő, a legfrissebb kaszálásnál a fiatal tövek sem voltak észlelhetők. A Natura 2000 jelölő növényfaj elterjedési területének térképezése is folyik, 2013-ban 399 új kisfészekű aszatra vonatkozó rekord keletkezett a nemzeti park adatbázisában (részben 6 évnél régebben felmért állományok ismételt felmérése, részben új lokalitások felfedezése során).

Tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) monitorozása

Helyszíne: Bócsa (Felső Tolvajos, illetve az Abafi-tanya mellett), Ásotthalom (Ásotthalmi Emlékerdő TT), Kiskunmajsa (Felső-Bodoglár), Harkakötöny (Kisfaludy-erdő, MOL). Helyi projekt: Fülöpháza (Fülöpházi homokbuckák), Kiskunmajsa (Tázlári homokbuckák). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Gál Attila, Dr. Kovács Éva, Pál Szabó Ferenc (KNPI). **Főbb eredményei:** 5 lokalitáson folyik az NBmR keretei között háromévenkénti tartósszegfű-monitorozás. A két bócsai lokalitás esetében kis mértékben csökkent a tőszám a 2010-ben számolthoz képest. A többi tanulmányozott lokalitáson kisebb-nagyobb mértékben tőszámnövekedés volt tapasztalható a három évvel korábbi adatokhoz képest. Fülöpházán összesen 4 tő maradt meg a több mint 10 éve átültetett tövekből.

Hóvirág (*Galanthus nivalis*) monitorozása

Helyszíne: potenciális élőhelyek a Duna mentén. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, természetvédelmi őrszolgálat, szakreferensek (KNPI). **Főbb eredményei:** Solt és Fajszt külterületén vizsgálták át a felmérők Duna menti erdőket, ez több új hóvirág-előfordulási adatot eredményezett (kb. negyvenegyezer virágzó tő lett regisztrálva).

Mocsári kardvirág (*Gladiolus palustris*) monitorozása

Helyszíne: Ásotthalom (Ásotthalmi Láprét TT), Ásotthalom (Gácsér-dűlő), Kunpeszér (Peszéri-erdő I – Ősnyíres), Kunpeszér (Peszéri-erdő II – Nyáras), Kunpeszér (Kovács-rét), Kunbaracs (Gubó-hegy I. és II.), Páhi (Közös-erdő), Zákányszék (Ördög-rét I. és II.). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Csete Sándor, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** Az ismert lokalitásokon (11 db a KNP működési területén) megtörtént az ismételt felmérés. Az állomány nagyság 272 025 tő (pontosan számolva/mintavétel alapján becsülve), ebből 150 712 tő virágzott. Kilenc élőhelyén stabil-növekvő, két helyszínen (Mórahalom: Gácsér-dűlő, Kunpeszér: Kovács-rét) csökkenő tendenciát mutat az állomány nagyság.

Homoki nőszirm (*Iris arenaria*) monitorozása

Helyszíne: potenciális élőhelyeken. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat (KNPI). **Főbb eredményei:** A Natura 2000 jelölő faj Duna–Tisza közti (KNPI működési területre eső) állományának teljes feltérképezése folyik. 2013-ban Jakabszállás, Imrehegy, Kiskunmajsa külterületén jártak le a felmérők homoki nőszirm számára alkalmas élőhelyeket és GPS készülékkel rögzítették a megtalált tövek helyzetét és mennyiségét. Több korábbról ismert élőhelyén megkezdődött a 2012. évet megelőző felmérések ismétlése pl. Kecskemét (Nyíri-erdő), Kunpeszér, Izsák, Kéleshalom, Hajós külterületén. A felmérés eredményeként 250 rekord keletkezett az Igazgatóság védett növényeket tartalmazó adatbázisában.

Mételyfű (*Marsilea quadrifolia*) monitorozása

Helyszíne: Csongrád. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Bártol István (KNPI). **Főbb eredményei:** Egyetlen ismert élőhelyén minden évben felmérésre kerül, 2013-ban nem jelent meg.

Fehérmájvirág (*Parnassia palustris*) monitorozása

Helyszíne: Ásotthalmom (Ásotthalmi Láprét TT), Zákányszék (Lódri-szék), Orgovány (Orgoványi-rét). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, Krnács György (KNPI). **Főbb eredményei:** Egyik helyszínen sem sikerült virágzó példányokat találni (az aszályos időszaknak köszönhetően, illetve Orgoványon hozzájárult ehhez a hatalmas mennyiségű fűavar és az élőhely átalakulása).

Vetővirág (*Sternbergia colchiciflora*) monitorozása

Helyszíne: Pusztaszer, Apaj. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, Pataki Zsolt, Barna Zsolt, Nagy István (KNPI). **Főbb eredményei:** az NBmR-ben már nem szerepel, de helyi projekt formájában folytatódik a monitorozása. A felmérés évente zajlik, a 2000-es évek eleje óta (korábban 3 évente történt felmérés ősszel virágszámlálás, tavasszal tokszámolás), az alapos – többszöri kiszállás - keresés ellenére sem sikerült virágzó töveket találni, illetve tavasszal tokot sem mindig. 2013 év őszén azonban nagy mennyiségben viritottak Pusztaszeren és Apajon is (utóbbi esetében új foltban is megjelent/kimutathatóvá vált).

Növénytársulások monitorozása:

Füves szikes puszta (*Achilleo-Festucetum pseudivinae*) monitorozása.

Helyszíne: Apaj (Kisapaji-rét), Apaj (Nagy-rét). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** Mindkét kvadrátban felvételre került az NBmR protokoll szerint meghatározott ötven-ötven cönológiai felvétel. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Ürmös szikes puszta (*Artemisio-Festucetum pseudivinae*) monitorozása.

Helyszíne: Apaj (Kisapaji-rét). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** Mindkét kvadrátban felvételre került az NBmR protokoll szerint meghatározott ötven-ötven cönológiai felvétel. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Szoloncsák vakszik növényzet (*Camphorosmetum annuae*) monitorozása.

Helyszíne: Apaj (Kisapaji-rét), Fülöpszállás (Kelemen-szék). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A társulás felvételezése az NBmR protokoll alapján elkészült mindkét kvadrát esetében. Nincs lényegi változás a közösségben; a különböző időjárású évek hatása erősen rányomja bélyegét a vegetáció aktuális képére, folytonos az ingadozás a szikfok és vakszik fajok, illetve a hátaik kevésbé víztűrő fajai között.

Nyílt, élő homokpusztagyep (*Festucetum vaginatae*) monitorozása.

Helyszíne: Fülöpháza. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A társulás felvételezése az NBmR protokoll alapján elkészült. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Buckaközi kékperjés láprét (*Molinio-Salicetum rosmarinifoliae*) monitorozása.

Helyszíne: Pirtó, Kunpeszér (Peszéri-erdő, „vaddisznós”) Kunpeszér (Peszéri-erdő, „ösnýires”). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** Mindhárom kvadrátban felvételre került az NBmR protokoll szerint meghatározott ötven-ötven cönológiai felvétel. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Tündérfátyolhínár (*Nymphoidetum peltatae*) monitorozása.

Helyszíne: Drágszél. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A felmérés megtörtént, az adatok elemzése központilag zajlik.

Nádas (*Phragmitetum communis*) monitorozása.

Helyszíne: Izsák (Kolon-tó). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A társulás felvételezése az NBmR protokoll alapján elkészült mindkét kvadrát (kezelt és kezeletlen páros) esetében. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Homoki legelő (*Potentillo-Festucetum pseudovinae*) monitorozása.

Helyszíne: Bugac. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A társulás felvételezése az NBmR protokoll alapján elkészült. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Magyar sóballás (*Suaedetum pannonicae*) monitorozása.

Helyszíne: Dunatetőten (Maka-szék). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A társulás felvételezése az NBmR protokoll alapján elkészült. Az eredmények kiértékelése folyamatban van. A 2001-ben még nyílt szikfoknövényzet helyén 2013-ra záródottabb gyepek alakultak ki, szikes rét és mézpázsitos mozaikja.

A regenerációs folyamatok vizsgálata a bugaci törzsterület tüzzel érintett természetes és természetközeli élőhelyein

Helyszíne: Bugac, Bugacpusztaháza. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Aradi Eszter, KNPI. **Főbb eredményei:** A bugaci borókás jelentős részén pusztító 2012-es tűz nyomán károsodott gyepek, nyarasok és a szinte teljes egészében megsemmisült borókások regenerációs folyamatainak nyomon követése a KNPI egyik legfontosabb feladata az elkövetkező években. A változások ismeretében van csak lehetőség a szükségessé váló természetvédelmi célú beavatkozások megtervezésére és végrehajtására. 2013-ban 200 db, 5x5 méteres kvadrát lehelyezésére került sor a tüzzel érintett területen. A kvadrátok 2-2 sarkát karóval jelöltük, a központi koordinátát GPS segítségével rögzítettük. A vizsgált területek között ritkább és sűrűbb egykori borókás állományok, nyaras és cserjés csoportok, évelő nyílt homoki gyepek egyaránt szerepelnek, továbbá az akác (*Robinia pseudoacacia*) és a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*) tűz utáni terjedésének, és az oltási munkálatok során húzott tűzpáaszták növényzeti regenerációjának vizsgálatára is jelöltünk ki mintaterületeket. 2013-ban a kvadrátok első évi felvételezése megtörtént.

Élőhely-térképezés

Helyszíne: Kunbaracs R-114. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Barina Zoltán, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** teljesítési határidő 2014.11.30.

Inváziós fajok monitorozása

Bálványfa (*Ailanthus altissima*) monitorozása

Helyszíne: Fülöpháza (5 lokalitás). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A nemzeti park helyi projektjeként, egyedi mintavételi módszer alapján megtörtént az aktuális mintavétel. Az eredmények kiértékelése folyamatban van.

Állatfajok monitorozása

Fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*) monitorozása

Helyszíne: Bugac, Bugacpusztaháza. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, Sárkány József (KNPI). **Főbb eredményei:** 1993-as bugacpusztai előkerülése váratlan volt, és egyes kutatók a mai napig kételkedéssel fogadják itteni őshonosságát, holott 1970-ben a deliblati homokpusztáról is előkerült. 2000 óta rendszeresen kerestük bugaci élőhelyén, sikertelenül. Ehhez nagymértékben hozzájárul, hogy nagysága ellenére, kiváló rejtőzködése miatt nehezen észlelhető rovar, ráadásul petéi akár 8 évig is elfeküdhetnek (vagyis az imágók nem szükségszerűen jelennek meg minden évben). 2011-ben 2 helyszínről összesen 16 egyede került elő, 2012-ben és 2013-ban viszont egy példány sem.

Ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozása

Helyszíne: 26 lokalitás, elsősorban Natura 2000 területen. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat tagjai (KNPI). **Főbb eredményei:** 2013-ban is a relatív létszámbecslést lehetővé tevő lyukszámlálási módszerrel került sor az ürge-felmérésre. A 2000-ben kijelölt helyszínek mellé 2012. évben további monitorozási helyszínek lettek kijelölve, elsősorban olyan Natura 2000 területeken, ahol az ürge jelölő faj. Az adatok feldolgozása központilag történik. Emellett folyamatosan gyűjtjük az új előfordulási adatokat, aktualizáljuk az ürge elterjedési térképét. A Szegedi Repülőtér ürgeállománya drasztikusan lecsökkent, csupán néhány járat volt észlelhető.

Natura 2000 jelölő csigafajok monitorozása

Helyszíne: KNPI működési területe. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Majoros Gábor, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** 35 vizes élőhelyről gyűjtöttek a természetvédelmi őrszolgálat tagjai iszapmintát. A minták feldolgozása során a Natura 2000 jelölő csigafajok közül előkerült 10 helyszínről az apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), 15 helyszínről a harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és 1 helyszínről a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*). A kerti csiga (*Cepaea hortensis*) került még elő, mint védett faj.

Szárazföldi puhatestűek monitorozása

Helyszíne: Pirtó, Kunpeszér, Izsák. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Majoros Gábor, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** A buckaközi kékperjés lápréteken folyó növénytársulás monitorozással párhuzamosan folyik a puhatestűek megfigyelése. Mintaterületenként 10-10 minta lett begyűjtve és feldolgozva, a kapott eredmények értékelés folyamatban van.

Délvidéki földikutya (*Nannospalax /leucodon/ montanosyrmienensis*) monitorozás

Helyszíne: Kelebia. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Krnács György, Tamás Ádám (KNPI). **Főbb eredményei:** Az őszi földikutya-túrascsoport számlálás alapján 150-170 példány közé, a korábbi évek adataihoz hasonló mértékűre becsülhető a populációméret. Baján előkerült egy új állomány, a szakértők 120 példányra becsülik az állományt. A továbbiakban ezen a helyszínen is folyni fog a túrascsoport számlálás alapján történő populációméret-becsülés.

Hód (*Castor fiber*) monitorozása

Helyszíne: Duna-, Tisza-mente. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Sági Tamás, Horváth Dénes, Bártol István, Kovács Sándor, Gyurita István (KNPI). **Főbb eredményei:** A téli időszakban a Duna és Tisza melletti örkerületek természetvédelmi őrei felkeresik az ismert kotorékokat/váratokat GPS készülékkel bemérik a helyét, valamint az állat jelenlétének nyomait (elsősorban a rágásnyomokat és ezek mértékét) is rögzítik. Év közbeni észlelések is feljegyzésre kerülnek.

Magyar színjátszó lepke (*Apatura metis*) monitorozása

Helyszíne: Duna mente. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Barna Zsolt, Kovács Sándor (KNPI). **Főbb eredményei:** Eső utáni napsütéses időben, csalogató anyag kihelyezése nélkül, tócsák mentén keresve egy helyszínen, a hartai Duna parton előkerült egy nőtény és két hím példány.

Hangyaboglárkák (*Maculinea teleius* és *M. alcon*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér (Alsó-peszéri-rétek), Kunadacs (Kis-falu-lapos). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Máté András, Doronicum Kft. **Főbb eredményei:** A populáció nagyságának meghatározása a háromszoros fogás (triple-catch) módszerével történt 2012 évben, a jelentés leadási határideje esett 2013. évre. Az eredmények Nagy-falu-lapos esetében: a szürkés hangyaboglárka egyedszáma növekedést mutat. A vérfű-hangyaboglárka fajból 27 példányt észlelt a felmérő (2010: 0; 2011: 8), amely a múlt évekhez képest mindenképpen növekedésnek tekinthető. A faj visszatelepülése megtörtént. Alsó-peszéri-rétek esetében: a szürkés hangyaboglárka egyedszáma a korábbi évek értékeit figyelembe véve felére csökkent, azonban a vérfű-hangyaboglárka egyedszámának csökkenése drasztikus volt.

Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) monitorozása

Helyszíne: Kunadacs (Kis-falu-lapos). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Máté András, Doronicum Kft. **Főbb eredményei:** A kunadacsi populációt 2005-2006. évben (45-36 példány) 3 ócsai szubpopulációból begyűjtött imágók áttelepítésével hozták létre. A visszatelepítés sikeres volt, amelyet az elmúlt 7 évben folytatott jelölés-visszafogási eredmények is alátámasztanak. A populáció nagyságának meghatározása a háromszoros fogás (triple-catch) módszerével történt. 2012. évi populáció méretét a kutató 2084-2700 példány közé becsüli. (A felmérés 2012-ben történt, a jelentés leadási határideje húzódott át 2013-ra.)

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér (Peszéri-erdő). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Máté András, Doronicum Kft. **Főbb eredményei:** Harmadik éve történik sáv menti számlálás, valamint a teljes Peszéri-erdőre kiterjedő jelenlét-hiánya kimutatás. 2012. évben az előző évhez viszonyítva fele egyedszámban rajzott a díszes tarkalepke, amely a 2011. év rajzásának közepe után jelentkező viharos

időjárással lehet összefüggésben. Idén még rosszabb időpontban – a rajzáscsúcs előtt - szintén viharos idővel (2012.05.12-én esti órákban) érkezett (15-17°C lehűlést hozó) tartós (19-éig húzódó) hidegfront vetett végett a díszes tarkalepke repülésének. Feltűnő volt, hogy a Peszéri-erdő minden természet közeli állapotot mutató xeromezofil cserjése mentén jelen volt, elfoglalva az erdő szinte teljes területét. (A felmérés 2012-ben történt, a jelentés leadási határideje húzódott át 2013-ra.) 2013. évben a kutató a rajzási időszakban az erdőt két ízben lejárt és egyetlen példányt sem észlelt, a díszes tarkalepke szaporodási sikerét jelentősen befolyásolja a rajzás kedvezőtlen időjárása. A Peszéri-erdőben egzisztáló populáció a többitől teljesen elszigetelt. Egy esetleges kipusztulást követően nem látszik annak esélye, hogy természetes úton rekolonizáció következzen be. E faj esete a Kiskunsági Nemzeti Park területén teljesen általános. Azaz a természetközeli élőhelyek képeznek szigeteket az ember által alkotott tájban, ezért a nem generalista kategóriába sorolható állattaxonok elszigetelt populációinak szinte mindegyike kipusztulástól veszélyeztetett.

Fóti boglárka (*Plebejus sephirus*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér (Felső-peszéri-buckás, Kettős-hegy). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Máté András, Doronicum Kft. **Főbb eredményei:** A kunpeszéri populáció 2009-ben, 32 példány áttelepítésével lett kialakítva, 3 bócsai szubpopulációból begyűjtött imágókkal. Az áttelepítés sikeres volt, amelyet az elmúlt 3 évben folytatott jelölés-visszafogási eredmények is alátámasztanak. A 2012. év adatai nem tekinthetők pontos adatnak, mert a rajzás első jelöléssel töltött napján fel kellett függeszteni a helyszín látogatását (tűzokkoltás), ugyanakkor az észlelt egyedek ivararánya alapján már rajzáscsúcs közeli állapotok uralkodtak a felmérés napján. Ahhoz képest viszont nagyon kevés egyed került észlelésre (5 példány, 2011-ben 6, 2010-ben 10 példány). A Kettős-hegy legeltetése főként ősszel igen kis legeltetési nyomás kivitelezése mellett történik. A homokpusztagyep ennek megfelelően zárt, helyenként erőteljesen fűavarosodott. A három rizikófaktorból kettő nem okozhat problémát (tápnövény és hangya megfelelő fajai és egyedszáma), ugyanakkor a gyep fóti boglárka számára túlon túl zárt állapota okozhatja a faj hosszabb távú megtelepedésének sikertelenségét.

Egyenesszárnyúak monitorozása

Helyszíne: Apaj (2 lokalitás), Bugac, Fülöpháza (növénytársulás monitorozás helyszínein). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Kisbenedek Tibor, Dél-Pannon Múzeumokért Kiemelkedően Közhasznú Egyesület. **Főbb eredményei:** A fülöpházi mintaterületen (évelő, nyílt homokpusztagyep) a korábbi évekhez képest lényegében nem változott a közösség fajösszetétele és dominancia szerkezete. Az egész egyenesszárnyú-együttesre a monitorozás kezdetétől stabilan előforduló védett barbársáska (*Calliptamus barbarus*) tömeges előfordulása volt eddig jellemző és ez nem változott 2013-ban sem (51,22 D%). Ez a faj Magyarországon ritkának tekinthető, a homoki gyepek jellegzetes sáskafaja. Az apaji füves szikes pusztá mintaterületen 10 egyenesszárnyú faj került elő 2013-ban. Az átlagos egyedsűrűség 0,08 egyed/m² 2013-ban (2010: 0,04; 2007: 0,09 egyed/m²). Védett fajok közül sisakos sáskát (*Acrida ungarica*) és a törös szöcskét (*Gampsoclesis glabra*) sikerült kimutatni a területéről. Az apaji ürmös szikes pusztá mintaterületen 8 fajt sikerült kimutatni, az egyedsűrűség tovább csökkent, 0,01 egyed/m² 2013-ban (2010: 0,04; 2007: 0,11 egyed/m²). A fajok szerkezeti megoszlása is kissé megváltozott, az *Aiolopus thalassinus* dominanciája helyett a *Dirshius petraeus* faj vált dominánssá (51,52 D%), az *A. thalassinus* karakterisztikus fajként van jelen az együttesben. Mindkét faj a száraz szikeseken fordul elő, a dominanciaváltás gyakori jelenség ezeknél az együtteseknél. A bugaci mintaterület (homoki legelő) egyenesszárnyú-együttese mutat némi hasonlóságot a szikesek és a lösz gyepek egyenesszárnyú-együtteseivel domináns fajok összetételében. Nagyobb egyedszámban a szárazságg kedvelő, általában az országosan is gyakori mindenütt élő sáskafajok fordultak elő. Nyárvégére a *Chorthippus mollis* faj vált dominánssá. Mindkét gyeppen megjelentek a mezofil és a nedves vagy szálfüves élőhelyet kedvelő fajok. Szubdomináns fajként volt jelen 2013-ban a sisakos sáska (*Acrida ungarica*). A fajszám és az egyedsűrűség erőteljesen ingadozik (2004:23; 2007:6; 2010:14; 2013: 21 egyenesszárnyú-fajt) sikerült kimutatni. A szikes és száraz gyepek monitorozásának 9 éve alatt összegyűjt adatsor alapján egyértelmű változási trend nem állapítható meg, az értékek ingadozása természetes fluktuációnak tekinthető.

Talajfelszíni ízeltlábúak és csigák monitorozása

Helyszíne: Bugac, Orgovány, Soltszentimre, Fischerbócsa, Fülöpháza. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** botanikai háttér adatok gyűjtése: Dr. Kovács Éva (KNPI), csapdák működtetése: Pál Szabó Ferenc (KNPI), minták válogatása: Dr. Kódöböcz Viktor (Rotkiv Bt.), a szétválogatott rovarcsoportok és csigák határozása: Dr. Markó Viktor (Budapesti Corvinus Egyetem). **Főbb eredményei:** Az NBmR 2013. évi tervének megfelelően, az előírt protokollok alapján a felmérések megtörténtek. Az Igazgatóság feladatai

közé a csapdák működtetése (5 mintavételi helyszínen 10-10 talajcsapda, 6 mintavételi időpontban), a gyűjtött csapdaanyag izellábú csoportokra és csigákra történő válogatása, valamint a botanikai háttér adatok gyűjtése tartozik. A válogatás során 6 csoport lett elkülönítve, illetve az összes többi rovar egy „vegyes” megnevezésű fiolába került. A szétválogatott anyagot a Budapesti Corvinus Egyetemen határozták meg a futóbogarak, hangyák és pókok faji szintű identifikációja céljából. 2013-ban feldolgozásra kerültek a 2010. és 2011. évben gyűjtött és válogatott minták. A futóbogarak fajsza ma 2010-ben 26 (egyedszám 691), 2011-ben 30 (egyedszám 649). Az értékek megfelelnek az utóbbi évek átlagának. A bugaci legelőről került elő mindkét évben a legtöbb futóbogárfaj. A legkevesebb faj (7) Orgoványról, Fülöpházáról, Kunbaracs Ny mintaterületről került elő. A legkevesebb példány 2010-ben Kunadacson (mindössze 31 példány a talajcsapdákból), 2011-ben Kunbaracs Ny (19 példány) volt. A fokozottan védett magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) – az előző évhez hasonlóan – csak Bugacról és Kunadacsról került elő, míg a védett selymes futrinka (*Carabus convexus*) Kunbaracs Ny területről. Figyelemre méltó az *Amara saginata* ismételt előkerülése, amely – 2005-höz hasonlóan – Soltszentimréről került elő. Nagyon ritka faj, Magyarországon kizárólag a Kiskunságból ismert. Irodalmi forrás csak Ágasegyházáról és Fülöpházáról említi. Soltszentimrei adata a harmadik ismert lelőhely a Kiskunságban és az országban. Hangyák: 13 hangyafaj (esetenként fajcsoport) 1517 egyede lett meghatározva (1152 egyeddel kevesebb, mint 2009. évben). A legtöbb hangyaegyed a soltszentimrei mintaterületről (870 egyed), míg a legkevesebb Fülöpházán található mintaterületről (27 egyed) került begyűjtésre. A *Lasius psammophilus* kettő kivételével (Kunbaracs K, Ny) mindegyik vizsgált élőhelyen előfordult, egyedszáma pedig meghaladta az összegyedszám 67 százalékát. A legtöbb faj a Kunbaracs Ny mintaterületről került elő (8 faj), legkisebb fajsza ma a Soltszentimre területnél adódott (2 faj). 2010-ben egyetlen mintaterület fajsza ma nőtt, a *Solenopsis fugax* hangyafaj egyede 2010-ben került elő először a Kunbaracs Ny mintaterületről. 2011-ben 15 hangyafaj (esetenként fajcsoport) 3687 egyede lett meghatározva (duplája az előző évi összegyedszám). A legtöbb hangyaegyed a Soltszentimre mintaterületről (1398 egyed), míg a legkevesebb Orgovány mintaterületről (0 egyed) került begyűjtésre. A legtöbb faj a Bugac, legelő mintaterületről került elő (9 faj), a legkisebb fajsza ma Orgovány területnél adódott (0 faj). Az eredményekből jól látszik, hogy a fászszerű vegetációval mozaikoló, vagy azzal szoros térbeli közelségben levő nyílt homoki gyep hangyafaunája határozottan fajgazdagabb fátlan környezetű társaikénál, nyilvánvalóan a nagyobb élőhelyi heterogenitás, változatosabb mikroklíma, több fészkelési lehetőség, az obligát módon fákhöz kötődő (azokban fészkelő) fajok megjelenése miatt. Pókok: a 9 élőhelyről 52 faj (8 genus, 4 család szinten) determinált pók 801 egyede került elő. A vizsgálat kilencedik évében nem került elő faunisztikai szempontból új, illetve kiemelésre érdemes faj.

Kisemlősvizsgálat bagolyköpet alapján

Helyszíne: Rém, Bácsszentgyörgy, Csátalja, Fülöpháza, Orgovány, Szabadszállás. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Magyar Természetkutató Egyesület. **Főbb eredményei:** A bagolyköpet minták begyűjtése megtörtént 2013-ban, a minták feldolgozása folyamatban van, jelentés leadási határideje 2014.05.31. 2013-ban készült el a jelentés a 2011. és 2012. évi eredményekről. 2011. évi köpetmintákból összesen 881 zsákmányállatot határoztak meg a felmérők. A mezei pocok populációi 2003-ban összeomlottak, 2006-ra fokozatosan felépültek, majd 2007-re ismét összeomlottak. 2008-ban megkezdődött újabb regenerációjuk, amely 2009-re néhány helyen gradációba ment át: a Bácskában 39-51%-os arányban, a Dunamenti síkon 33-70%-os arányban volt jelen. 2010-re a Bácskában 40-64 %-ra, a Dunamenti síkon 23-54%-ra módosult a faj aránya. 2011-ben a bácskai mintában 48%, a Dunamenti síkon 20-52% az aránya, ami erős, de nem gradáló populációkra utal. A ritka pocokfajok közül a Dunamenti síkon a csalitjáró pocok csak egy helyszínen (Öregcsertő) került elő, a Bácskában hiányzott. A vízipocok minden mintában megvan, az erdei pocok pedig csak Dunaszentgyörgyön és Öregcsertőn. 2012. évben összesen 1322 zsákmányállatot határoztak meg a kutatók. A mezei pocok populációi 2012-ben a Bácskában 26-47%, a Dunamenti síkon 39-57%, a másik két kistérségen 43-43% az arányuk, ami az előző évihez hasonló viszonyokat tükröz. A ritka pocokfajok közül sem a Bácskában, sem a Dunamenti síkon nem került elő a földipocok, ami összeomlásra utaló jel (a másik két kistérségen sincs meg). A csalitjáró pocok előkerült a Bácskában (Katymár) és a Dunamenti síkon (Dunaszentgyörgy). A vízipocok minden kistérségen megvan, az erdei pocok pedig Garán.

Épületlakó denevérek monitorozása

Helyszíne: Ágasegyháza, Apostag, Balástya, Dunavecse, Fülöpháza, Hajós, Hetényegyháza, Izsák, Kalocsa, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kunszállás, Lakitelek, Mindszent, Ordas, Orgovány, Tass, Uszód. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Utasi Gabriella, Dobrosi Dénes, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** A Duna-Tisza közének hegyesorrú denevér (*Myotis oxygnathus*) állománya az utóbbi néhány évben lassú ütemben erősödik. Különösen biztató jel, hogy a hajdani kunpusztai denevértanyán hosszú idő után ismét megjelent néhány példány hegyesorrú denevér. A tavi denevérek mért egyedszáma némileg csökkent a

tavalyihoz képest, de a denevértornyok nem lettek ellenőrizve. A törpedenevérek száma szintén csökkent, a szürke hosszúfűlű-denevér állománya stabil, a kori és kései denevérek száma pedig nőtt.

Szikestavi rákok monitorozása

Helyszíne: Fülöpszállás (4 lokalitás). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Forró László, Magyar Természettudományi Múzeum, Sápi Tamás (KNPI). **Főbb eredményei:** A korábbi évekhez hasonlóan a mintavételek megtörténtek. A feldolgozás folyamatban van.

4.2.2. Natura 2000 területek monitorozása

Növényfajok/élőhelyek monitorozása:

Kúszó zeller (*Apium repens*) monitorozása

Helyszíne: Császártöltés, Nemesnádudvar. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Kun András, Rév Szilvia, Sziklagyep Bt. **Főbb eredményei:** 2006 óta folyamatos a törzszakasz-csökkenés, amely minden egyes vizsgált foltot érintett. 2010 ősztől kezdve pedig már csak egyetlen foltban található a növény – itt is mind kisebb számban –, minden más vizsgálati területről eltűnt, vagy lappang. Általános okokként a többnyire megfelelő mennyiségű tavaszi csapadékmennyiségek után kialakult nyári forróság és szárazság, illetőleg a nádasodás-cserjésedés, és az inváziós aranyvessző fajok terjedése jelölhető meg. Ez más víz- és fényigénye növényfajokkal együtt az *Apiumot* is nagyon érzékenyen érinti. Még a megfelelően kezelt foltban is drasztikusan lecsökkent az állomány törzszakasza. A 2011-es és 2012-es, erősen aszályos évek különösen kedvezőtlen időszakok voltak az *Apium repens* császártöltési állománya szempontjából. 2013 csapadékos tenyészidőszaka csak kismértékű javulást hozott. A korábbi években tett javaslatoknak megfelelően a Nemzeti Park az *Apium repens* minden előfordulási helyén megkezdte az élőhelyek kezelését. Látható, hogy az időben elkezdett kezelések hatásosak az élőhelyek fenntartása szempontjából. A nádasodás, a cserjésedés, az inváziósok terjedése mind megállíthatók rendszeres kezeléssel, kaszálással, az *Apium* szempontjából azonban – úgy tűnik - sajnos a legtöbb helyen már elkéstünk. Az *Apium repens* katasztrofális megfogyatkozása a növényzet záródása mellett a korábbi évek aszályos nyarainak is betudható, illetve annak, hogy a kaszálás láthatóan önmagában nem elegendő a növény állományainak fennmaradásához, ugyanis az állandóan jelenlévő kisebb-nagyobb nyílt és nedves tőzgefelszínekhez kötődik. Ezek kialakulását és az *Apium repens* fennmaradását a kaszálás mellett vagy helyett végzett kíméletes legeltetés és a terület vízszintjének megemelése együttesen tenné lehetővé. 2012-ben a rendkívüli nyári hőség és aszály ellenére jelentősen megnőtt a nemesnádudvari populáció mérete – összesen 89 575 számlált törzsa –, ami nagy valószínűséggel a kíméletes legeltetésnek (gyep alacsonyan tartása, avarosodás elkerülése és a gyeptermés állandó felnyílása) köszönhető. A kedvező változás további valószínű oka, hogy a nemesnádudvari szubpopulációk mélyebb fekvésű területen élnek, mint a császártöltésiek, ezért itt a levegő páratartalma és a tőzeg vízállapota még aszály idején is kedvezőbb. A Nemesnádudvar térségében előforduló *Apium repens* állományok jelenleg intenzíven kezelt, birkával legeltetett területeken élnek, ez a fő oka annak, hogy a növény átlagos méretéhez képest hatalmas kiterjedésű sarjtelepek alakulhattak ki a nedves, taposott tőzgefelszíneken. Az állományok kezelése jelenleg optimálisnak tekinthető (néhol túl erős legeltetéssel, amit a rövid életű zavarástűrő fajok által okozott gyomosodás jelez), negatív irányú változást a legeltetés jelentős mértékű csökkentése, a befűvesedés-nádasodás-gyomosodás hozhat. Az itteni tapasztalatok felhasználhatóak a császártöltési élőhelyfoltok kezelésének megfelelő elvégzéséhez is.

Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) monitorozása

Helyszíne: országos projekt (NBmR 2C) Bugac, Tázlár; helyi projekt Bugac, Bugacpusztaháza. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Horváth András, egyéni vállalkozó, Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat (KNPI). **Főbb eredményei:** Bugac: A *Colchicum arenarium* a bugaci mintaterület összesen 2500 négyzetméter-cellája közül 2013-ban 221 cellában virágzott, ami a cellák 8.84%-át teszi ki. A korábbi valamennyi felmérések idején ez az arány kevesebb volt. 69 azoknak a celláknak a száma, amelyekben mind az öt évben volt virágzó tő. A virágzó tövek száma 2013-ban 18655. Ez az érték az öt vizsgált évben a második legmagasabb. A legtöbb és a legkevesebb virágzó tövet számláló évek között a tőszámában több mint húszszoros különbség tapasztalható. A virágzó egyedek számának ilyen mértékű változása valószínűleg a virágzást megelőző időszak csapadékmennyiségétől, majd a virágzás időszakában a hőmérséklettől függ. A homoki kikerics populációjának fennmaradását a legelés intenzitásának növekedése, és a taposás (gépkocsival való áthajtás) fokozódása veszélyezteteti legnagyobb mértékben. A gépjárművel vagy lovakkal történő taposás a mintaterület déli részén áthúzódó földút mentén kritikus, mivel a homoki kikerics foltjai éppen az út

mentén, a lapos részekből valamelyest magasabbra kiemelt buckavonulaton sorakoznak. Ugyanakkor a rendszeres, de nem túl intenzív legeltetés a növényzet átlagos magasságának csökkentése révén hozzájárulhat a kikerics számára kedvező életkörülmények kialakulásához. A legeltetés tényleges (és pl. az intenzitástól, állatfajától stb. függő) hatásának tisztázása azonban további összehasonlító vizsgálatokat igényel. Tábláz: 2013-ban 1454 cellában virágzott, ami a cellák 58.16%-át teszi ki. Ez az érték nagyjából a 2007. évben tapasztalt értékkel egyezik meg, és közelítően az öt év átlaga is egyben. 775 azoknak a celláknak a száma, amelyekben mind az öt évben volt virágzó tő. A virágzó tövek száma 2013-ban 31749. Ez az érték az öt vizsgált év átlagánál (45422) valamivel kisebb, ugyanakkor lényegében megegyezik a 2007. év adatával. A legtöbb és a legkevesebb virágzó tövet számláló évek között a tőszámában háromszoros különbség tapasztalható. Veszélyeztető tényezők: a terület jelenlegi hasznosítási módja mellett az esetleges fásítás, ami a tájidegen fajok (pl. akác) telepítése esetén a faj kiszorulásához vezet. Az intenzív katonai tevékenység ugyancsak káros, jelenleg ennek egykori nyomai a mintaterület déli részén figyelhetők meg. Gépkocsival való áthajtás, terepmotorosok taposása. A terület déli részén – az egykori katonai gyakorlótéren – számos, sűrű *Asclepias syriaca* állományfolt figyelhető meg. A faj kisebb mennyiségben a mintaterület északi részén is jelen van, a déli részen terjed. A homoki kikerics potenciális élőhelyeinek felkeresését, jelenlétének kimutatását és állományfelmérését 2013-ban 1-2 ráfordított naptól eltekintve szüneteltette az Igazgatóság, mert a virágzás nagyon nehezen akart elindulni, időben széthúzódott és minimum két hetet késett, az állományhatárok és az állományméret becslések nagyon pontatlanok lettek volna, bizonyos kis létszámú populációkat esetleg nem vettek volna észre a felmérők. A helyi projekt kvadrátjaiban is megtörténtek a szokásos mintavételek. 3 db 5x5 méteres kvadrátban, ahol korábban meghaladta a virágzó tövek a kettőszázat, egyetlen egy virág sem nyílt 2013-ban, ez lehet a szárazság következménye (a legnyíltabb vegetációban vannak kijelölve), de a 2012. évi tűz oltása során előidézett taposásé is.

Heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) monitorozása

Helyszíne: Érsekcsanád, Baks, Ópusztaszer. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Pataki Zsolt, Dr. Kovács Éva (KNPI). **Főbb eredményei:** A rendkívül száraz időjárásnak köszönhetően egyik ismert élőhelyén sem került elő e növényfaj.

Közösségi jelentőségű gyepes élőhelyek monitorozása

Helyszíne: Szakmár (5 lokalitás), Pirtó (2 lokalitás), Kiskunhalas, Fülöpszállás (3 lokalitás), Fülöpháza (2 lokalitás). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Horváth András, egyéni vállalkozó. **Főbb eredményei:** Az előírt protokoll szerint 13 helyszínen megtörténtek a felmérések, a feldolgozás központilag zajlik.

Állatfajok/fajcsoportok monitorozása:

Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) monitorozása.

Helyszíne: Kisszállás, Bócsa, Tázlár-kiskunhalasi homokbuckák, Orgoványi buckák (3 helyszín), Izsák, Érsekhalma-Nemesnádudvari löszvölgyek. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Agócs Péter, Somogyi István, Biró Csaba, Sárkány József, Kis Viktor, Krnács György (KNPI). **Főbb eredményei:** 10 helyszínen, 10 db élve fogó csapda működött (tetővel ellátott duplafalu pohár-csapda), szeptember közepe és október közepe között, 2-3 naponkénti ellenőrzéssel. A faj jelenlétének kimutatása volt a cél. A vizsgált területek közül egyedül Érsekhalma: Sasheverő területén sikerült kimutatni a fajt.

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) monitorozása.

Helyszíne: Szeged (Makkoserdő), Szeged (Népliget), Szeged (Mórávárosi-erdő), Kalocsa (Érsekkert), Bácsalmás (Kossuth Park), Bácsalmás (Templompark). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Albert András, Gyurita István, Tamás Ádám (KNPI). **Főbb eredményei:** Hat helyszínen működött 9-9 élve fogó (vörösboros) palackcsapda, május végétől július végéig, 3 naponta ellenőrizve. Négy év, 8 mintaterület sikertelen vizsgálata után a szegedi és bácsalmási mintaterületekről végre előkerült a faj.

Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) monitorozása.

Helyszíne: Izsák (Közös-erdő), Kiskőrös (Szücsi-erdő), Jánoshalma. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Kovács Éva, Kóhalmi Fruzsina, Czitor Beáta, Agócs Péter, Tamás Ádám, Varga Tímea, Biró Csaba (KNPI). **Főbb eredményei:** A nemzeti park területén 13 db 1x1 km-es mintavételi kvadrát lett kijelölve, ebből 2013-ban háromban történt felmérés Merkl Ottó és munkatársai által kidolgozott protokoll alapján. Mind a három kvadrátban előfordult a keresett faj (lárva vagy imágó formájában). Tapasztalataink

szerint, ahol a számára alkalmas fák (2-3 éve elpusztult nyárfák) megtalálhatóak, ott jelen van, a Duna-Tisza között általában elterjednek tekinthető (ott ahol az erdőgazdálkodás során megfelelő hagyás facsoportok maradnak, valamint a viharok által kidöntött fákat nem hordják el a helyszínről).

Magyar tarsza (*Isophya costata*) monitorozása.

Helyszíne: Felső-Kiskunsági turjánvidék. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Dr. Szövényi Gergely, PS AP Bt. **Főbb eredményei:** A 2011. évi felmérés ismétlése a kunpeszéri mintavételi helyszínen, gridben végzett akusztikus mintavételi módszer alkalmazásával, valamint a faj jelenlétének/hiányának kimutatása Bugacon (Tolvajos és Nagypusztá).

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), törpeszender (*Proserpinus proserpina*), farkasalmalepke (*Zerynthia polixena*) monitorozása.

Helyszíne: Duna-Tisza köze **Forrása:** központi finanszírozás. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Máté András, Dorcadion Kft. **Főbb eredményei:** Transzektmenti számlálás és jelenlét/hiány kimutatása. Központi szervezés és finanszírozás, jelentés még nem érkezett róla az Igazgatóságra.

Natura 2000 jelölő hal fajok: Lápi póc (*Umbra krameri*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*) monitorozása.

Helyszíne: Izsáki Kolon-tó, Kiskörös, Kunpeszér-Kunadacs, Császártöltés (Vörös-mocsár), Balázsrét-Kurjantó, Ágasegyháza-orgoványi rétek. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Vajda Zoltán, természetvédelmi őrszolgálat tagjai. **Főbb eredményei:** A felmérések megtörténtek. A korábbi ismert élőhelyeken, az Ágasegyháza-orgoványi rétek kivételével mindenütt sikerült kimutatni a keresett fajok jelenlétét.

Gőtefajok monitorozása.

Helyszíne: Kiskörös (Kis-Csukások), Pirtó (Nagytó). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Kurmai Péter, Somogyi István (KNPI). **Főbb eredményei:** Az eddigi tapasztalatoknak megfelelően, idén sem sikerült egyetlen gőtét sem fogni az előírt palackcsapdás módszerrel. Ezt a módszert nem tartjuk megfelelőnek és a továbbiakban nem is kívánjuk alkalmazni.

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*) monitorozása.

Helyszíne: Császártöltés (Vörös-mocsár), Pálmonostora (Péteri-tó). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Molnár László, Agócs Péter (KNPI). **Főbb eredményei:** 1. Péteri-tó (2005 óta évente folyik a vizsgálat, kivéve 2009-et, amikor nem volt monitorozásra alkalmas vízborítás a tóban), 2013 folyamán adottak voltak a feltételek a varsás mintavételi módszerek alkalmazására, az adatok feldolgozás alatt vannak. Digitális felvétel készült az egyedek hasi és háti oldaláról, melynek következtében az egyedi azonosítást lehetővé tevő fotóadatbázis készült. 2. Császártöltési Vörös-mocsár (2008 óta évente): A 2013. július 9-től augusztus 25-ig tartó vizsgálati időszakban (7 varsa, 2-3 naponkénti ellenőrzés) mindössze öt fogás történt, ebből egy visszafogás.

Pelefajok monitorozása.

Helyszíne: Érsekhalma (Érsekhalmi Hétvölgy). **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** Agócs Péter (KNPI). **Főbb eredményei:** Az NBmR 2013. évi tervének megfelelően, az előírt protokollok alapján a felmérések megtörténtek. Egy helyszínen 50 peleodú működött, pelét azonban nem sikerült megfigyelni.

Vidra (*Lutra lutra*) monitorozás.

Helyszíne: KNPI működési területe. **Forrása:** KNPI saját költségvetés. **Kutatást végző szervezet/magánszemély:** természetvédelmi őrszolgálat (KNPI). **Főbb eredményei:** Főként télen, havon kerülnek rögzítésre, általában az állat által hagyott nyomok, ritkábban maga az élő állat. Ezek elsősorban elterjedési térkép készítéséhez felhasználható jelenlét adatok. Előkészítés alatt egy UTM alapú KNPI működési területére vonatkozó, teljes körű felmérés („Fenntartható természetvédelem megalapozása a magyarországi Natura 2000 területeken” c. Svájci-Magyar Együttműködési Program keretében, Dr. Lánszki József által ismertetett protokoll szerint).

4.2.3. Nádi énekesmadarak monitorozása.

A Kolon-tavi Madárvártán 1600 méteren, összesen 124 db függönyhálóval folyik a tavaszi vonulás és költő fajok monitorozása, nagyszámú önkéntes bevonásával. Az adatokból információt nyerhetünk az egyes fajok tavaszi vonulásának ütemezéséről, az átvonuló madarak nagyságrendjéről, valamint a költő madarak számáról, fajösszetételéről és a költési sikerről. Az április elején meginduló vizsgálatokkor már a nádasra jellemző madarak teljes palettája kézre került. A kedvezőtlen márciusi időjárás hatására a tavaszi vonulás időben „csúszott”, így a leggyakoribb faj - a cserregő nádiposzáta - vonulási csúcsa idén csak április végére tolódott. A fülemülesítké egy része feltehetően már a március közepi „tél” beállta előtt megérkezett, vagy a vonulásuk csúcán valahol a balkán félszigeten érte őket a zord időjárás. Így az idei tavaszon a visszatérő öreg madarak száma az átlagosnál kevesebb volt. A táblázatból megfigyelhető, hogy a foltos nádiposzáta vonulási csúcsa április elején, azaz a hideg idő elmúltával azonnal tetőzött. Valamint, hogy a Kolon-tavi nádas költőállománya nem túl jelentős, mivel a kora tavaszi vonulási periódus után költési időben szinte alig akadt visszafogás a területen. A fülemülesítke és a cserregő nádiposzáta esetében viszont feltűnően nagyszámú visszafogást regisztrálunk évről évre. A nádi tücsökmadár esetében is egy, április eleji vonulási csúcs figyelhető meg, de számos egyed marad vissza költeni is a tó nádasában. A barkós cinege költő állományát szintén erősen befolyásolta a márciusi „tél”, így a költési időszak elején viszonylag kis számban került a hálókba. A hazánkban egyébként gyakori fészkelőként számon tartott nádi sármány szinte alig van jelen a Kolon-tavon. Költési időszakban 1-1 példány kerül mindössze kézre. A nem nádhoz kötődő, de vonulási időben, nagyobb számban a nádasban vonuló fajok közül látható, hogy a barátságos poszáta és a csilpcsalp füzike szintén az első gyűrűzési napon került kézre a legnagyobb mennyiségben. Az idei évben meglepő volt a szintén az áprilisi legelső gyűrűzésen nagy mennyiségben fogott kis poszáta, melynek ilyen mértékű vonulását a tavaszi időszakban eddig nem tapasztaltuk. A Madárvártán folyik még CES program, kanalas gém, fehér gólya és nagy kócsag színes gyűrűzési program, lappantyú program (standard lappantyúháliba 43 példány került, rögzítésre kerültek az egyedek biometriai adatai, szárny és farok fotók készültek).

4.2.4. Élettelen környezeti tényezők monitorozása

Igazgatóságunkon a 2013-as év során élettelen környezeti tényezők monitorozása nem történt.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az NBMR keretében felmért élőhelytérképek digitális előkészítése, feldolgozása megtörtént (Apaj, Bácsalmás, Bócsa, Érsekhalma, Forráskút, Fülöpháza, Kelemenszék, Kunbaracs, Kunpeszér, Tiszaug), azonban a betöltéshez szükséges modul még fejlesztésre vár. A digitálisan rendelkezésre álló fajadatok betöltésre való előkészítése, altémákba való csoportosítása, minősítése és validálása részben befejeződött (48 601 rekord betöltése, és validálása megtörtént, melyekhez 51 altéma készült el). 2011, 2012, és 2013. évben felvett adatok (kb. 51 000 rekord), illetve korábbi években felvett adatok (kb. 96 000 rekord) validálásra elő vannak készítve, illetve 22 000 rekord altémákba való csoportosítása megtörtént. Az RTM (2008-2012) és tűzokos (2004-2012) adatbázisban összesen 7300 rekord található, melyek belső validálása megtörtént. A TÉKA projekt egyedi tájérték adatai be lettek töltve (1262 rekord) a TIR-be.

4.4. Jelentési kötelezettség

Az Élőhelyvédelmi Irányelv teljesítéséről szóló 2013. évi országjelentéshez szükséges valamennyi adatszolgáltatást teljesítette a KNPI. Ennek keretében egyebek között felújította minden, működési területébe tartozó és „HUKN” kóddal jelölt Natura 2000 terület adatlapján a veszélyeztető tényezőkre vonatkozó információkat, 11 jelölő faj esetében tett javaslatot az adatlapokban szereplő információk megújítására, továbbá működési területére vonatkozóan részletes természetvédelmi kezelési szakértői véleményt adott 9 növényfajról, 17 élőhelyről, 29 gerinctelen állatfajról, 40 gerinces állatfajról.

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült)

2013-ban nem készült természetvédelmi kezelési terv az Igazgatóságon.

Meglévő (kihirdetett, vagy területi egyeztetés után felterjesztésre került) kezelési tervek:

A tervezési terület neve	Terület (hektár)	Védett/védelemre tervezett	Kihirdető jogszabály
Körös-éri Tájvédelmi Körzet	2223,1	Védett	146/2012. (XII. 27.) VM rendelet

Pirtói homokbuckás TT	591,5	Védett	12/2012. (II. 21.) VM rendelete
Csölyospálosi földtani feltárás TT	1,2	Védett	127/2011. (XII. 21.) VM rendelet
Pusztaszeri TK bővítése	10,9	Védett	71/2011. (VII. 27.) VM rendelet
Jászszentlászlói Kalmár-erdő TT	9,5	Védett	16/2005. (VII. 14.) KvVM rend.
Kiskunhalasi Fejetéki-mocsár TT	25,4	Védett	14/1992. (VI. 30.) KTM rend. ¹
Gátéri Fehér-tó TT	702,6	Tervezett	-
Pusztaszeri Fülöp-szék TT	42,7	Védett	6/1990. (III. 31.) KVM rendelet ¹
Szelidi-tó TT bővítése ²	180,5	Tervezett	-

¹ Kezelési terv nélkül kihirdetett védettségu terület, melynek kezelési terv tervezete a területi egyeztetés után felterjesztésre került

² Területi egyeztetés után felterjesztett kezelési terv tervezet. 2013-ban, a tárcán belüli véleményezés alapján javított.

5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült)

2013-ben megkezdődött a 43/2012 VM rendelet alapján készülő Natura 2000 fenntartási tervek összeállítása. A 21 élőhelyvédelmi irányelv alapján jelölt területegységre vonatkozó tervekészítésre az alábbi szervezetek nyertek támogatást: WWF Magyarország, MME, Doronicum Kft., Akusztika Kft. Nyolc Natura 2000 fenntartási terv tervezetét ellenőrizte és véleményezte a KNPI 2013 folyamán, amelyek a következő területeket érintették: HUKN20007 Solti ürgés gyepek; HUKN20010 Szabadszállás ürgés gyepek; HUKN20012 Szegedi ürgés gyepek; HUKN20016 Matkópusztai ürgés gyepek; HUKN20020 Harkai-tó; HUKN20004 Dél-Bácska; HUKN20014 Hajósi homokpuszta; HUKN2003 Érsekhalma-nemesnádudvari löszvölgyek. Megkezdődött e tervek társadalmi konzultációja, nyolc helyszínen került sor a tervezetekkel kapcsolatos nyilvános közmeghallgatásra. A fennmaradó területek fenntartási terveinek elkészítése 2014-ben várható.

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

2013 időjárása kifejezetten kétarcúnak bizonyult, ennek megfelelően hatása sem volt egyöntetű a Duna–Tisza köze természetes élőhelyeire. A csapadékos tavasz a jó vízzáró aljzattal rendelkező vizes élőhelyeken, legjellemzőbben a szikes tómedrekben többfelé átlagon felüli vízborítottságot eredményezett, és kedvező madárfészkelési lehetőségeket teremtett. Példa erre a Csongrád-bokrosi Sóstó, amelyen évek óta nem látott kiterjedésű nyíltvizű alakultak ki, és több éves szünetet követően ismét népes fészkelő madárközösség jelent meg, fattyúszarkó, feketenyakú vöcsök, búbos vöcsök, kis vöcsök, kanalasréce, cigányréce, bőjti réce, kis kárókatona, bölömbika, vörös gém, barna rétihéja, dankasirály, szerecsensirály.

Június elejétől kezdve viszont meleg és csapadékhiányos időjárás köszöntött be, és az átlagot meghaladó hőmérsékletek, valamint a kevés csapadék jellemzőek maradtak év végéig. A természetes élőhelyek növényzetére a nyári-őszi szárazság többfelé komoly terhelő hatást jelentett (nyilvánvalóan azokra a fajokra, amelyek aktív életperiódusának jelentős része esik erre az időszakra). Tipikus példát mutatnak erre a nyílt homoki gyepekben élő tartós szegfű állományai, amelyek példányszáma – egyetlen populációt kivéve – egyöntetűen csökkent, és ebben az elmúlt két év aszályos nyarai bizonyosan szerepet játszottak. Ezt erősítő jel, hogy a szárazságra legérzékenyebb fiatal generáció (magoncok) száma csökkent legnagyobb mértékben, valamint hogy a gyepek legnyíltabb részeiben esett vissza leginkább a tőszám. Ugyancsak szerepet játszott az aszályos nyári időszak például a monitorozott fehérmájvirág- és mótelyfűállományok – remélhetőleg csak látszólagos – eltűnésében, illetve észlelhetetlenségében (hajtásnélküliségében).

Az Igazgatóság folyamatos erőfeszítéseinek köszönhetően (haszonbérleti szerződések megfelelően összeállított tartalma, hatósági engedélyezési eljárásokban adott természetvédelmi kezelői nyilatkozatok, természetvédelmi őrszolgálat felvilágosító és ellenőrző munkája) 2013-ra a védett és kaszálással kezelt területek döntő többségén már tényleges hagyáscsíkos/hagyásfoltos kaszálás történt, az érdemben kaszálható területekre is kiterjedően. A jövőben a hagyáscsíkok szélességének növelése a célkitűzés, mert a minimálisan elvárt másfél méteres (egy rendnyi) szélességet még gyakran nem éri el a magántulajdonosok által visszahagyott sávok.

Az elmúlt két év aszályos nyarai ellenére olyan érdemi mennyiségű, több éves tölgycsemete mutatkozott a KNPI által részletesen felmért erdőssztyeppi tölgyesekben, illetve az állományok környezetében, amelyekre már természetesen felújítást lehetne alapozni. Nem kivételes jelenségről van szó, hanem e tölgyerdők lassú, de folyamatosan fennálló megújulási képességének bizonyítékáról. Nem kevés helyen 40-60 életeres, többéves csemete/hektár sűrűségű, spontán újulat található (nem feltétlenül hektáros kiterjedésű területen), anélkül, hogy az

erdőgazdálkodó bármiben is segítette volna a tölgy újulását. (Utoljára 2010-ben volt olyan kiemelkedő makktermés, amiből kelő magonc nagyobb eséllyel élhette túl az első évét). Legszebben fiatal, sarjzatot hazai nyárasok felnyíló részeiben (meglehetősen messze a zárt tölgyes tömböktől), őshonos fajokból álló erdőszéli cserjésekben, illetve az idős tölgyesek tisztásain, szegélyein jelentkezett a tölgyújulat, ezzel alátámasztva mindazt, amit tudunk a fajról: az elegendő fényt kapó, felnyíló, más fásszárúak által dominált élőhelyen, vagy saját idős állománya tisztásain, lékein, szegélyein újul legjobban, és nem, vagy kevésbé a zárt idős tölgyállomány alatt vagy sűrű fiatal/idős akácok alatt (ezek a tölgyesek leggyakoribb szomszédállományai).

A 2013. évben is folytatódott ugyanakkor a súlyosan veszélyeztetett erdőössztyepp-tölgyesek többségének ökológiai állapotromlása, rendszerint tájidegen fásszárú növények (leggyakrabban akác, bálványfa, keleti ostorfa, kései meggy) inváziója miatt. Jellemző példaként a Nyárlőrinci-erdő (HUKN20034 kjtt) részletesen felmért, tölgyes célállományúnak megjelölt, kiemelt természeti értékű erdőrészeinek mindegyikében intenzív, spontán akácinvázió zajlik a szomszédos akácállományok felől. Az Igazgatóság ilyen esetekben érdemi ellenintézkedést kezdeményez az erdőgazdálkodónál vagy szükség esetén a hatóságánál.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Igazgatóság működési területén található élőhelyeket az alábbi módon kezeljük, illetve tartjuk fenn:

Szikes gyepek: Ennek az élőhelynek a tipikus kezelése a legeltetéssel történő hasznosítás. A helyi adottságokhoz alkalmazkodva többnyire szarvasmarhával legeltetjük, mert ez az állatfaj alkalmasabb a vizes-száraz mozaikos szikes élőhelyek kezelésére. Ahol ez nem megoldható, ott a birkával történő kezelést is preferáljuk, különösen, ha széki lile vagy ugartyúk költőhelye az adott terület. A szikes puszták mélyebb fekvésű részein, ahol nagyobb a fűtermés, a kaszálás is elfogadott kezelési mód.

Szikes tavak és mocsarak: Tekintettel a területek folyamatos vízborítására itt a természetvédelmi kezelést csak olyan állatfajokkal és fajtákkal tudjuk megoldani, amelyek szeretik a vizes területeket. Ilyenek a szürke marha és a bivaly. Mindkét állatfajjal jó tapasztalataink vannak az elnádásodott mocsarak és tavak felnyitásában. Ahol ez a kezelési mód nem megoldható, ott a nádasok téli aratásával próbáljuk csökkenteni a területek szervesanyagterhelését.

Homoki gyepek: A homoki gyepek jelentős részét legeltetéssel hasznosítják. Az utóbbi tíz évben a tájidegen lágyszárú növények terjedése miatt legeltetni csak a zárt homokpusztákat lehet. A preferált állatfaj itt is a szarvasmarha, de néhány helyen a birkával történő legeltetés is megengedett. A nyílt homoki gyepek „kezeletlenül hagyása” egyértelműen bebizonyította, hogy jelentősen csökken a tájidegen növényfajok, különösen a selyemkóró és a betyárkóró terjedése.

Láprétek és mocsárrétek: Ezen élőhelyek természetvédelmi kezelésénél is preferált hasznosítási mód a marhával történő extenzív legeltetés. Itt is jó tapasztalataink vannak a nagy területek (minimum 50 ha) villanypásztorral történő körbekerítésével és rotációs legeltetésével. Ahol ez a kezelési mód legelő állatok hiányában nem megoldható, ott kései, mozaikos kaszálás (június 15., július 1. és július 15. legkorábbi kezdő időpontok) a támogatott területkezelés.

Lápok és mocsarak: Ezek az élőhelyek csak időszakos kezelést igényelnek, többnyire az esetlegesen megjelenő fás szárú vegetáció visszaszorítására és a nyílt felszín fenntartására. A szikes mocsarakhoz hasonlóan itt is szürke marhát és bivalyt alkalmazunk természetvédelmi kezelésre.

Erdők: Az erdők kezelésénél egyértelmű keret adnak a vonatkozó jogszabályok. Itt is természetesen törekszünk arra, hogy minél jobban modellezni tudjuk a természetes erdők dinamikáját, illetve új telepítéseknél és felújításoknál is a vegyes fajösszetételű, hazai fajokból álló erdők kialakítását szorgalmazzuk.

Az alábbi néhány esetben speciális, kis léptékű kezeléseket is alkalmazunk bizonyos élőhelyek fenntartására:

KNP bugaci szegélyturján vízpótlása: Minden évben egy kisebb turjános nedves állapotban tartása érdekében felszín alatti vízből pótoljuk a hiányzó vízkészletet (5 hektár).

Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet: A tömörkényi halastavakon az ökológiai célú, már nem termelő halastavak rendszeres vízpótlása tiszai vízbázisból (80 hektár) történik.

Érsekalmi Hét-völgy TT, Hajósi Kaszálók TT és Császártöltési Vörös-mocsár TT: Közmunkások bevonásával tovább folytattuk a cserjék irtását a löszgyepekről kb. 2.5 hektár kiterjedésben.

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)

2013 során önálló, nagy léptékű élőhely-rehabilitációs projektet nem indítottunk el, de folytattuk a korábbi uniós pályázatokból adódó (KIOP) feladataink végrehajtását (gyalogakác szárazúzóása), illetve az élőhely-

rehabilitációs célú uniós (KEOP) pályázatainkat készítettük elő, illetve hajtottuk végre (lásd 7. *Projektek* című fejezet).

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Igazgatóságunk a fajmegőrzési tevékenységek jelentős részét az élőhelyek megfelelő természetvédelmi kezelésén keresztül valósítja meg. Néhány esetben szükséges csak speciális beavatkozásokat végrehajtani olyan kiemelten fontos faj esetében, amelyek védelme speciális beavatkozásokat igényel. Működési területünkön kiemelt jelentőségű fajok megőrzésére vonatkozó tevékenységünket az alábbi ismertetés foglalja össze:

Kerecsensólyom: a védelmi tevékenység az országos fajvédelmi koordinátorokkal való kapcsolattartásra és fajvédelmi tervre alapult, kiegészülve a jelenleg futó LIFE+ pályázat keretében vállalt tevékenységekkel (lásd 7. *Projektek* c. fejezet). A kerecsenek költsége 2013-ban gyenge volt a tavaszi rendkívüli hideg időjárás miatt. Az év során öt fiókat gyűrtünk meg. A kerecsen védelmével összefüggésben 200 ürgét telepítettünk Szabadszállás külterületén.

Fehér gólya: 2013. év végéig 55 db fészekmagasító került kihelyezésre.

Kékvércse: A kékvércse LIFE programkeretében a korábbi évek során kihelyezett 400 db költőláda ellenőrzését, tisztítását végeztük el, valamint a program keretében az előző évben eltelepített 4 erdőfolt ápolási munkáit is folytattuk. Ezeken kívül megtörtént az ismert éjszakázó helyek monitorozása, a fészkelő állományok felmérése.

Rákosi vipera: Az elmúlt év során tovább finomítottuk az ismert élőhelyek (Peszéradacsi-rétek, Bugac-puszta) természetvédelmi kezelését (kaszálás helyett extenzív legeltetés), ennek hatása az állomány növekedésében is érezhető. Élőhelyein szarvasmarhával történő legeltetéses gyepezést alkalmazunk, ez biztosítja azt a heterogén, zombékos, mozaikos gypszerkezetet, és táplálékbazisként a fajgazdag rovarközösséget, amelyet az állat igényel. A kaszálás homogenizálja a gyeperkezetét, megszünteti a megfelelő búvóhelyeket, elvégzése után hetekre erősen lecsökkenti a táplálékkinálatot, ezért a vipera élőhelyeken kerülendő, beleértve a kiterjedt tisztítókaszálást is. 2013-ban a Rákosivipera-védelmi Központban 307 kis vipera látta meg a napvilágot, ami ugyan elmarad a tavalyi eredménytől, de így is sikeresnek mondható. Az elhúzódó tél és a nyár eleji hűvös idő miatt későn indult a szaporodási időszak, de szerencsére sikerült behozni a lemaradást. Az ideai szaporulattal már 1700 fölé emelkedett a vipera-védelmi program keretében született rákosi viperák száma, ami a program indulásakor becsült teljes magyarországi állomány háromszorosa. Az átlagos alomméret, hasonlóan a korábbi évekhez 10 volt, a legtermékenyebb nősténytől 16 kis vipera született. Az ideai szaporulattal 133 nőstény és 174 hím egyeddel nőtt a hazai állomány. Az újszülött viperák átlagos súlya 2,4 g, hosszuk 138 mm.

Kúszó zeller: 2013-ban is tovább folytatódott a kúszó zeller négy élőhelyén a növényzet évente kétszeri kézi kaszálása, nyílt iszapfelszín kialakítása. Mind a császártöltési, mind a nemesnádudvari monitorozott állományban nőtt az egyedszám. Újabb állományai kerültek elő az őrjegi Turjánvidéken, Natura 2000 területen kívül (ezzel e Natura 2000 jelölő faj jelenleg ismert állományának több, mint 98%-a Natura 2000 területen kívül található).

Tartós szegfű: Tovább folytatódtak az előző ében lezárult LIFE projekt keretében megkezdett, a változások nyomán követését célzó monitoringvizsgálatok. Az elmúlt kétévi szárazság miatt egyes élőhelyein jobban, máshol kevésbé csökkent, egy esetben nőtt (Ásotthalom) a tartós szegfű tövek száma. Különösen a magoncok csekély száma feltűnő a korábbi évekkel összevetve. A kifejlett tövek viszont erőteljesebbek, nagyobb méretűek voltak, több és hosszabb virágszárral rendelkeztek, a virágzó tövek aránya is jóval nagyobb a korábbi évekhez képest. Úgy tűnik, a szaporulat megjelenése szorosan kötődik a csapadékmennyiséghez még egy adott éven belül is, de befolyásolhatja ezt az is, hogy a forró és száraz időszakokban a magtermés nagysága is lecsökken, de ennek pontosabb megfigyeléséhez még további vizsgálatok szükségesek. (Lásd 4. *Kutatás és monitorozás* fejezet).

Illatos csengettyűvirág: 2013-ban állományfelmérésre, az élőhely botanikai felmérésére, fenofázis vizsgálatokra került sor, és megkezdődött az ex situ szaporítás kidolgozása és fajvédelmi terv készítése. Maggyűjtésre is sor

került, de az aszály miatt a tövek magérlelés előtt elszáradtak, egy tő hozott csak magot, melynek engedélyezett mennyisége begyűjtésre és elvetésre kerül 2013. év őszén.

Jelentősebb észlelések a működési területünkön élő védett és fokozottan védett fajokkal kapcsolatban:

- Új állománya került elő a délvidéki földikutyának (*Nannospalax leucodon montanosyrmensis*) Baja külterületéről. Az egykori katonai gyakorlótéren a becslések szerint a világon ismert legnagyobb állománya él (120-130 egyed) a fajnak.
- Folytatódott a biotikai adatok gyűjtése, köztük olyan fokozottan védett, vagy ritka fajokról, mint a magyar palka (*Cyperus pannonicus*), amelynek legnagyobb kiskunsági állománya került elő egy felhagyott balástyai homokbánya medrében, az erdei lednek (*Lathyrus sylvestris*), melynek az újonnan regisztrált baksi előfordulás az egyetlen ismert recens kiskunsági állománya, valamint a kúszó zeller (*Apium repens*) újabb szubpopulciója Nemesnádudvar külterületén.
- 2013-ban a KNPI területére nézve új védett faj került elő Kunpeszéren, a párducfoltos hangyaleső (*Dendroleon pantherinus*).
- Új előfordulási helyen (Kolon-tó, Madárvárta) előkerült a fokozottan védett pannon gyík (*Ablepharus kitaibelii*), 1980-as évekből származik az utolsó észlelési adata (Nyárlőrinci erdő).
- Először költött a nagy őrgébics a Kiskunságban (Kunpeszér).

5.5. Saját állatállomány

Az Igazgatóság, a használatában lévő gyepterületek kezelését, legeltetését a saját tulajdonában lévő magyar szürke marha, illetve bivaly állományával oldja meg. Az állomány öt állattartó telepen van elhelyezve, úgymint Fülöpszállás (Kígyóshát), Izsák, Bugacpusztaháza, Tiszaalpár, Pusztaszer. Az állatállomány törzskönyvi nyilvántartás alatt van, a bugaci és izsáki gulyánk a legmagasabb kategóriájú génmegőrző, nukleusz tenyészet, sok nukleusz tehénnel, példamutató tenyésztői munkával. Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő állatállomány bio minősítésű.

Faj	Fajta	Egyedszám	Egyedszám
		2012.12.31.	2013.12.31.
szarvasmarha	magyar szürke	1330	1685
bivaly		548	646
ló	arab telivér	1	1
	angol telivér	1	1
	Furioso-North Star	3	2

Bugac: génmegőrző, nukleusz tenyészet, sok nukleusz tehénnel, példamutató tenyésztői munkával 332 tehén, 330 növendék üsző, 245 növendék bika alkotja az állományt. A tenyészetben túlnyomórészt a ritkább, kurrensebb vonalak az uralkodók (A,B,C,K). Fenotípusos megjelenésükben a tehének a finomabb, nemesebb típust testesítik meg.

Izsák: génmegőrző, nukleusz tenyészet, sok nukleusz tehénnel, példamutató tenyésztői munkával 271 tehén, 64 növendék üsző, 31 tenyészbika alkotja az állományt. Fenotípusos megjelenésében az állomány inkább a tömegesebb, robosztusabb típust képviseli. A tenyészetben a tömegességet leginkább hordozó M, V, T vonalak a meghatározóak. Izsákon a vásárolt, valamint az Igazgatóság egyes állattartó telepéről átszállított állatállomány fogadásához szükséges karantén is működik. Ezen a telepen történik a tenyészbikák telettése is.

Fülöpszállás (Kígyóshát): a telepen ebben az évben csak bivalygulya került elhelyezésre (454 db).

Tiszaalpár: Fajtafenntartó tenyészet nukleusz és fajtafenntartó tehennel, kifogástalan tenyésztői munkával. Itt tartjuk a selejtezésre szánt egyedeket is. 138 tehén és 9 növendék üsző alkotja az állományt.

Pusztaszer: jelenleg vállalkozó által működtetett telep.

Az **apaji bikatelep** kezelését és fenntartását továbbra is Szomor Dezső vállalkozó látja el.

Az STV jelölt bikák kihelyezésére az apaji bikatelep mellett a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által működtetett bikatelepet 2012. évben is igénybe vettük.

Az őshonos állatállomány 2013. december 31-ei állapot szerinti telepeken történő elhelyezése:

Tartási hely	Tenyész-	Tenyész-	Növendék	Növendék	Tinó	Szopós	Bivaly
--------------	----------	----------	----------	----------	------	--------	--------

(majorság)	tehén	bika	üsző	bika		borjú	
Bugac	332	0	330	245	0	6	0
Izsák	271	31	64	0	0	0	1
Pusztaszer	0	0	162	0	70	0	191
Kígyós-hát	0	0	0	0	0	0	454
Tiszaalpár	138	0	9	0	0	0	0
Apaj-bikatelep	0	0	0	16	0	0	0
Sarród-bikatelep	0	0	0	11	0	0	0
Összesen:	741	31	565	272	70	6	646

Az őshonos állattartó telepekhez tartozó kezelt (legeltetett) védett területek nagysága:

Tartási hely (majorság)	Legeltetett terület (ha)
Bugac	1.413
Izsák	520
Pusztaszer	1.194
Kígyós-hát	933
Tiszaalpár	306
Más tenyészet	NA
Összesen	4.366

A magyar szürke szarvasmarha- és bivalyállományunk fejlesztése folyamatos, azonban nélkülözhetetlen a selejtezés, a tenyésztésre alkalmatlan állatok értékesítése. 2013 évben a magyar szürke állományból vágóra eladott 136 egyed, elhullott 79 egyed (vegyes korcsoport).

Bivalyállományunkból 14 elhullott (vegyes korcsoport), továbbá 2 egyed bivaly tenyészbika és 43 vágó bivaly került értékesítésre. A selejtezés a túlkoros, illetve a tenyésztés szempontjából nem kívánatosnak minősített állatokra irányult.

2013 szeptemberében is részt vettünk a tenyészvikavásárokon, szept. 11-én Sarródon 2 db, szept. 18-án Apajon 3 db tenyészbikát értékesítettünk. Ugyanezen a vásárokon 1-1 „C” genealógiai vonalú bikát vásároltunk.

5.6. Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Nem saját vagyonkezelésben, természetvédelmi kezelőként 18 360 ha Natura 2000 terület és 2 650 ha országos jelentőségű védett természeti terület tartozik Igazgatóságunkhoz. E területek erdőgazdálkodását érintően összesen 74 alkalommal vettünk részt közös terepi egyeztetésen vagy szakmai konzultáción. 56 esetben adtunk ki írásban természetvédelmi kezelői nyilatkozatot az erdészeti és a természetvédelmi hatóságnak. Továbbá részt vettünk az Alföldi Erdőkért Egyesület kutatói napján, ahol Igazgatóságunk bemutatta erdőgazdálkodói és az erdészeti igazgatásban természetvédelmi kezelői tevékenységét. A kutatói nap konferencia kiadványában, két publikációban is ismertettük természetvédelmi erdőkezeléssel kapcsolatos tevékenységeinket.

5.6.2. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

Erdőfelújítás, erdőtelepítés, erdőápolás: Az Igazgatóság folytatta a folyamatban lévő és az első erdősítésre tervezett erdőrészek gépi és kézi ápolását, amely munkafolyamat sor- és sorközépolásból tevődött össze 162,57 ha területnagyságon. Lehetőségeihez mérten az erdőápolást többször is elvégezte az Igazgatóság. Az erdősítések ápolásában döntő szerepe volt a megyei, illetve az országos közmunkaprogram keretében felvett munkavállalóknak. A közmunkások a leégett bugaci erdőterületen jelentősen hozzájárultak a selyemkóró mechanikai eszközökkel történő visszaszorításához, magérésének megakadályozásához, megközelítőleg 20 ha területen kiirtva a selyemkórót. Az erdősítések ápolását döntő többségében saját munkaerővel oldja meg az Igazgatóság (saját brigád, közmunkások).

2013-ban az Igazgatóságnak 81,6 ha sikeres első kivitele volt. A rendkívüli aszály miatt sajnos megközelítőleg 9 ha nagyságban meg kell ismételnünk a sikertelen első kiviteleteket. Erdősítéseink célja minden esetben az erdőszerkezet-átalakítás, az őshonos főfajok mellett minimum 10% őshonos elegy fajtát is tartalmaznak. Az erdőfelújításaink célállománytípusai 2013-ban hazai nyáras, egyéb lomelegyes–hazai nyáras erdők. Az Igazgatóság 2013-ban 64,78 ha nagyságban tudott befejezett erdőültetést átadni.

Mag- csemetetermelés: A bugaci erdőtűz során megsemmisült borókaállományok pótlása érdekében 2013 februárjában és márciusában, valamint novemberében gyűjtött borókamagot vetett az Igazgatóság; a mag sajnos rendkívül alacsony csírázási értékkel rendelkezett, amit súlyosbított még a hosszantartó aszály is.

5.7. Vadászterületek, vadgazdálkodás

Az Igazgatóság többségi tulajdonosként az négy vadászterületen van jelen a földtulajdonosi közösségekben.

Vadászterület elhelyezkedése (kódszáma)	Vadgazdálkodásra alkalmas terület (ha)	KNPI tulajdonosi részarány (%)	Vadászatra jogosult
Kunszentmiklós KT (03-600510-1-3-1)	8032	61,13	Kunszentmiklósi FVK
Akaszó-Harta-Dunapataj-Szakmár KT(03-602210-1-4-1)	7817	52,87	Szelíd Vt
Izsák KT (03-602610-1-4-1)	3631	72,86	Mondok Kft
Bócsa-Páhi-Orgovány-Kaskantyú KT (03-603110-4-4-0)	5840	72,17	KNPI

Akaszó-Harta-Dunapataj-Szakmár KT: A *Szelíd Vadásztársaság* bérleti úton hasznosítja a vadászterületet, melynek jelentős része a Mikla-puszta nemzeti parki terület egységen, egyben tűzokvédelmi területen helyezkedik el. Igazgatóságunk nagy hangsúlyt fektet a tűzok igényeinek megfelelő vadászati hasznosításra és a fokozott ragadozógyérítésre.

Izsák KT: A *Mondok Kft.* bérleti úton hasznosítja a vadászterületet, mely a Kolon-tó nemzeti parki terület egységen, egyben tűzokvédelmi területen található. A Kolon-tó nádasában a vaddisznóállomány szabályozása, a körülötte található gyepeken a tűzok igényeinek megfelelő vadászati hasznosítás és ragadozókontroll a kiemelt feladat.

Bócsa-Páhi-Orgovány-Kaskantyú KT: A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a természetvédelmi célú különleges rendeltetésű bócsai vadászterületén extenzív vadgazdálkodást folytat. 2013. 06. 02.-től új hivatásos vadászok látják el a vadgazdálkodással kapcsolatos feladatokat: Kurmai Péter (felsőfokú végzettségű), Rácz András (középfokú végzettségű), Sárkány József (középfokú végzettségű), mindannyian a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai. A vadászati szakszemélyzet négy taggal bővült: Agócs Péter, Dr. Vadász Csaba, Gyurita István, Lóránt Miklós. A folyamatos ragadozó gyérítés mellett fontos természetvédelmi cél a nagyvadállomány alacsony szinten tartása. A nyílt homoki gyepeken, valamint a kiszáradó szikes tó medrében a vaddisznó által okozott túraskárok megfékezése, valamint a gímszarvas által az erdőültetésekben okozott kár megelőzése érdekében az idei évben meg kellett emelni az éves vadgazdálkodási terv hasznosítási keretszámait. A vagyonkezelés gyakorlatát meghatározó 12/2012. (VI.8.) VM utasítás alapján a trófeás vadat (10 őzbak) árjegyzék szerinti térítés ellenében ejtették el a vadászati szakszemélyzet tagjai.

A 2013. január 1. és december 31. között esett vadlétszámot az alábbi táblázat tartalmazza:

Őz	30
Vaddisznó	49
Szarvas	4
Róka	26
Borz	10

A megyében előforduló veszettség esetek miatt a Bács-Kiskun Megyei Kormány Hivatal Élelmiszer-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága 1 példány „immun róka”, valamint 3 példány „rendkívüli róka” test leadását írta elő. A mintaadást a megadott protokoll szerint teljesítettük. A hatóság 4 vaddisznó vér- és mandulaminta leadására kötelezte az Igazgatóságot. Az előírást teljesítettük.

Kunszentmiklós KT: A *Kunszentmiklósi Földtulajdonosok Vadászati Közösségnek* 2011. október 12-én jegyezték be a vadászati jogosultságát. A Közösség képviselője a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, ezáltal jelentős hatást tud gyakorolni az Igazgatóság a területen folyó vadgazdálkodásra. A terület jelentős tűzokvédelmi terület, az ország egyik legfontosabb dűrgőhelyével, egyben jelentős költő- és telelőhely is. Ezért a vadgazdálkodást a tűzok igényeinek megfelelően kell folytatni: az őzállomány vadászati hasznosítása a tűzok szaporodási időszakán kívüli időszakban történhet csak. A Kunszentmiklósi FVK területén 2013. január 1. – december 31. között esett vadlétszámot az alábbi táblázat tartalmazza:

	suta	35
	gida	25
Vaddisznó		0
Róka		30
Borz		25

5.8. Halászati vízterek

5.8.1. Védett vízterek

KNPI által vagyonekezelte védett természeti területek víztereinek kiterjedése ha-ban

	Csatorna	Dong-éri csat.	Holt-Tisza	Kondor-tó	Mocsár
Császártöltési Vörös mocsár TT	2,1064				39,7051
Csongrádi Kónyaszek TT					
Kiskörösi Turjános TT	0,756				
Kiskunhalas Fejétéki Mocsár TT					
Kiskunsági Nemzeti Park	64,7497		87,3036	51,3278	1456,083
Mártélyi TK					
Péteri-tavi Madárrezervátum TT	0,8041				3,5255
Pusztaszeri Fülöpszék TT					
Pusztaszeri TK	49,8829	39,3702	11,5642		97,8215
Szelidi-tó TT	1,1069				
Összesen	119,406	39,3702	98,8678	51,3278	1597,135

Nem a KNPI által vagyonekezelte védett természeti területek víztereinek kiterjedése ha-ban

	Csatorna	Halastó	Holt-Tisza	Kiskunsági-főcs.	Mocsár	Nagy-ér
Császártöltési Vörös mocsár TT	7,1187					
Csongrádi Kónyaszek TT	1,7694					
Kiskörösi Turjános TT	11,7506					
Kiskunhalas-Fejétéki Mocsár TT						
Kiskunsági Nemzeti Park	344,4098		87,1379	17,7539	329,4714	6,303
Mártélyi TK	19,6086					
Péteri-tavi madárrezervátum TT	22,4722					
Pirtói homokbuckás TT					21,8875	
Pusztaszeri Fülöpszék TT	0,7195					
Pusztaszeri Hétevezér Emlékmű TT	1,2409					
Pusztaszeri TK	437,4438	3,6772	108,0594		23,4554	
Szelidi-tó TT	10,716					

Az Igazgatóság az 5.8.2. fejezetben említetteken túlmenően a fenti víztereken önálló halászati joggal nem rendelkezik.

5.8.2. Védett halastavak

Az Igazgatóság vagyonekezelésében négy halastórendszer van, ebből három saját hasznosításában. A szegedi Fehér-tóból az Igazgatóság vagyonekezelésében álló tőegységek 2014-ig hasznóbérbe vannak adva (400 ha) a Szegedfish Kft-nek.

Terület	Halastavak KNPI által vagyonekezelte része	Nem a KNPI által vagyonekezelte	Összesen (ha)
KNP (Apaji-halastó)	0,1018	157,4928	157,5946
Pusztaszeri TK (Csaj-tó és Fehér-tó)	583,2151	1990,4783	2573,6934
Péteri-tavi Madárrezervátum TT	170,1243	–	170,1243
Összesen	753,4412	2147,9711	2901,4123

Saját hasznosítású halastavak:

Apaji halastó (Apaj): A három tőegységből álló halastó amióta az Igazgatóság vagyongazdálkodásában van nem funkcionált halastóként, mert a tó kialakítása során átszakították a vízzáró réteget, így a tavak feltöltése után az állandó vízszint tartása folyamatos vízutánpótlással lenne csak megoldható. A három tőmederből kettőt száraz években ősszel kezdünk feltölteni, mely folyamat május végéig tart. Utána a szikes tavaknak megfelelő vízdinamikát utánozva hagyjuk kiszáradni. A száraz medret kaszálatjuk, vagy kilegeltetjük. A tavak átlagos vízmélysége nem haladja meg a 0.5 métert. 2013-ban a feltöltő szivattyúk meghibásodása, és elhúzódo javításuk miatt vízpótlás nem történt.

Péteri-tó (Pálmonostora, Petőfiszállás): Az egykori halastórendszer három tőegységből áll. 2013-ban egyik tóban sem folyt halgazdálkodás. A tavak fenntartásának célja, hogy táplálkozó- és fészkelőhelyet biztosítsanak vízimadarak számára. A tavak feltöltése a szomszédos Dong-éri-főcsatornából lehetséges, amennyiben az megfelelő vízmennyiséget szállít. A tavak átlagos vízmélysége 0.6 méter. Anyagi lehetőségeink függvényében évről évre telepítünk halakat a tavakba madártápláléknak (10-120 mázsa) 2013-ban 19 mázsa halat telepítettünk a II. számú tőegységbe.

Tömörkényi-halastavak (Tömörkény): A tőrendszer halastavaiból az Igazgatóság vagyongazdálkodásában és hasznosításában két tőegység van (4. és 8. számú tó). A 2013-as év során az elnádásodott 8. számú tó medrét bivalyokkal legeltettük, vízfeltöltés nem történt. Tekintettel arra, hogy a tavakat csak a Tiszából átemelt vízzel lehet feltölteni, ezért ennek díja igen magas. A nagyobbik, 4. számú tavat szoktuk minden évben feltölteni. 2013-ban 1.00.000 m³ víz került a tóba szivattyúzás útján, 7 Ft/m³ áron vásárolt vízzel. E mellett betelepítettünk 35,5 mázsa halat madártápláléknak. Halgazdálkodás itt sem folyik, a feltöltés célja vizes élőhely biztosítása a környék vízimadarak számára.

6. Tájvédelem

6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)

2013-ban 5 település (Bátya, Bácsbokod, Csávoly, Mátételke, Tiszasziget) egyedi tájérték felmérése történt Igazgatóságunk működési területén. Bátyán 65, Bácsbokodon 70, Csávolyon 55, Mátételkén 25, Tiszaszigeten 29 db tájérték került nyilvántartásba. A felméréseknek köszönhetően a KNPI nyilvántartásában szereplő egyedi tájértékek száma 1417-ről 1661-re bővült. A felmért települések száma 47 a működési területhez egészében vagy nagyobb hányaddal tartozó 142 településből.

6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az Igazgatóság 40 települést érintően, mintegy 83 ügyben járt el a településrendezési tervekkel kapcsolatos feladatok végzése során. Ebbe a véleményezések mellett a közérdekű adatszolgáltatással kapcsolatos ügyek is beletartoznak. Az Országos Területrendezési Terv felülvizsgálatában, valamint Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megye területrendezési tervének véleményezésében Igazgatóságunk is részt vett.

A településrendezési eljárások során az esetek többségében már az előzetes szakaszban beépítik a települések az Igazgatóság állásfoglalását. Kevés esetben fordult elő, hogy a véleményezési szakaszban, vagy az esetlegesen összehívott egyeztető tárgyaláson kellett megvédeni álláspontunkat.

A tervi véleményezések során általánosan elmondható, hogy jó az együttműködés az Igazgatóság és az önkormányzatok, valamint a településrendezők között.

6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az Igazgatóság által tájvédelmi szakértői szempontból véleményezett 100 ügy száma 2013-ban ügýtípusonként a következőképpen alakult:

Építési ügyek:	21 db
Környezetvédelmi ügyek:	6 db
Más célú hasznosítás:	3 db
Útépítéssel kapcsolatos ügyek:	6 db

Vezetékjogi ügyek:	15 db
Vízgazdálkodást érintő ügyek:	8 db
Telekalakítás:	2 db
Közlekedési ügyek:	4 db
Előzetes vizsgálati eljárások:	12 db
Bánya + Energetika:	3 db
Egyéb ügyek:	20 db

Az áramszolgáltatóval együttműködésben 55 helyen került fészekmagasító kihelyezésre, illetve több helyen került sor a veszélyes vezetékszakaszok szigetelésre.

Helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánítások véleményezése

2013-ban nem volt Igazgatóságunk működési területét érintő új helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításra irányuló javaslat.

6.4. Tájvédelmi szakértői tevékenység

Tájvédelmi referens munkakörben az Igazgatóságon 2 fő dolgozott 2013-ban. Feladatuk – többek között – az egyedi tájértékek felmérése és nyilvántartása, a település- és területrendezési tervek véleményezése, a tájvédelmi szempontok érvényesítése a pályázatokban, az építésekkel, beruházásokkal, infrastrukturális fejlesztésekkel stb. kapcsolatos szakértői tevékenység, továbbá megkeresés alapján a természetvédelmi kezelésért felelős szervként a hatósági eljárásokban való részvétel. A tájvédelmi szempontok és rendelkezések a készülő természetvédelmi kezelési tervekben is megjelennek. Ezen túlmenően a tájvédelmi feladatokért felelős munkatársak szakdolgozók témavezetését, nyári gyakorlatosok szakmai irányítását is végzik.

6.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

Az Igazgatóság több olyan projekt tervezésére és megvalósítására nyert el támogatást, melyben a tájvédelmi szempontok is hangsúlyosan jelennek meg. A *Soltszentimrei szikes puszta élőhely-rekonstrukciója (II. ütem)* 2014-ben tervezett tereprendezése eredményeként a felszínből kiemelkedő és a tájképet tagoló töltések megszüntetésével a pusztai tájkép beláthatóbbá, nyíltabbá válik. A terület tájészletkéi értékének fokozásához, a nyílt, pusztai tájképet megbontó töltések felszámolásán túl a használaton kívüli vasbeton kerítésoszlopok kiemelése és elszállítása is hozzájárul.

A „*Vizes élőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén*” c. projekt során a felső-kiskunsági szikes tavak térségében a töltések, gátak elbontása, a kapcsolódó árkok betemetése és a rajtuk felnőtt fászszerű vegetáció eltávolítása által a korábban összefüggő tómedencék újra összekapcsolódhatnak, ami nemcsak ökológiailag, hanem tájképileg is látványos javulást eredményezhet a nemzeti (nemzeti park) és nemzetközi természetvédelmi jogszabályokkal (Natura 2000, Ramszari egyezmény, bioszféra-rezervátum) is egyaránt védett tájrészen. A tereprendezési munkálatok 2013. év végén kezdődtek meg.

A „*Halmok az évszázadok sodrásában – halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna–Tisza közén*” címmel benyújtott pályázatunk szintén támogatást nyert el tervezésre és megvalósításra. A projekt négy projekterületet (Tiszaalpári-földvár, Érsekhalmi-földvár, Vaskúti-halmok és dunatétleni Csárda-halom) ölel fel, mely során cél a kunhalmokat és földvárait ért bolygatások, roncsolások, károsító (illegális anyagnyerés és hulladéklerakás, ill. a mezőgazdasági művelés következtében erózió visszagyepesítéssel történő megakadályozása) nyomainak megszüntetését szolgáló rekonstrukció megvalósítása. Cél, hogy megőrződjenek és minél szélesebb körben ismertek legyenek azok a védett és ritka fajokat is tartalmazó „élő”-helyek, amelyek az ember tevékenységének köszönhetően alakultak ki, s őrzik a múlt emlékeit, közös örökségünket.

Tájvédelmi tárgyú vagy ahhoz kapcsolódó rendezvények: Az Igazgatóság tájvédelmi ügyekért felelős munkatársai 2013-ban részt vettek a Fertőújlakon megrendezésre került, továbbképzési célú Tájvédelmi és Földtudományi Szakmai Napokon.

7. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat)

KEOP pályázatok

A KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0025 számú „Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon” című projekt kivitelezési munkái a tervezettnél két hónappal korábban sikeresen befejeződtek már 2012 decemberében, a zárórendezvényre 2013. február 21-én került sor, ezt követően indítottuk el a vízjogi üzemeltetési engedély beszerzését. A vízjogi üzemeltetési engedély 2013. november 25-én érkezett meg részünkre, ezt követően került benyújtásra a zárójelentés és záró kifizetési kérelem, melyet a Közreműködő Szervezet 2013. december 20-án hagyott jóvá és fizetett ki, így a projekt 2013. december 20-ával pénzügyileg is lezárult. 2013-ban összesen 3 helyszíni ellenőrzésre került sor: 2013. február 5-én és szeptember 25-én a Közreműködő Szervezet (Nemzeti Környezetvédelmi és Energia Központ Nonprofit Kft.) részéről, 2013. augusztus 28-án és 29-én pedig az EUTAF részéről.

A KEOP-3.3.0/09-11-2011-0011 számú „Kontyvirág Erdei Iskola Infrastrukturális fejlesztése” című pályázatban a beszerzések, a vállalt továbbképzések lezárultak, az építés is befejeződött április 24-ére, a projekt zárórendezvényének megtartására május 15-én került sor, a projekt zárása pénzügyileg megtörtént.

KEOP-3.1.2/2F/09-112012-0006 számú „Tájjidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein” című projekt (támogatás: bruttó 791.899.161 Ft): Az inváziós fás- és lágyszárú növények irtása négy területi egységen kerül megvalósításra, a Kiskunsági Nemzeti Park Bócsa-Bugac buckavilága és homokpuszta terület egységén, Fülöpháza, Ágasegyháza-Orgoványi rétek, valamint Kéleshalom homokbuckás területein. A kivitelezésre, a műszaki ellenőrzésre és a PR tevékenység ellátására vonatkozóan lezárultak a közbeszerzési eljárások, a szerződések megkötése megtörtént. A kivitelezésre vonatkozóan a terület átadás-átvételére 2013. szeptember 10-én került sor, melyet követően rögtön kezdeményeztük is a szerződések módosítását, mert a közbeszerzési eljárás elhúzódása miatt a selyemkóró 2013 évi irtására már nem kerülhetett sor, illetve a vállalkozó javaslatára az indikációs mérőszámok biztonságosabb teljesíthetősége érdekében 2014 helyett 2013 őszén került sor az akácirtásra. A KFF és a Közreműködő Szervezet is jóváhagyta a szerződés módosítását, így a 2013-as teljesítés ennek megfelelően történt. A projekt nyitórendezvényét az invazív növényirtás megkezdése előtt 2013. július 26-án Kecskeméten a Természet Házában, a lakossági fórumot pedig 2013. július 29-én Bugacon tartottuk meg.

KEOP-7.3.1.2/09-11-2011-0019 számú „Vizes élőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén” című projekt (előkészítési, tervezési szakasz): A kiviteli tervek alapján elkészült az RMT, ennek alapján a 2. forduló pályázatot 2013. április 25-én nyújtottuk be, mely 2013. június 24-én támogatást nyert.

KEOP-3.1.2/09-11-2013-0018 számú „Vizes élőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén” című projekt (megvalósítási szakasz): A pályázatot 2013. június 24-én az Irányító Hatóság támogatásra érdemesnek ítélte, az elnyert támogatási összeg 172.667.886 Ft. A támogatási szerződés megkötésének feltétele volt a megvalósításhoz szükséges összes engedély megléte, emiatt a támogatási szerződés aláírására 2013. október 15-én kerülhetett sor. A projekt két helyszínen, Bugacon és a Kelemen-széken valósul meg. A Kelemen-széki kivitelezésre vonatkozóan a közbeszerzési eljárás lezárult, a vállalkozási szerződés aláírására 2013. november 8-án került sor, a munkálatok a tervezett ütemben haladnak, az első részteljesítés megtörtént. Eddig a műszaki ellenőr, a régészeti szakfelügyelet, a PR cég beszerzése történt meg, illetve elindítottuk az eszközbeszerzéseket.

KEOP-7.3.1.2/09-11-2011-0018 számú „A soltszentimrei szikes puszta élőhely-rekonstrukciója (II. ütem)” című projekt (előkészítési, tervezési szakasz): a kiviteli tervek alapján az RMT elkészült, a minőségbiztosítást követően nyújtottuk be a 2. forduló pályázatot 2013. június 27-én. A záró jelentés és záró kifizetési kérelem benyújtása is megtörtént.

KEOP-7.3.1.2/09-1-2013-0037 számú „A soltszentimrei szikes puszta élőhely-rekonstrukciója (II. ütem)” című projekt (előkészítési, tervezési szakasz): a 2. forduló pályázat benyújtására 2013. június 27-én került sor. A pályázatot az Irányító Hatóság 2013. október 25-én támogatásra érdemesnek ítélte, az elnyert támogatási összeg 234.607.394 Ft. Jelenleg a megvalósításhoz szükséges engedélyek beszerzése van folyamatban – ez a támogatási szerződés aláírásának feltétele -, a támogatási szerződés aláírása 2014. február 4-én került sor.

KEOP-7.3.1.2/09-11-2013-0040 számú „A kiskunhalasi Fejetéki-mocsár vízellátásának javítása vízszint szabályozó műtárgyak segítségével” című projekt (előkészítési, tervezési szakasz): a kiviteli tervek alapján az RMT elkészült, a Közreműködő Szervezet minőségbiztosítása alapján a 2. forduló pályázatot 2013. június 28-án nyújtottuk be. A 2. forduló pályázat bírálata megtörtént, forráshiány miatt tartaléklistára került.

KEOP-7.3.1.2/09- 11-2013-0061 számú „A Gátéri Fehér-tó vízrendezése” és „Vizes élőhely-rekonstrukciója és a fokgazdálkodás lehetőségének megteremtése a tiszalpári Nagy-tó területén” című projektek (előkészítési, tervezési szakasz): a kiviteli tervek elkészültek, a részletes megvalósíthatósági tanulmányokat benyújtottuk minőségbiztosításra a Közreműködő Szervezethez. A 2. fordulós pályázatok benyújtása 2013. szeptember végén történt a minőségbiztosítást követően, a pályázatok jelenleg bírálat alatt vannak.

A KEOP-3.2.0/11-2012-0005 számú „Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő száraz és nedves gyepek, természetvédelmi céllal művelt szántók és vizes élőhelyek kezelésére szolgáló gépek beszerzése” című, 242 904 910 Ft nettó finanszírozású projekt támogatási összegének több mint 90%-át 19 db mezőgazdasági gép beszerzése teszi ki. A gépek beszerzésére irányuló 2012. augusztusban indított, uniós értékhatárokat meghaladó közbeszerzési eljárás négy részből állt (5 db erőgép, 1 db nagy erőgép, 12 db munkagép, 1 db önjáró nádvágó), melyből a II. rész (nagy erőgép) tekintetében az eljárás eredménytelenül zárult. Az elhúzódos beszerzés miatt a projekt Támogatási Szerződésének módosítása 2013.04.17-én megtörtént, ennek értelmében a projekt megvalósulásának dátuma 2013. október 31-re tolódott. A nagy erőgépre vonatkozóan új eljárás indult, melynek felhívása 2013. júniusban jelent meg. Az eljárásban kiegészítő tájékoztatáskérés érkezett, melyet követően az ajánlattételi határidő, majd az ajánlati dokumentáció is módosításra került. Az eljárás eredményesen zárult 2013. október 9-én a szállítási szerződés megkötésével. Az elhúzódos közbeszerzési eljárásra, valamint a szállítási határidőre tekintettel a projekt Támogatási Szerződésének módosítása iránt újabb kérelem kerül beadásra, mivel a projektet nem tudtuk 2013. október 31-ével megvalósítani.

A KEOP-7.3.1.2/09-11-2011-0038 számú „Halmok az évszázadok sodrásában – Halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna-Tisza közén” című projekt előkészítő szakaszában megkötött szerződések teljesítése határidőben megtörtént. Lezajlott a projekt megvalósítási szakaszára vonatkozó RMT minőségbiztosítása és a második fordulós pályázat beadása. A 2. fordulós pályázatra érkezett hiánypótlási felhívást, valamint a tisztázó kérdéseket megválaszoltuk. Az előkészítő pályázat záró beszámolóját 2013.08.16-án adtuk be. A záró beszámoló hiánypótlást követően, 2013.11.22-én a záró kifizetés teljesítésével jóváhagyásra került.

A KEOP-3.1.2/2F/09-11-2013-0019 számú „Halmok az évszázadok sodrásában - Halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna-Tisza közén” című, 2. fordulós pályázat értékelése 2013.07.31-én megtörtént, a támogató döntés 2013.10.17-én került megküldésre az Igazgatóság részére. Novemberben előkészítettük a Támogatási Szerződést, mely az aláírásokat követően 2013.11.20-án lépett hatályba. Megkezdődött a projekt menedzsment tevékenység, valamint a közbeszerzési tanácsadó megbízása folyamatban van.

A KEOP-7.3.1.2/09-11-2011-0025 számú „A Mártélyi-holtág élőhelyvédelmi célú rehabilitációja” című pályázatot az Igazgatóság konzorciumban valósítja meg az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal együttműködésben. A kommunikációs feladatok kivételével a többi beszerzést az ATIVIZIG bonyolította le. A kiviteli tervek elkészültek, a 2. fordulós pályázathoz kapcsolódóan az RMT minőségbiztosítása megtörtént a 2. fordulós pályázat 2013.08.29-én benyújtásra került. Az előkészítő szakasz lezárásaként 2013. október végén benyújtottuk a záró beszámolót, melyet 2013.12.12-én a záró kifizetés teljesítésével jóváhagyott a Közreműködő Szervezet.

A KEOP-3.1.2/09-11-2013-0054 számú „A Mártélyi-holtág élőhelyvédelmi célú rehabilitációja” című 2. fordulós pályázat hiánypótlására 2013. októberben, majd a tisztázó kérdéseket 2013. novemberben megválaszoltuk.

KEOP-7.2.2.1/B/10-2010-0001 számú „A Duna-Tisza közti homokhátság térségében elhelyezkedő két mintaterületen a klímaváltozásból eredő hatások enyhítése és az alkalmazkodás lépéseinek megalapozása céljából megvalósítandó mintaprojekt” című pályázat: A pályázat tervezett benyújtási határideje 2013. január, megvalósítás befejezésének tervezett időpontja 2015. augusztus. Az Igazgatóság részt vesz a részletes megvalósíthatósági tanulmány elkészítésében mint tervezett konzorciumi partner. A nyugati mintaterület a Csengőd, Jakabszállás, Kerekegyháza, Fülöpszállás települések által lekerített, összesen 14 település külterületére kiterjedő, 43 ezer fő által lakott térség. Itt a tervezett összes beruházási költség 365,9 millió Ft. A keleti mintaterület a Kecskemét–Tiszalpart–Tömörkény–Kiskunfélegyháza települések által lekerített, összesen 9 település külterületére kiterjedő, 160 ezer fő által lakott térség. Itt a tervezett összes beruházási költség 3838,8 millió Ft.

ÁROP pályázat

Az ÁROP-1.2.18/A-2013 számú konstrukcióra az Igazgatóság 2013.08.23-án benyújtotta pályázatát „Szervezetfejlesztés a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságánál” címmel. A pályázat nem került befogadásra. Ezt követően a pályázat 2013.09.23-án újból benyújtásra került. A pályázat bírálata során egy hiánypótlási felhívás és két tisztázó kérdéskör megválaszolására került sor, melyet követően 2013.12.11-én megkaptuk a támogató döntést. A Támogatási Szerződés aláírásra került.

IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programra benyújtott pályázatok közül a „Discovery of our forgotten cultural and natural heritage in the Hungarian-Serbian border region” (CULT-NAT HERIT) elnevezésű és HUSRB/1203/212/117. azonosító számú projekt nyert támogatást. A projekt célja a réti mészakő, mint a szerb-magyar határ menti régió közös természeti, történelmi, kulturális örökség megőrzése és népszerűsítése tudományos igényű kutatáson és turisztikai feltáró útvonal kijelölésén keresztül. A projekt 2013. január 1. és 2013. december 30. között valósult meg Csólyospálos Község Önkormányzata, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, valamint Novi Bečej Önkormányzata együttműködésében. A projekt tervezett feladatai sikeresen megvalósultak. A projekt záró rendezvényét 2013.12.06-án tartottuk meg Csólyospáloson az Önkormányzat szervezésében. A projekt záró beszámolóját 2014. január 15-ig kell elkészíteni és benyújtani. HURO/1101/162/1.3.1 számú „ECOREHAB2” rövidítésű projektben a vállalt eszközök beszerzése megtörtént, a projekt 2013. október 31-én zárult.

LIFE+

Természetvédelmi pályázatot nyújtottunk be 2012. szeptember 26-án a „Pannon szikes vízi élőhelyek helyreállítása a Kiskunságban” címmel a Böddi-szék élőhely-rekonstrukciója céljából 2,1 Mrd Ft értékben. 2013. márciusban az Európai Bizottság írásbeli kérdéseket tett fel a pályázattal kapcsolatban, melyeket határidőre megválaszoltunk. A Bizottság 2013. május 13-án támogatásra érdemesnek ítélte a pályázatot a tisztázó kérdések megválaszolását követően. A projekt támogatási megállapodását az Igazgatóság aláírta és 2013.08.06-án a Bizottság részére postázta. Az Európai Bizottság részéről a támogatási megállapodás aláírására 2013.09.06-án került sor, melyet a 2013.09.16-án keltezett levelükhöz csatolva megküldtek a projekt Koordináló Kedvezményezett KNPI számára. A projekt ütemezésének megfelelően elértük a projekt első negyedévére ütemezett mérföldköveket. Megtörtént a projekt menedzser KNPI igazgatója általi kinevezése, valamint a projektben foglalkoztatott munkavállalók felvétele, mely a projekt menedzseren kívül 4 fő foglalkoztatását jelenti. A projekt Társkedvezményezettjeinél is megtörtént a projekt koordinátorok felvétele, mely további 2 fő munkavállaló foglalkoztatását jelenti. A projekt menedzser Bankovics András és a Pályázatkezelési és Fejlesztési Osztály vezetője, Vajda Zoltán részt vettek a 2013.11.05-én Varsóban megrendezett regionális LIFE+ projektindító találkozón, melyen Magyarország mellett 4 ország (Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Szlovénia) nyertes LIFE+ projektjei kerültek bemutatásra. Elkészült a Partnerségi Megállapodás tervezete, melyet a 2013. november 25-én megrendezett nyitó projekt találkozón elhangzottaknak megfelelően véglegesítettünk. A Partnerségi Megállapodást az egyeztetett módosításokkal valamennyi projekt Kedvezményezett elfogadta. Megpályáztatásra került a projektben kötelezően előírt független könyvvizsgáló, valamint a projekt média megjelenéséért felelős vállalkozó. Megkezdődött a projektben vállalt földterületek megvásárlása. Elővásárlások keretében a KNPI mintegy 6,5 hektár területet vásárolt 2 magánszemélytől. A földek tervezett adásvételéhez szükséges előzetes engedélyek beszerzése megindításra került 2013.11.11-én. A Vidékfejlesztési Minisztérium hozzájárulása 2013.12.04-én, postai úton megérkezett, az NFA engedélye telefonos egyeztetés alapján folyamatban van.

Folyamatban lévő LIFE+ pályázat

„A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ pályázatunk zárására 2013. december 31-én kerül sor. Folyamatos a kisviperák születése, illetve a (részben jeladóval is felszerelt) felnőtt egyedek szabadon bocsátása a peszéradacsi Látó-hegyen.

Beadott pályázatok

Az Igazgatóság 2013-ban öt LIFE+ projektekben pályázott mint partner: 1) Élőhely-rehabilitáció egykori katonai használatú Natura 2000 gyepterületeken (1530 és 6240) (2014.09.15.–2019.09.15.; 4 406 548 €); főkedvezményezett NYME Kooperációs Kutató Központ Nonprofit Kft.; 2) A szalakóta védelme a Kárpát-medencében (2014.09.01.–2020.03.31.; 5 190 097 €); főkedvezményezett MME; 3) A Peszéri-erdő homoki erdősztyepp élőhelyegyüttesének kedvező természetvédelmi helyzetének megalapozása (2014–2019; 847 229 €); főkedvezményezett: KEFAG Zrt.; 4) A Kárpát-medencében veszélyeztetett kerecsensólyom és parlagi sas állománya

zsákmányforrásának biztosítása (2014.07.01.–2018.12.31.; 2 894 178 €); főkedvezményezett FHNPI; 5) Natura 2000 a természetes erdei élőhelyekért – szemléletformáló kommunikációs kampány (2014.07.01-2017.12.31.; 16 149 €); főkedvezményezett WWF Magyarország.

Területet biztosítunk továbbá a kitűzött célok megvalósításához az alábbi pályázatoknak, amennyiben nyernek: A Pannon Magbank szerepe a gyakorlati természetvédelemben; Fenntartható természetvédelem megalapozása a magyarországi Natura 2000 területeken (Svájci-Magyar Együtműködési Program társfinanszírozásával).

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

8.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára (ktvf, erdészeti, földügyi, önkormányzat, MVH stb bontásban)

	Főszám	Alszám	Összesen
KTVF	715	1529	2244
Erdészeti hatóság	98	166	264
Önkormányzat	484	470	954
Földügy	577	2237	2814
MVH	30	262	292
Vidékfejlesztési Minisztérium	273	517	790
Ügyfelek, egyéb személyek	2088	6820	8908
Ügyiratforgalom összesen	4265	12001	16266

8.1.2. jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban

Szervezeti egységek	Főszám	Jelentés (db)
<i>Természetmegőrzési Főosztály</i>	45	37
<i>Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály</i>	78	50
<i>Költségvetési és Gazdálkodási Főosztály</i>	18	27
<i>Személyügyi és Igazgatási Főosztály</i>	8	3

Az adatok tartalmazzák az egyes jogszabálytervezetekre adott véleményt is.

8.1.3. ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Ügyiratforgalmunk majdnem felét (2088 főszám) az ügyfelekkel való levelezésünk teszi ki az alábbi leggyakoribb esetkörökben:

- elővásárlási jog gyakorlása tárgyában érkezett megkeresés
- földhaszonbérleti pályázatokhoz kapcsolódó levelezés, melyekhez még hozzátartozik a „földügy” rovatban szereplő több mint 2800 irat
- építési ügyekben egyeztetés,
- fásítással, fakitermeléssel kapcsolatos egyeztetés,
- védett állatokkal kapcsolatos megkeresés, kártalanítási ügyek,
- támogatásokhoz kapcsolódó együttműködés, támogatás iránti megkeresés
- adatszolgáltatás kérése.

8.2. Szabálysértés (esetenként ismertette a védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében folytatott eljárásokat)

A járási hivatalok gyakorlata a természetvédelmi szabálysértési ügyekben továbbra is kirívóan enyhe, jellemző a figyelmeztetés alkalmazása, illetve az eljárás lefolytatásnak hiánya. Ez az intézkedő természetvédelmi őri állományra demoralizáló hatással van.

8.3. Természetvédelmi bírság (esetenként ismertette a védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében folytatott eljárásokat)

Az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez az alábbi ügyekben fordultunk természetvédelmi bírság kiszabását kezdeményezve:

- fakivágás engedély nélkül védett természeti területen,
- gyepfeltörések engedély nélkül védett természeti területen,
- engedély nélküli távlovagló verseny,
- öntözőgödör engedély nélküli mélyítése.

8.4. Büntető ügyek (esetenként ismertette a védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében folytatott eljárásokat)

2013-ban 4 esetben falopás, 5 esetben egyéb vagyontárgyak (vadkerítés ellopása, gépkocsi feltörés, ill. épületbe történő behatolás, informatikai eszközök, távcsövek stb.) eltulajdonítása miatt tettünk feljelentést.

Tavaly 13 esetben indult eljárás természetkárosítás alapos gyanúja miatt az alábbi ügyekben:

- ragadozó madarak mérgezése (9 esetben). A mérgezéseik esetében tett feljelentések alapján eddig eredményes nyomozás nem volt.
- védett állatfaj élő egyedei illetve preparátumainak engedély nélküli behozatala,
- az EU rendeletének mellékleteiben szereplő állatfajok egyedeinek engedély nélküli behozatala.

8.5. Polgári perek

Az elmúlt évben polgári peres ügye nem volt az Igazgatóságnak. Mindössze egy fizetési meghagyás kibocsátását kérték az Igazgatósággal szemben, mely ellen ellentmondást nyújtottunk be; a bíróság idézés kibocsátása nélkül megszüntette a pert a kereseti kérelem hiányossága miatt.

8.6. Közigazgatási perek

Az Igazgatóság 2013-ban két esetben avatkozott be közigazgatási perbe az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség pernyertessége érdekében. Egy esetben az eljárás még folyamatban van, a második ügyben a felperes megnyerte a pert, és az eljáró hatóságot a bíróság új eljárásra utasította.

9. Természetvédelmi Őrszolgálat

9.1. Alapadatok

9.1.1. Személyi feltételek

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat 2013-ban 26 fő természetvédelmi őrrrel egy fő nyilvántartási referenssel és egy fő prémium nyugdíj programban résztvevő munkatárssal látta el szolgálati feladatait. 2013. személyi változásai: Természetvédelmi Őrszolgálat vezetését 2013. február 18-tól Ludnai Tünde látja el, Tajti László vagyongazdálkodási igazgatóhelyettesként távozott a Természetvédelmi Őrszolgálat kötelékéből. 2013. december 15-én távozott Horváth Dénes természetvédelmi örkerület-vezető, a munkáját Albert András természetvédelmi őrszolgálat vette át. A négy természetvédelmi tájegységben további változás nem történt, a tájegységvezetők természetvédelmi örkerülettől történő függetlenítése továbbra sem megoldott, a rájuk bízott tájegységvezetői feladatok (irányítás, koordináció, felügyelet stb...) mellett egy-egy természetvédelmi örkerület védelmi feladatait is el kell látniuk.

A személyi állomány 2013. évi összetételét az alábbi táblázat mutatja:

Természetvédelmi Őrszolgálat	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
------------------------------	-----------------------	-----------------------	----------

Természetvédelmi őr	23	3	26
Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályon dolgozó nyilvántartási referens	1	-	1
Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályon dolgozó prémium nyugdíj programban résztvevő munkatárs	1	-	1
Összesen:	25	3	28

A Természetvédelmi Őrszolgálat tagja közül 23 fő rendelkezett felsőfokú szakirányú végzettséggel 2013-ban, további 2 fő záróvizsgával rendelkezett, hiányzó nyelvvizsgájuk letétele folyamatban van, illetve 1 fő 2013-ban főiskolai tanulmányait végezte.

Egy főre eső működési és védett természeti területet az alábbi táblázat mutatja:

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Egy főre eső működési terület (ha)	40 385	3 700	169 552
Egy főre eső védett természeti terület (ha)	4 440	1 314	7 340

9.1.2. Technikai felszereltség

A Természetvédelmi Őrszolgálat működési feltételei, technikai eszközökkel való ellátottsága megfelelő. 2013-ban 26 fő természetvédelmi őr rendelkezett megfelelő minőségű szolgálati távcsővel; a vizes illetve pusztai területen dolgozó természetvédelmi őrök rendelkeztek állványos távcsővel. 22 fő rendelkezik szolgálati maroklőfegyverrel, 3 fő szolgálati maroklőfegyver megszerzési eljárása folyamatban van. A Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai számára a terepi egyenruha kiegészítő elemekkel együtt biztosítva van; 2013-ban a társasági egyenruha beszerzésre került valamennyi természetvédelmi őr részére.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatára 10 db EDR kézi rádió adó-vevő készülékkel rendelkezik, amelyeket rendezvények felügyeleténél, illetve nagy létszámú hatósági ellenőrzéseknél használtunk 2013-ban. Szolgálati telefonszámmal valamennyi Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályon dolgozó munkatárs rendelkezik, azonban a készülékek állapota, használhatósága erősen romlott az elmúlt évben. GPS készülékkel valamennyi természetvédelmi őr rendelkezik.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának szolgálati gépjárművel való ellátottsága jó, 2013-ban 24 db gépjárművel rendelkezett az osztály, a következők szerint:

Típus	db
Lada Niva	1
Land Rover Defender	2
Suzuki Jimny	11
Ford Ranger	10
Kisgéphajó	2
Motorkerékpár	1

2013. év végén két fő természetvédelmi őr használt saját gépjárművet szolgálatellátásra. Két fő természetvédelmi őr rendelkezett 2013-ban szolgálati lóval.

9.1.3. Polgári természetőrök

2013-ban a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 87 fő polgári természetőrrel állt kapcsolatban természetvédelmi őrökön keresztül. 2013-ban további 10 fő jelentkezése érkezett az Igazgatóságra, azonban a képzésüket és a vizsgáztatásukat 2014-ben tervezzük, a lejárt megállapodások meghosszabbításával együtt.

9.2. Feladatellátás

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatára hatósági feladatait a vonatkozó jogszabályok szerint végezte 2013-ban. A 2012. évi CXX. törvény hatálybalépését követően az új szolgálati igazolványok és szolgálati jelvények kiállítása adminisztrációs okok miatt elhúzódott. A 2012. évi CXX. törvény 23. szakaszában meghatározottak alapján a rendészeti feladatokat ellátó személyekre vonatkozó képzést és rendészeti vizsgát 25 fő természetvédelmi őr teljesítette; valamint az KNPI munkatársai közül 28 fő vett részt „Az új szabálysértési törvény” témájú, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló képzésen. Az éves kötelező lögyakorlatot valamennyi természetvédelmi őr teljesítette.

9.2.1. Hatósági feladatellátás

2013. évben a Természetvédelmi Őrszolgálat által végzett hatósági munka mérőszámai, a jelentési rendnek megfelelően a következő volt:

Hatósági intézkedések megnevezései	Összesen
Figyelmeztetés	117
Helyszíni bírság	1
Szabálysértési feljelentés	2
Közig. Hatóság felé tett feljelentés	71
Büntető feljelentés	14
Közig. Határozatok ellenőrzése	991
Kényszerítő eszköz használat	0
Közös szolgálat ellátás más hatósággal	198
HB érték (Ft)	10 000
Természetvédelmi ór által intézett ügyirat (július–december)	183
Természetvédelmi ór közreműködésével intézett ügyirat (július–december)	338
Rendkívüli események	22

145 db *őri jelentés* érkezett be 2013-ban, ebből: 22 db rendkívüli esemény történt, jelentéseket soron kívül felküldtük a minisztériumba. Ezek közül 9 esetben történt madármérgezés, pénzben kifejezett eszmei értékük: 5.445.000 Ft

kékes rétihéja	1 példány
kerecsensólyom	4 példány
barna rétihéja	24 példány
egerészölyv	7 példány
vetési varjú	2 példány

15 db *tűzeset* volt 2013-ban.

9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

Rendőrséggel való együttműködés: 2013-ban 75 nap közös járőrnapot teljesítettek a természetvédelmi őrok. A közös ellenőrzések célja, területellenőrzések, általános körű külterületi szolgálatok, vadászati horgászati ellenőrzések, falopások ellenőrzése, a rendőrség által szervezett akciókban való részvétel (tanya akció, védett értékek árusításának kiszűrése a helyi vásár területén).

Nemzeti Nyomozó Hivatal munkatársaival, több alaklommal volt közös területbejárás a mérgezésgyanús esetek és a külföldi vadászok természetkárosító tevékenysége kapcsán.

Csongrád Megyei RFK Határrendészeti kirendeltség kollégáival, 2 alkalommal volt közös szolgálat.

2012 végén együttműködési megállapodásokat kötöttünk egyes rendészeti feladatok ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvények az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításról szóló 2012. évi CXX. törvényben foglaltaknak értelmében a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitánysággal, a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitánysággal, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitánysággal és a Pest Megyei Rendőr-főkapitánysággal. Ennek értelmében 2013-ban havi rendszerességgel elektronikus úton tájékoztatást küldtünk az őrszolgálat szolgálatellátásának rendjéről valamint tevékenysége ellátása egyéb tevékenységéről, valamint a közös szolgálatok beosztását egyeztetjük. A KNPI illetékességi területén a védett természeti területeket érintő Rendőrkapitányságokkal felvettük a kapcsolatot, a közös szolgálatokat közösen szervezzük, és egyeztetünk az aktuális feladatokról.

Vízirendészettel való együttműködés: 2013-ban 17 alkalommal volt közös szolgálat a Tiszai Vízügyi Rendészet kollégáival, közös területellenőrzés, halászati, horgászati, falopás-ellenőrzési célból.

Katasztrófavédelemmel való együttműködés: 2013-ban, 15 esetben volt tűzeset.

2013. jelentősebb eseményei, a tűzeseteken kívül:

- Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság önkéntes alapfokú 40 órás tűzoltó tanfolyamot szervezett. Természetvédelmi őrszolgálatunktól 3 fő, kerületvezető erdészeink közül egy fő elvégezte a tanfolyamot és sikeres vizsgát tett.

- Kétnapos Erdőtűzvédelmi Konferencián társszervezőként vettünk részt a Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal együttműködve.
- Éves tiszti értekezleteken, valamint a Bács-Kiskun- és Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Tűzmegeelőzési Bizottság által szervezett szabadtéri tüzek megelőzésével kapcsolatos munkacsoport-megbeszélésen rendszeresen részt vettünk. Mindkét megyében a Katasztrófavédelmi Igazgatósággal jól működő együttműködés alakult ki.
- Április hónapban, Budapesten tartották a Vegetációtűzek kezelése és megelőzése c. képzés előképzetését, ahol Igazgatóságunkat két fő természetvédelmi őr képviselte.
- A tűzveszélyes időszak kezdetén a Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal közösen az erősen tűzveszélyes területek természetvédelmi őrök elméleti képzését tartottunk, amit közös gyakorlati feladatokat a Kiskunhalasi kirendeltség egyik legtűzveszélyesebb területén hajtottuk végre, ami egyben a fokozottan védett, endemikus tartós szegfű élőhelye is.

Egyéb hatóságokkal való együttműködés: összesen 91 esetben

Bács-Kiskun és Csongrád Megyei Kormányhivatal

Alsó Tisza Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Közép-Dunavölgyi Vízügyi Igazgatóság

Alsó-Duna Völgyi Vízügyi Igazgatóság

Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bács-Kiskun Megyei Vám- és Pénzügyőri Igazgatósága

Közigazgatási határozatok ellenőrzése: 2013-ban 991 alakkal, elsősorban kaszálások, legeltetések, téli legeltetések ellenőrzése, vadászati ellenőrzések, erdészeti igazgatóság és ATIKÖTEVIFE által kiadott szakhatósági hozzájárulási határozat ellenőrzése, vízjogi üzemeltetési engedélyek ellenőrzése.

MVH ellenőrzések: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálat közreműködött az agrár-környezetgazdálkodási program kapcsán az Igazgatóságra háruló területellenőrzési kötelezettség végrehajtásában.

2013-ban 180 alkalommal vettünk részt MVH ellenőrzésben. MVH tanfolyamon, májusban 7 fő természetvédelmi őr vett részt.

9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

Duna folyam – árvízvédekezés: A Duna folyamon levonuló árhullámmal kapcsolatban az Igazgatóság tevékenységei a következők voltak:

- Kapcsolattartás az árvízvédekezésben illetékes szervekkel: Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság; Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság; Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség; Vidékfejlesztési Minisztérium Környezetügyért Felelős Államtitkárság; (KNPI Igazgatója + 1 fő természetvédelmi őr részvételével)
- Az Igazgatóság működési területének Duna folyam szakaszán az áradással és a védekezési munkákkal folyamatos kapcsolattartás az árvíz és a védekezési munkák folyamatos egyeztetése a vízügyi és árvízvédelmi szakemberekkel; (KNPI Igazgatója + 4 fő természetvédelmi őr részvételével)
- Az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség által koordinált a Duna folyamon levonuló árhullám árvíz-védekezési feladataiban 20 fő természetvédelmi őrrel (+ 2 fő tartalékos természetvédelmi őr), valamint 6 terepjárával vettünk részt, a működési területünkre eső Duna-szakasz árvízvédelmi feladataival együtt összesen 23 fő (az állomány 88,5%-a!) és 10 terepjáró gépkocsi vett részt az árvízvédelmi tevékenységben.

Rendezvényeken való részvételek:

Tűzok Ünnepe, Böszörmény: A KNPI által rendezett program, 4 fő természetvédelmi őr közreműködött a feladatok végrehajtásában.

Föld Napja; Körös-éri Tájvédelmi Körzet avatóünnepség: VM-KNPI által rendezett program, 15 fő természetvédelmi őr közreműködött a feladatok végrehajtásában.

Szent Iván Nap, Futóhomok Félmárton, Bugac: A KNPI által rendezett program, 10 fő természetvédelmi őr közreműködött a feladatok végrehajtásában.

Ősök Napja, Bugac 2013. augusztus 9–11.: KNPI bemutató helyén és a KNPI Bugac törzsterületén 9 fő természetvédelmi őr részvételével közreműködés a nemzeti park népszerűsítésében, bemutatásában valamint a védett természeti területen természetvédelmi őr jelenlét biztosítása.

Magyarok Országos Gyűlése, Apaj 2013. augusztus 16-18: 10 fő természetvédelmi őr részvételével, a rendezvény engedélyének, valamint természetvédelmi előírások betartásának ellenőrzése, valamint a védett természeti területen természetvédelmi őr jelenlét biztosítása.

Természetvédelmi Örök Világnapja, Palics-Ludas Közvállalattal való együttműködés: A Természetvédelmi Örök Világnapjáról a szerbiai Ludasi-tó Speciális Természeti Rezervátum látogatóközpontjában emlékeztek meg a Palics-Ludas Közvállalat (a Szabadka környéki védett területek kezelője) és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrrei, szakmunkatársai és vezető beosztású tisztségviselői.

Együttműködési megállapodást írtak alá 2013. december 20-án Szabadkán a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a Palics–Ludas Közvállalattal (a Szabadka környéki védett területek kezelője). A két szervezet a következő kiemelt területeken kíván együttműködni, melyet az együttműködési megállapodás tartalmaz:

- A természetvédelmi őrszolgálatok határ menti tevékenységének összehangolása, rendszeres és periodikus, közös szolgálat a határ mindkét oldalán
- A védett természeti értékekre – különös tekintettel a határ mindkét oldalán előfordulóakra – vonatkozó állomány követési tevékenység összehangolásában
- Határokon átnyúló közös pályázatok kimunkálásában
- A határ menti ökoturizmus és természetvédelmi bemutatás elősegítésében (mind a saját projekteken belül, mind más projekt részvételében)

Szent Mihály Nap, Bugac: A KNPI által rendezett program, 12 fő természetvédelmi őr közreműködött a feladatok végrehajtásában.

II. Fehértavi Darvadozás: A KNPI által rendezett program, 10 fő természetvédelmi őr közreműködött a feladatok végrehajtásában.

Ifjú Kócsagőr Program: A Természetvédelmi Őrszolgálat népszerűsítésére indított programban a KNPI Természetvédelmi Őrszolgálatából 4 fő természetvédelmi őr vett részt 4 fő diákkal. A program lezajlott az országos döntőn és az EUOPARC konferencián egy páros képviselte Igazgatóságunkat. A program szervezésében, lebonyolításában országos szinten részt vett egy kollégánk.

Europarc részvétel: A EUOPARC 2013. évi konferenciáján, ami 2013. október 9-13 között került megrendezésre Debrecenben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság szervezésében, a mi Igazgatóságunk is képviselte magát. Dr. Magyar Gábor Igazgatóhelyettesként a konferencián túl a küldöttközgyűlésen vett részt. Vajda Zoltán a tájidegen fajok visszaszorítását tárgyaló munkacsoportülésen tartott előadást. Krnács György az Ifjú Kócsagőr Programban, mint mentor elkísérte Berg Ágnest a KNPI Ifjú Kócsagőrért. Ludnai Tünde az EUOPARC Youth Conference 2013. szervezésében, lebonyolításában vett részt.

A KNPI természetvédelmi őrrei a fent említett nagyobb rendezvényeken túl a saját örkerületeikben a falunapokon, kisebb rendezvényeken, iskolákban, segítettek az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály környezeti neveléssel és természetvédelmi szemléletformálással kapcsolatos oktatási, ismeretterjesztési, ökoturisztikai és közönségszolgálati feladatainak ellátását.

Pályázatokban való részvétel: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálatunk részt vett az osztály szakterületét érintő pályázatok előkészítési és lebonyolítási szakaszában a szakmai konzultáció folytatásában, véleményezésben és egyeztetés lebonyolításában az Igazgatóság más osztályain dolgozó, a pályázattal érintett szakterületen tevékenykedő munkatársakkal együttműködött. Összesen 20 fő természetvédelmi őr vesz részt különböző pályázatokban.

Jogi és Igazgatási Osztállyal való együttműködés: A Jogi és Igazgatási Osztályhoz, valamint a Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályhoz tartozik a Belügyminisztérium által üzemeltetett Szabálysértési Nyilvántartási Rendszer. A nyilvántartások jogszabályi alapját az Sztv. képezi. A Szabálysértési Nyilvántartási Rendszeren belüli feladatokon túl a Jogi és Igazgatási Osztályhoz kerülnek további ügyintézésre a természetvédelmi őrök által tett természetvédelmi szabálysértést vagy bűncselekményt tartalmazó bejelentések, feljelentések.

Monitoring feladatokban való részvétel: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálatunk közreműködött az Igazgatóság működési területén a Védett Természeti Területek Törzskönyve és a Védett Természeti Értékek Törzskönyve (Törzskönyvek) adatainak gyűjtésében a Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) által meghatározott struktúra szerint. A monitoring adatok gyűjtése az év elején kiadott terv alapján folyt, azonban a kiadott feladatot nem sikerült hiánytalanul teljesítenünk.

KNPI vagyongazdálkodási feladataiban való részvétel: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálatunk közreműködött az Igazgatóság természetvédelmi kezelési munkáinak előkészítésében, végrehajtásában. A haszonbérleti szerződések pályázatának előkészítésében, a birtoktestek kialakításában valamennyi természetvédelmi őr részt vett, akinek a természetvédelmi örkerületében KNPI kezelésében levő föld található.

A KNPI saját vagyongazdálkodásban és saját hasznosításban álló mezőgazdasági területek „helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára” irányuló előírások és a „jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények” betartását megalapozó, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályának és Területke-

zelési Osztályának együttműködési kötelezettségéről szóló igazgatói utasítás szabályozása alapján a természetvédelmi örök teljesítették a feladatot.

KNPI közmunkaprogramban való részvétel: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálat közreműködött az Igazgatóság által szervezett és koordinált közmunkaprogramban. 2013-ban 3 közmunkaprogramban vett részt az Igazgatóság, amelyben 19 fő természetvédelmi őr koordinálta a természetvédelmi örkerületében az elvégzendő feladatokat, továbbította az eszközöket, felszereléseket, anyagokat a munkák elvégzéséhez, adminisztrációs feladatokat végeztek.

Ügyeleti rendszer: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálat munkaidő után is elérhető telefonos ügyeleti rendszert üzemeltet (a Természetvédelmi Őrszolgálat Ügyeleti száma: +36-30-555-6171). Az ügyeleti telefonszám működtetésében, a hívások fogadásában és a bejelentések kezelésében 5 fő természetvédelmi őr és 1 fő nyilvántartási referens, aki a Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály tagja vesz részt, heti váltásokban. 2013-ban több mint 300 hívás érkezett az ügyeleti számra. 2013-ban a természetvédelmi örök 35 faj 147 egyedét mentették, amelyek a Szegegy Vadsparkba vagy a Kecskeméti Vadaskertbe kerültek, egy részük szabadon lett engedve.

Üzemi vadászterületek: A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság két vadászterületen látja el vadgazdálkodási feladatait: Bócsai vadászterület, Kunszentmiklósi vadászterület. Ebben a feladatban 5 fő természetvédelmi őr és 1 fő kerületvezető erdész vesz részt. 2013-ban a hivatásos vadászok megkapták a rendészeti törvény előírásainak megfelelően a szolgálati igazolványukat és szolgálati jelvényüket.

Képviselés hazai vagy nemzetközi testületekben: A KNPI Természetvédelmi Őrszolgálatából 6 fő természetvédelmi őr képviseli az Igazgatóságot 10 hazai vagy nemzetközi testületben.

10. Költségvetés és vagyon

Az Igazgatóság alapvető működési feladatainak ellátáshoz, a vagyonkezelésünkben lévő eszközök fenntartásához szükséges pénzügyi források az Igazgatóság saját bevétele, valamint az agrárgazdálkodási célprogramokból származó források, továbbá a működésünkhöz, és meghatározott célokra irányító szervünkől kapott 238,6 millió forint költségvetési támogatások biztosították.

Pályázati forrásból 1,06 milliárd forint értékű természetvédelmi célú fejlesztést valósítottunk meg.

Agrártámogatásokból 2013. évben összesen **1 milliárd** forint érkezett számlánkra, melyből 332 millió forint a SAPS előlege. 2013. évben egy alkalommal történt zárolás, 24 millió forint összegben, mely év végével költségvetési támogatás csökkentésére módosult.

Irányítószervi hatáskörben összesen 18,2 millió forint elvonás történt a költségvetési támogatásunkból.

2012. évi maradványunkból a 2013. december végéig 424.059 eFt-ot használtunk fel, a fennmaradó összeg felhasználása áthúzódik 2014. évre (40.000 eFt összegű Vsz-t-s földterületek kisajátítására rendelkezésre álló összeg)

A költségvetési támogatások az Igazgatóság bevételi szerkezetében csekély jelentőségűek összes bevételhez képest 9%-os arányt jelentenek. Működésünket és beruházásainkat az agrártámogatásokból, EU-s pályázati forrásokból, valamint saját működési bevételeink finanszírozták.

2013. évben 125.000 eFt többletbevételünk realizálódott, mely egyrészt a Bugaci erdő fakitermeléséből származó kedvezőbb értékű faanyag értékből, másrészt a haszonbérleti pályázatok dokumentációinak díjaiból keletkezett.

2013. év végén jelentős többlettel zártuk az évet, a 811 millió forint összegű maradványunkat közbeszerzési eljárások keretében előzetes kötelezettségvállalásaival, az irányítószertől kapott Vsz-t. hatálya alá tartozó földek kisajátításával, illetve a 2014. I. félévi feladatokra kötött szerződésekkel kötöttük le.

2013. évben 6 millió forint összegű meghiúsult maradványunk keletkezett, mely oka, hogy a keret jellegű kötelezettségvállalásainkra alacsonyabb összeget fizettünk ki a tényleges teljesítés arányában.

2013. I. félévtől bevezetésre került az irányítószervünk kezdeményezésével a Forrás SQL integrált pénzügyi és számviteli szoftver, mely a II. félévi bevezetése, a rendszer elsajátítása, jelentős párhuzamos munkavégzést, és többletmunkát jelentett számunkra. Az éves beszámolót párhuzamosan a SZÁMADÓ programban is elvégezzük, azonban 2014. évtől már csak az új rendszert használjuk a teljes pénzügyi számviteli területen.

10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

		teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	személyi juttatások	559.707
	munkaadót terhelő járulékok	135.098
	dologi kiadások	748.790

	egyéb támogatás értékű működési kiadás	13.697
Felhalmozási kiadások	felújítás	39.295
	intézményi beruházás	1.108.688
	Felhalmozási célú felhalmozási kiadások	320
Kölcsönök nyújtása		78
Kiadások összesen		2.605.673

10.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb.)

		Teljesítés (e Ft)
Működési bevételek	intézményi működési bevételek	818.503
	támogatás értékű működési bevétel	804.997
	előző évi működési c. maradvány átvétele	
	működési célú pénzeszköztámvétel ÁHT-n kívül	18.888
Felhalmozási bevételek	tárgyi eszközök, immateriális javak értékesítése	4.325
	támogatás értékű felhalmozási bevétel	1.060.284
	előző évi felhalmozási c. maradvány átvétele	
	felhalmozási célú pénzeszköztámvétel ÁHT-n kívül	2.070
Költségvetési támogatás	működési	46.150
	felhalmozási	192.500
Pénzforgalom nélküli bevételek (előző évi maradvány felhasználás)		424.069
Bevételek összesen		2.947.717

Bevétel jogcíme	Bevétel összege ÁFA nélkül (eFt)
Nádhaszonbérlet	9.072
Haszonbérlet	483.061
<i>Földterületek bérlete összesen:</i>	<i>492.133</i>
Egyéb ingatlanok bérlete	5.508
Lakásbérleti díjak	117
Terem bérleti díjak, egyéb ingatlanok bérlete	2.570
Szállásdíjak	4.102
Bérleti díjak összesen:	504.430
Faértékesítés bevétele	93.039
Trágya értékesítés	11.675
Lábon álló nádtermés	6.061
Vadhús értékesítése	1.073
Kiadványok, könyvek, ajándéktárgyak	623
Lábonálló fű,	3.078
Állat, Marhahús értékesítése	53.106
Szalámi értékesítés	7.659
1 db ló értékesítése	160
Áru, és készletértékesítés összesen:	176.474
Belépők, oktatás, védett term.érték bemutatása	3.413
Egyéb sajátos bevételek, pályázati dokumentációk földpályázatok is)	44.849
Dolgozók térítése, kártérítések, bevételei (telefon, szgk., rezsi, egyéb)	1.839
Kötbér, bánatpénz, biztosítási kártérítések, per ktg.	4.561
Kiszámlázott ÁFA bevételek	65.020
Fordított ÁFA technikai bevételei	17.917
Összesen	818.503

10.3. Vagyon

10.3.1. Befektetett eszközök

Nyilvántartás szerinti vagyon (e Ft)		Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		194.668	97.026	97.642
Szellemi termékek		48.694	48.694	0
Ingatlanok, kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	5.092.584	0	5.092.584
	Telek	14.229	0	14.229
	Épület	745.996	262.126	483.870
	Építmény	3.962.237	1.526.180	2.436.057

	Erdő	67.917	0	67.917
Gépek, berendezések, felszerelések	Ügyviteli	126.832	112.538	14.294
	Egyéb	393.609	269.577	124.032
	Képzőművészeti alkotások	2.581	0	2.581
Járművek		458.325	290.754	167.571
Tenyészállatok		338.653	145.520	193.133
Beruházások, felújítások (folyamatban lévő)		872.694	0	872.694
Összesen		12.319.019	2.752.415	9.566.604

10.3.2. Forgóeszközök

Anyagok	4.725.947 Ft
Állatok	180.880.000 Ft
Késztermékek	118.198.232 Ft
Áruk, göngyölegek, közvetett szolgáltatások	11.667.005 Ft
Készletek összesen	315.471.184 Ft

10.4. Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés 2013-ban (db)
Iroda	5	0
Szakmári lőtér	1	0
Szolgálati lakás	9	0
Állattartó épület	8	0
Egyéb állattartó építmény	8	0
Tanya	21	0
Erdészház	1	0

10.5. Eszközök

Az Igazgatóság tulajdonában nyilvántartott eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés
2013-ban (db)		
Mezőgazdasági munkagépek, vontatók	58	6
Személygépkocsi (a terepjárókat kivéve)	8	0
Terepjáró	38	3
Motorkerékpár	1	0
Kerékpár	107	1
Vízi jármű, eszközök	22	0
Videokamera	4	0
Digitális fényképezőgép	85	17
Távcső	112	4
Kézi távcső	40	0
Éjjellátó készülék	8	2
Számítógép	104	0
Mobiltelefon	94	0

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok

Az Igazgatóság két látogatóközpontot, a kecskeméti Természet Házát és a Tisza-völgyi Bemutatóházat (Pusztaszeri TK) üzemeltet. A Természet Házában új interaktív állandó kiállítás készült 2013-ban.

11.1.2. Tanösvények

Az Igazgatóság működési területén 22 tanösvény található. 2013-ban egy KEOP projekt keretében a fülöpházi homokbuckák területén felújításra, bővítésre került a Báránypirosító tanösvény és egy új tanösvény került kialakításra (Garmada). Ennek egyik ága a Naprózsa Erdei Iskola és Fülöpháza község között vezet, kb. 4500 m, a másik ága a Somodi tanya és Fülöpháza község között 4000 m hosszú. Folyamatosan végezzük az Igazgatóság tanösvényeinek felújítását: Lakitelek: Kontyvirág tanösvény, Körös-éri TK tanösvényei, a Pusztaszeri TK területén 28 db tájékoztató tábla cseréje, Bugac pásztorépítmények tábláinak cseréje. A Bugacon 2012-ben pusztított tűz nyomán a turisták által használt útvonalakat is át kellett helyezni, így megújult a Boróka tanösvény, illetve a 2014. tavaszi szezonkezdetre új turistajelzések kerülnek kihelyezésre a sétautakon.

11.1.3. Egyéb bemutatóhelyek

A *bugaci Pásztor* múzeumban állandó kiállítás látható. 2013-tól egy autentikus „pásztor” ember fogadja a látogatókat, aki a néprajzi értékek, bőrdudás bemutató mellett túrát is vezet. A *tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció* a kísérleti régészet elvei szerint hagyományos anyagokból készült együttes. 13 éve áll, mára egyes elemei erősen elhasználódtak. A felújításával kapcsolatban a Kecskeméti Katona József Múzeum szakembereivel folyik a szakmai egyeztetés. Üzemeltetője Tiszaalpar önkormányzata. A Kunszentmiklóson levő *Virágh-kúria* állandó kiállítása a környék természeti és néprajzi értékeit mutatja be állandó kiállítás formájában. 2013 során két alkalommal időszaki kiállítást is szerveztünk. Üzemeltetője Kunszentmiklós önkormányzata, az épületben az önkormányzat Tourinform irodát is működtet. A *Rákosivipera-védelmi és Oktató Központ* működése kutatási programok mellett csak kisebb létszámban tud csoportokat fogadni. A bemutató feladatokat 2014-től a KNPI illetékes természetvédelmi őrre végzi.

A *Csólyospálosi Földtani Feltárás* bemutatóhely és a *Varangy* túraútvonal önállóan működő terepi bemutatóhely, 2013-ban IPA pályázatból felújításra, bővítésre került.

11.1.4. Társadalmi kapcsolatok

A külső szervezetekkel történő kapcsolattartás és együttműködés az alábbiak szerint valósult meg:

- Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ): a KNPI Naprózsa Oktatási Központ néven 4 telephellyel tagja a szövetségnek.
- A Magyar Környezeti Nevelési Egyesületnek (MKNE) több kollégánk egyéni tagja.
- A KÖRLÁNC Egyesület több csoportjával működünk együtt (Szeged, Kecskemét) környezeti nevelési programok, képzések, továbbképzések megtartásában.
- Aktív szervezői és résztvevői vagyunk a hazai nemzeti parkok környezeti nevelői szakmai találkozójának.
- Folyamatos és rendszeres a kapcsolatunk a működési területünkön levő oktatási intézményekkel (általános iskolák, óvodák, középiskolák), kiemelten a Zöld óvodákkal, és Ökoiskolákkal, részükre minden februárban Fórumot szervezünk.
- A gyakorló pedagógusokkal való kapcsolattartás érdekében virtuális Pedagógus Műhelyt működtetünk.
- A környezeti nevelés területén a Százszorszép Gyermekház, a Rendezvényház Nonprofit Kft. (Szeged) és a kecskeméti Ifjúsági Otthon és a KEFAG Zrt. és a Porta Egyesület (Kecskemét) állandó partner foglalkozások, szakkörök, terepi akciók szervezésében, zöld jeles napok megünneplésében.
- Folyamatos szakmai kapcsolatban állunk erdei iskola szolgáltatókkal, ökoturizmussal foglalkozó vállalkozókkal, önkormányzatokkal, civil szervezetekkel.
- Az Országos Erdei Óvoda és Iskola Programot működtető Erdei Iskola Szolgáltatók Érdekegyeztető Tanácsa mellett működő Szakmai Testület elnöke egy munkatársunk.
- Aktív együttműködésünk van a térség Tourinform irodáival.
- A Máltai Szeretetszolgálat és a Táj-Kép-Festő amatőr festők szervezetét kedvezményes táboroztatási lehetőséggel támogattuk (kedvezményes szállás, programok vezetése).
- Folyamatos kapcsolatunk van a BKM Közművelődési Intézettel, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Bács-Kiskun és Csongrád megyei szervezetével, részt veszünk a falugondnok képzéseikben (Falugondnokok Dunna-Tisza Közi Egyesülete).
- NaturArt Természetfotós Szövetség rendezvényeinek adunk helyet.
- A kecskeméti Hunyadvárosi Részönkormányzattal együttműködve helyet adtunk rendezvényeiknek (Hunyadvárosi Napok kiállítása, gyermekfoglalkozások, Madárbarát Hunyadváros program).

- Csongrád Megye több településének önkormányzatával együttműködést kötöttünk az iskolai környezeti nevelési programok megvalósításának anyagi segítésére.
- Támogatjuk a Varázslatos Magyarország természetfotós pályázatot.
- Helyet biztosítunk a Kecskeméti Világjáró Klub Egyesület rendezvényeinek, ahol ismeretterjesztő előadásokat tartunk.
- A Magyar Természetbarát Szövetség tagjai részére kedvezményes belépést biztosítunk a nemzeti park által szervezett terepi programokra, illetve a szálláshelyeinket kedvezménytel vehetik igénybe.
- A Természet Házában működő Zöld Könyvtár a hét 5 napján fogadja a külső látogatókat.
- Támogatásban nem részesülő partnerként részt vettünk egy Kecskemét város Önkormányzat LEADER projekt keretében megvalósuló turistaút szellemi kimunkálásában.
- Kapcsolatépítés a Duna-Tisza Magyar Pászorkutyás Egyesülettel.
- Jeles napok szervezésében, lebonyolításában együtt működünk a Kecskemét és Szeged város zöld szervezeteivel, mozgalmaival, intézményeivel.

11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Az év során új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmény nem készült. A Kontyvirág Erdei Iskolába KEOP támogatással szabadtéri foglalkoztatók kerültek kialakításra, terepi és beltéri oktatási eszközök kerültek beszerzésre.

11.2.2. Szakvezetési túrák

Igazgatóságunk 2013-ban 47 előre meghirdetett, tematikus túrát szervezett az egyéni érdeklődőknek, családoknak (pl. „A téli nádasok élővilága, Kerékpártúra a „Nagy víz nyomába”, Csatangolás a Csodaréten, Türelmes túrázóknak madár lese a Csaj-tón, stb.) A *Vadonleső* programhoz kapcsolódva három túrát szerveztünk a zöld leve-libéka (Kolon-tó), a fehér tündérrózsza (Tőserdő) és az imádkozó sáska (Bugac) monitorozásához kapcsolódva. A már igen népszerűvé vált tavaszi tűzokdörgés megfigyelő túrát (Böszörpuszta környéke) egy egész napos *Tűzok-ünnep* elnevezésű rendezvénnyé bővítettük. Itt a tűzokvédelmi előadások, tűzokos bábelőadás, játszóház, kézműves foglalkozás mellett a fő attrakció természetesen a dürgő tűzokok megfigyelése volt. A változatos helyszíneken zajló túrák, az *Európai Nemzeti Parkok Napja* és a *Magyar Nemzeti Parkok Hete* alkalmából szervezett családi programok és túrák egyre népszerűbbek. Három interaktív foglalkozás, két kerékpártúra, egy víztúra és egy nyílt nap a *Rákosivipera védelmi és Oktatóközpontban* várta a látogatókat. A nagyrendezvényeken (pl. Ősök Napja, II. Futó-homok Félmaraton, Szent Iván Nap, Szent Mihály Napi Vigasságok) naponta több alkalommal is szerveztünk túrákat, tematikus terepi programokat.

A turisták a nemzeti park által nyújtott turisztikai szolgáltatásokért pl. szakvezetések, az esetek nagy részében fizetnek. Az *Európai Nemzeti Parkok Napja* és a *Magyar Nemzeti Parkok Hete* rendezvényei térítésmentesen, vagy jelentős kedvezménytel látogathatók. Az árak a nyújtott szolgáltatástól függően változnak (pl. szervezett autóbusszos terepi kirándulás). A Magyar Természetbarát Szövetség szervezett természetjárói és az MME tagok részére a szakvezetési túrákon való részvételhez kedvezményt biztosítunk. Kedvezményt kapnak a Természet Házában a Kecskemét város által bevezetett Kecskemét Turista Kártya birtokosai is.

Ebben az évben sajnos nem növekedett a szervezett iskolai csoportok terepi programjainak a száma. Jelentősen emelkedett viszont az óvodások száma, ami az életkoruknak megfelelően szervezett, a Kiskunság védett növényeit és állatait bemutató interaktív bábos programoknak köszönhető.

A látogatók szívesen használják a nemzeti park tanösvényeit, melyek a településekről könnyen megközelíthetők, és egész évben szabadon látogathatók.

11.2.3. Erdei iskolák

A **Naprózsa Erdei Iskola** a Fülöpházi homokbuckák területén található, 30 személy befogadására alkalmas. Van laborja, gyógynövénykertje, szabadtéri foglalkoztatója, és a terepi vizsgálatoknak helyszínt biztosító tanösvénye. Az alapvető terepi eszközökkel rendelkezik, de felújításra szorul, amit 2014-ben tervez is az Igazgatóság. Az év során négy bentlakásos erdei iskolai turnust tudtunk szervezni. Sok csoport csak egy-egy napra a terepi turnusban 54 gyerek vett részt erdei iskolai programon. Az év során 210 fő vette igénybe az erdei iskola szolgáltatásait, pl. terepi tematikus programok. Mivel az erdei iskola épülete erősen felújításra szorul, ez a látogatottság megfelelőnek mondható. Egy a területet érintő KEOP projekt miatt az épület a szezonban 3 hónapig foglalt volt.

A **Kontyvirág Erdei Iskola** (Lakitelek) a KNP szikra és az Alpári-rét területén levő 44 fős korszerű épület. KEOP támogatással szabadtéri foglalkoztatók kerültek kialakításra, terepi és beltéri oktatási eszközök kerültek beszerzésre. Az erdei iskola ismert az iskolák körében, és jó kihasználtsággal is működik. 11 erdei iskolai csoport 272 gyerek és kísérőik vettek részt erdei iskolai programon, 1 erdei óvoda csoport volt. Természetismereti táborozásokon 35 csoport 1359 gyerek, egy napos terepi foglalkozáson 605 gyerek és kísérőik voltak az erdei iskolában. Mindkét erdei iskola rendelkezik minősített programmal. Mindkét erdei iskolában Üdülési csekket és SZÉP kártyát elfogadtunk a szálláshely szolgáltatás kiegyenlítésére.

11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

KNPI saját rendezvényei: Tűzokünnep (Bösztröpuszta), Szent Iván nap (Bugac), Magyar Nemzeti Parkok Hete, Múzeumok éjszakája (Kecskemét; Tisza-völgyi bemutatóház), Szent Mihály Napi Vigasságok (Bugac), II. Fehértavi darvadozás (Szegedi Fehér-tó).

Vándorkiállítások: 8 településen, a Természet Házába időszaki kiállítás 6 alkalommal, a Virágh-kúriában 2 alkalommal. Megszerveztük a Nemzeti Parkok Hete helyi rendezvényeit 6 napon keresztül.

A KNPI aktív közreműködésével lezajlott rendezvények: Kurultáj (Bugac), Magyarok Országos Gyűlése (Apaj), II. Futó-homok félmaraton (Szent Iván Nap része Bugac), számos falunap és helyi rendezvény a KNPI működési területén levő településeken.

Környezeti nevelés, szemléletformálás: A *Természet Háza* (Kecskemét) és a *Tisza-völgyi Bemutatóház* (Szatymaz) a látogatóközponti funkciók mellett a nemzeti parkban folyó környezeti nevelés két fontos helyszíne. Mindkét helyen az óvodás kortól a felnőttekig minden korosztály számára rendezünk foglalkozásokat, előadásokat. Az óvodások és kisiskolások részére mesesarkot alakítottunk ki, ahol nyolc féle tematikus bábos természetismereti foglalkozást tartunk. Részben elkészült a Természet Háza emeleti kiállítóterében az interaktív kiállítás, aminek a fejlesztése folyamatos. Elkészült az ártér, a mocsarak, a tájidegen növények, a tölgyfa és a védett növények interaktív tábla, és a Hankovszky-ligetben kihelyezett 6 darab gyerekeknek szóló interaktív kültéri tábla.

A „*Tűzokünnep Bösztröpusztán*” és a *II. Fehértavi darvadozás* nemcsak ökoturisztikai rendezvény volt, hiszen pl. a tűzokkal és a madárvonulással kapcsolatos rajzversenyt és kiállítást, illetve terepi akadályversenyt is szerveztünk. A Darvadozás terepi versenyének győztesei kiránduláson vettek részt a Palicsi Állatkertben.

2013-ban is magas volt a környezeti nevelési programot kérő óvodák száma. A programok egy részét a Természet Házában, másik részét pedig az intézményekben bonyolítottuk le. Új program az óvodásoknak az „*Ürge Aladár meséi*” című bábokkal színesített, 8 részből álló foglalkozás sorozat melynek során az ürgével, a tűzokkal, a rákosi viperával és a tartós szegfűvel, a daruval, a sisakos sáskával, a fehér gólyával és a földikutyával ismerkedhetnek meg a gyerekek.

A Természet Házában 6 időszaki kiállítást szerveztünk (Kincsek a kiskőrösi turjánosban /Simonné Dulai Mária festményei/, A Körösök vidékének természeti értékei /Rokolya Imre természetfotói/, Állatok sárból, vízből tűzben /Dr. Mező Tibor kerámiai/, Erőss Zsolt Magaslataink /fotó/, Dr Asztalos Tibor természetfotói, Radics Tamás Székely –magyar Pamír expedíció /természetfotó/). Ebben az évben is bekapcsolódtunk a Múzeumok éjszakája országos programba. „Elvarázsolt liget” kalandozások a Hankovszky-ligetben (KNPI központja), a Tisza-völgyi bemutatóházban szervezett éjszakai lepkevadászati és madarászati.

Az Igazgatóság a működési területén, több telephelyen is végzi a természetvédelmi szemléletformálással, bemutatással, tájékoztatással, ökoturizmussal kapcsolatos feladatait. A célcsoportok a helyi lakosság, a nemzeti park iránt érdeklődő egyéni és csoportos vendégek, iskolások. Ennek eredményes végrehajtását a saját kezelésünkben levő bemutató és kiállítóhelyek, két erdei iskola, tanösvények, túraútvonalak, mint technikai háttér szolgálják. A személyi háttérrel a Természetismereti osztály dolgozói, és az Igazgatóság más területen dolgozó munkatársai (pl. természetvédelmi őrszolgálat) is biztosítják.

A *Rákosi vipera Védelmi és Oktatóközpont* (Kunpeszér), szervezésében az Oktatóközpontban 2013-ben 312 fő vett részt terepi foglalkozáson. A rákosivipera-védelmi program bemutatására több hazai állatkertben is sor kerül (Budapest, Pécs, Szeged, Kecskemét). A központ környezeti nevelője oktatási intézményekben rendhagyó órákat, előadásokat, amit 1375 fő hallgatott meg. A rákosi vipera védelmét bemutató vándorkiállítást kb. 5700 fő látta. A központ kb. 50.000 ember számára jutatta el közvetlenül a faj- és természetvédelemmel kapcsolatos információkat az állatkertekbe rendezett nyílt napjai során. A program 2013 derekán lezárult, a környezeti nevelő alkalmazása is megszűnt. A következő években a kutatási program ugyan folytatódik, az ilyen nagy léptékű bemutatási, szemléletformálási akciók azonban lezárultak. A KNPI területileg illetékes természetvédelmi őrre előre egyeztetett időpontokban fogadja a csoportokat.

KNP könyvtár: Könyvtári állomány: 50 folyóiratcím, több mint 4500 dokumentum áll a KNP dolgozói és a külsős olvasók rendelkezésére Könyvtári szolgáltatások: helyben olvasás, kölcsönzés (dolgozók részére), fénymásolás, szkennelés, CD/DVD írás, spirálózás. Saját kiadványaink részére kapcsolattartás az OSZK ISBN Irodájával. Kötelestpéldány szolgáltatás. Könyvtári kapcsolatok: Mátra Múzeum, MTA ÖBKI Könyvtár, Bács-Kiskun megyei könyvtár, a TTM könyvtárai, Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Nimfea Egyesület, Bács-Kiskun és Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága, Nagyalföld alapítvány, Keve András Madártani és Természetvédelmi Szakkönyvtár, MTA RKKI.

A KNPI működteti a www.knp.hu, a www.facebook.hu/KiskunsagiNemzetiPark és a www.kontyvirag.hu honlapot.

Vetélkedők

	Igazgatóság részvétele	Résztevő
Országos		
Kaán Károly Országos Természetismereti Verseny	megyei forduló szervezése	6 iskola; 6 fő
Madarak és fák napja Természetismereti Vetélkedő	területi forduló szervezés	5 iskola, 7 csapat; 21 fő
Lehoczky János Országos Környezeti Verseny	zsűri tagság	20 csapat; 90 fő
„Barátunk a természet” Magyar Népművelők Egyesülete	Feladatok összeállítása, zsűrizés	98 fő
Megyei		
Tavaszköszöntő természetismereti verseny	saját szervezés	12 általános ; 96 fő
Természetismereti rajzpályázat	A kecskeméti Corvina Általános Iskolával közös szervezés	607 pályamű
II. Fehértavi darvadozás terepi verseny		38 fő
Madárvonulás Gyermekszemmel rajzverseny (II. Fehértavi darvadozás)		608 pályamunka
Kistérségi verseny		
Kistérségi komplex természetismereti verseny (Kunszentmiklós)	Előadás, zsűrizés	45 csapat; 135 fő
Városi		
Középiskolák környezetvédelmi versenye	Feladatok összeállítása, zsűrizés	45 fő
Terepi játék		
Madarak és Fák Napja A Kecskeméti Arborétumban	Szervezés, lebonyolítás (KEFAG ZRT.-vel közös rendezvény)	9 óvoda; 13 iskolai osztály; 604 fő

Média megjelenés

		Megjelenés, részvétel száma	
		írott	elektronikus
Kiadítás, vásár		25 helyszínen	
Média	helyi	214	79
	regionális	61	26
	országos	23	195

2013-ben a Kecskeméti Kínáló, és a Szuperinfó regionális kiadójával voltunk szerződéses kapcsolatban, ahol kedvezményesen jelentek meg a KNPI aktuális programjai. A Kecskeméti TV kéthetente sugározott műsort „Hírek a természetből” címmel (26 megjelenés). A természetvédelmi örök rendszeresen adnak riportokat a települési, kistérségi írott és elektronikus média médiában a területüket érintő, vagy közérdeklődésre számot tartó kérdésekben. Ezek témáit a riport előtt a nemzeti park vezetőjével is a Vidékfejlesztési Minisztérium sajtóosztályával egyeztetjük, engedélyeztetjük.

Programjaink folyamatosan olvashatók a www.knp.hu honlapon, a www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark oldalon.

A regionális médiumok közül a Kecskeméti Városi Televízió, a Gong Rádió, a Szegedi TV; az írott sajtó közül a Petőfi Népe (Bács-Kiskun Megye) és a Délmagyarország (Csongrád Megye) tudósított a legtöbbször a KNPI eseményeiről.

Az éves programokról programfüzetet jelentettünk meg, amit az Igazgatóság látogató központjainkon kívül Tourinform irodákban, közművelődési intézményekben terjesztünk, valamint honlapunkon (www.knp.hu) és több turisztikai honlapon is megjelenik.

A Fehértavi Darvadozás kapcsán egy hónapos reklámkampány volt a Rádió 88 és az Európa Rádió hullámhosszán. Ez a rendezvényünk szeptember-novemberi időszakban az ökoturisztikai célközönség internetes felületei közül 14 honlapon (pl.: mme.hu, birding.hu, geocaching.hu, birdphotography.hu, stb.) jelent meg.

Kapcsolatban állunk a www.programturizmus.hu, a www.muzeum.hu, és a www.iranymagyarorszag.hu honlapokkal is.

11.2.5. Kiadványok

- A KNPI-t bemutató Természetbúvár Kiadó által kiadott leporelló újranyomása magyar nyelven 10 ezer példányban.
- Kiadtuk a KNPI 2013. évi programfüzetét 5000 példányban.

11.2.6. Látogatóstatisztika

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált látogatói

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)
Természet Háza	1902	2129	4031
Tisza-völgyi Bemutatóház	1614	100	1714
Pásztormúzeum (Bugac)	10400	6000	16400
Árpád-kori skanzen (Tiszaalpár)	265	498	763
Virágh-kúria (Kunszentmiklós)	0	937	937
Regisztrált látogatók a bemutatóhelyeken összesen	13667	10314	23981

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői

Szolgáltatástípus	Fizető látogatók (fő)	Nem fizető látogatók (fő)	Összesen (fő)
Szakvezetési túra, nyílt túra	3709	5950	9659
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	0	17346	17346
Erdei iskolai program	422	0	422
Természetvédelmi táborok	1019	0	1019
Csónak és kenutúrák	39	0	39
Fotóstúrák	0	8	8
Szent Mihály Nap (Bugac)	0	4500	4500
Szent Iván Nap, Futó-homok félmaraton	0	290	290
Fehér-tavi darvadozás	0	1460	1460
Nyílt nap, jeles nap	0	17346	17346
Kihelyezett kiállítások, falunapok, vásárok	0	35766	35766
Természetismereti versenyek	10	1245	1255
Regisztrált igénybevevők összesen:	12721	77347	90060

Szálláshelyek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működtetésében

Szállóvendégek száma (fő) erdei iskolában: 1343
Vendégéjszakák száma (fő): 3494

Összesített adatok

Bemutatóhelyek és szolgáltatások: 114041
Ebből szállóvendégek: 1343
Mindösszesen: 114041

A látogatókat a kiállítóhelyeken, látogatóközpontokban és szervezett csoportok, programok esetén tudjuk regisztrálni. Mivel a tanösvényeink szabadon látogathatók, azok forgalmát csak becsülni lehet.

A KNPI 12 helyszínen jelent meg időszaki kiállításával, amelyet a becslések szerint több mint 5000 fő látogatott.

11.3. Tervezett fejlesztések (2014)

- Boróka füzetek sorozat részeként egy, a KNPI területeit bemutató kiadvány megjelentetése magyar és angol nyelven.
- Kontyvirág tanösvény felújítása a KNPI Szikra és az Alpári rét területén MOL támogatásból. Befejezés 2014. kora tavasz.
- Nemzeti Parki Termék védjegy folytatása.
- Nemzeti Park PR és imázs fejlesztése, arculat kialakítása.
- Naprózsa erdei iskola épületének felújítása.
- KEHOP pályázat keretében a NATURA 2000 területekhez kapcsolódva tematikus bemutatóhelyek tervezése, a pályázatok előkészítése, beadása.
- Herman Ottó emlékévre állandó és vándorkiállítás, terepi rendezvények és túra Bugacon; természetismereti verseny és képzőművészeti pályázat, időszaki kiállítás, és Herman Ottó kiskunsági kötődéséről egy rövid kiadvány megjelentetése.

11.4. Együttműködési megállapodások

Együttműködési megállapodást kötöttünk több természetjáró és természetvédő civil szervezettel, a BKM Önkéntes Centrummal, a KNPI működési területén levő zöld óvodákkal és ökoiskolákkal.

Az iskolai közösségi szolgálat keretében 14 Bács-Kiskun és Csongrád megyei középiskolával kötöttünk megállapodást.

11.5. Fontosabb események

- TeSzedd program 7 helyszínen a KNPI védett természeti területein.
- Részvétel díszvendégként a Tatai Vadlúd Sokadalom rendezvényén előadásokkal, gyermek programmal.
- A Csólyospálosi Földtani Feltárás TT védetté nyilvánításának 35. évfordulójára az Igazgatóság szervezésében került megrendezésre a „A Darázskő” című tudományos-népszerűsítő konferencia Csólyospáloson.

12. Közfoglalkoztatás

12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek

Igazgatóságunk a 2013. évben 3 db teljes kifizetési idejű közmunkaprogramban vett részt, ezek:

2013. évi országos „nyári közfoglalkoztatási program”	2013. 04. 01. – 2013. 09. 30. 116 fő
2013. évi országos „októberi közfoglalkoztatási program”	2013. 10. 01. – 2013. 10. 31. 56 fő
2013. évi BKM-i „megyei közfoglalkoztatási program”	2013. 06. 12. – 2013. 12. 31. 15 fő

A 6 hónapos időtartamú „nyári közfoglalkoztatási program” során igen magas – 116 fős- átlagléttszámot kellett tartanunk. Ahhoz hogy ezt igazgatóságunk teljesíteni tudja, az illetékes munkaügyi központból 200 fölötti kiközvetítésre volt szükségünk. Összesen 164 fővel kötöttünk munkaszerződést, 25 fő munkaviszonya szűnt meg a program lefutása alatt, 139 fő volt a legmagasabb egyidejű létszámunk, és így tudtuk tartani a 116 fő átlagléttszámot a program időtartama alatt.

Az 1 hónapos „októberi közfoglalkoztatási program” során 54 fős átlagléttszámot kellett tartanunk. Ehhez az illetékes munkaügyi központból 60 körüli kiközvetítésre volt szükségünk. Összesen 55 fővel kötöttünk munkaszerződést, 1 fő munkaviszonya szűnt meg a program lefutása alatt, 54 fő volt a legmagasabb egyidejű létszámunk, és így tudtuk tartani az 54 fő átlagléttszámot a program időtartama alatt.

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal által hirdetett közfoglalkoztatási program keretében két helyszínen voltak dolgozóink: Izsákon 2013. 06. 12.-től 2013. 09. 30.-ig és Tiszaalpáron 2013. 06. 12.-től 2013. 12. 31.-ig. Ehhez az illetékes munkaügyi központból 20 fő kiközvetítésre volt szükségünk. Összesen 16 fővel kötöttünk munkaszerződést, 6 fő munkaviszonya szűnt meg a program lefutása alatt, 10 fő volt folyamatosan az egyidejű létszámunk, és így tudtuk tartani a 10 fő átlagléttszámot a program időtartama alatt.

12.2. Elvégzett feladatok, eredmények

A közmunkaprogramban foglalkoztatottak az alábbi négy nagyobb feladat csoportban látták el teendőiket:

- Természetvédelmi területkezelési feladatok,
- Erdészeti feladatok,
- Üzemeltetési, karbantartási feladatok,
- Adminisztrációs és nyilvántartási feladatok.

A természetvédelmi területkezelési feladatok közül a következő konkrét feladatok megvalósításában vettek részt hatékonyan az igazgatóságnál alkalmazott közfoglalkoztatottak:

- inváziós és tájidegen fás-, és lágyszárú növények irtása erdőkben, és a KNPI vagyonkezelésében álló földutak mentén;
- a vipera boxok karbantartása, lehálózása a Rákosvipera-védelmi Központban;
- mocsári teknős tojásrakó hely létesítése (homokfeltöltéssel) volt tőzegödrök mellett;
- kézi cserjeirtás;

- tuskópászta felszámolása;
- hatósági táblák kihelyezése és oszlopok javítása;
- szemét és hulladék összegyűjtése;
- vetési varjak által okozott kár mérséklése;
- kotorékklakó emlősök (róka és borz) kotorékainak feltérképezése;
- segédkezés a monitoring feladatokban;
- madárodú kihelyezése és karbantartása;
- illegális vízelvezetéseket megkeresése és betemetése.

Az **erdészeti** feladatok közül a következő konkrét feladatok megvalósításában vettek részt közfoglalkoztatottak:

- erdészeti ápolások;
- erdészeti tisztítások;
- erdő felújítások;
- fásításból való fakitermelés;
- tuskó sorok felszámolása;
- úttisztítások;
- nyiladéktisztítás;
- selyemkórótól való mentesítés;
- cserjeirtás, akácsarj leverés;
- talajszelvény kiásás;
- fatömeg becslés;
- aprítékolás.

Az **üzemeletetés, karbantartási** feladatok közül a következő konkrét feladatok megvalósításában vettek részt közfoglalkoztatottak:

- központi székház kifestése;
- iroda felújítások elvégzése;
- a KNPI vagyonkezelésében földútkarbantartás kézi eszközökkel (feltöltés, vízelvezetés);
- irodabútorok karbantartása;
- különböző ingatlanok kisebb napi szintű karbantartási feladatainak megoldása, teendőinek ellátása;
- Kerítésbontás, kerítésépítés, kerítés karbantartás;
- nyílászáró cserék, mázolás, karbantartás;
- karam, bontás, felújítás, villanypásztor építés;
- járdaépítés;
- üdülő faházak rendben tartása, takarítása, parkgondozás, vendégek fogadása.

Az **adminisztratív, nyilvántartási** feladatok közül a következő konkrét feladatok megvalósításában vettek részt közfoglalkoztatottak:

- a közmunkaprogram vezénylésében, annak adminisztratív feladatainak ellátásában;
- természetvédelmi teendők és nyilvántartások adminisztratív feladatainak ellátásában;
- területkezelési teendők és nyilvántartások adminisztratív feladatainak ellátásában;
- A közmunkaprogram keretében, megfelelő szakmai képességekkel bíró közmunkásai segítségével az Igazgatóság számos olyan adatgyűjtést végzett, amelyek eredménye a természeti értékek adatbázisát gyarapítja, illetve felhasználható az államigazgatási eljárásokban adott természetvédelmi kezelői nyilatkozataihoz, továbbá területkezelési koncepcióihoz. Ilyen volt a Nagynyíri-erdő (HUKN20006) Natura 2000 terület homoki nőszirm és homoki kikerics állományának felmérése, a Gátéri Fehér-tó (HUKN30002) Natura 2000 terület durva léptékű élőhelytérképének elkészítése, vagy több védett, illetve Natura 2000 terület részét alkotó tölgyesállomány természetes, többéves újulatának felmérése.

12.3. Tapasztalatok

Az igazgatóság alapfeladatának ellátásában, mind a mezőgazdasági, erdőgazdasági, ökoturisztikai, ingatlanok, tanösvények folyamatos tisztántartásának elvégzésében, adminisztratív munkák, egyszerűbb monitoring, térinformatikai feladatok segítségével hatékony közreműködést jelentett a korábbi évekhez hasonlóan a közfoglalkoz-

tatottak által elvégzett munka. Főként a kampányszerű, illetve a kézi munkákat igénylő területeken jelent nagy segítséget a közfoglalkoztatottak foglalkoztatása.

12.4. Javaslatok

Az átlag létszám tartása komoly bonyodalmakat okoz, így azt javasoljuk, hogy az illetékes döntéshozók az átlaglétszámra vonatkozó szabályozás átgondolását követően, annak rugalmasabbá vagy teljesíthetőbbé tétele irányában változtassanak a jelenlegi szabályozáson.

Igazgatóságunk javasolja, hogy ne kelljen előre „kőbe vésetten” kitalálni a konkrét kis és nagy értékű gépeket, eszközöket, anyagokat – és ehhez egy forintra pontos költségvetést mellékelni (ami legtöbbször az árváltozások miatt úgyszólván tarthatatlan – és csak újabb időt, energiát felemészítő – áthidalandó problémát generál), hanem csak a pénzügyi keret legyen meghatározva, amellyel természetesen szigorúan el kell számolni.

Igazgatóságunk javasolja, hogy informatikai eszközök és telefon-beszerzési lehetőség is legyen beleépítve a közmunkaprogramba, erre pénzügyi keret legyen meghatározva – konkrét eszközök típusmegjelölésének kötelezettsége nélkül, ugyanakkor szigorú elszámolás mellett.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

Az **államigazgatási partnerségi kapcsolatrendszer** hatékonyságának biztosítása céljából rendszeresen részt veszünk a Bács–Kiskun megyei Államigazgatási Kollégium ülésein, továbbá részt veszünk annak bűnmegelőzési munkacsoportjában.

Eredményesen és gyorsan működik az Ügyfélkapun keresztüli kapcsolattartás a hatósági ügyek intézése során az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséggel és az erdészeti hatósággal. Hatékony és harmonikus a kapcsolat a működési területünkön illetékes környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségekkel. A közös működési területtel rendelkező vízügyi igazgatóságokkal a kapcsolattartás zökkenőmentes, egymás munkáját hatékonyan segíti az információcsere.

A **társadalmi partnerségi kapcsolatrendszer** fejlesztése céljából a természetvédő civil szervezetek közül elsősorban a regionális szervezetekkel (Kiskunsági Madárvédelmi Egyesület, MME Csongrád megyei helyi csoportja stb.) van kapcsolatunk. Az országosan működő szervezetek közül egy, a Svájci Finanszírozási Alap keretében az MME és a Szent István Egyetem által megvalósítandó természetvédelmi pályázatban működik közre az Igazgatóság.

A **külső szervezetekkel** történő kapcsolattartás és együttműködés az alábbiak szerint valósult meg:

- A KNPI erdei iskolai útján tagja a Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetségének (KOKOSZ);
- A Magyar Környezeti Nevelési Egyesületnek (MKNE) több kollégánk egyéni tagja;
- A KÖRLÁNC Egyesület több csoportjával működünk együtt (Szeged, Kecskemét), és egy kollega tagja is a KÖRLÁNC Kecskeméti Csoportnak.
- Aktív szervezői és résztvevői vagyunk a hazai nemzeti parkok környezeti nevelői szakmai találkozójának;
- Folyamatos és rendszeres a kapcsolatunk a működési területünkön levő oktatási intézményekkel (általános iskolák, óvodák, középiskolák), kiemelten a Zöld óvodákkal, és Ökoiskolákkal
- A gyakorló pedagógusokkal való kapcsolattartás érdekében Pedagógus Klubot tartunk;
- A környezeti nevelés területén a Százszorszép Gyermekház, a Rendezvényház Nonprofit Kft (Szeged) és a kecskeméti Ifjúsági Otthon és a KEFAG Zrt. állandó partner foglalkozások, szakkörök, terepi akciók szervezésében, zöld jeles napok megünneplésében.
- Folyamatos szakmai kapcsolatban állunk erdei iskola szolgáltatókkal, ökoturizmussal foglalkozó vállalkozókkal, önkormányzatokkal, civil szervezetekkel;
- Aktív együttműködésünk van a térség Tourinform irodáival, a Regionális Marketing Igazgatósággal (programfejlesztés, kiadványok előkészítése, lektorálás);
- A Máltai Szeretetszolgálat nyári táboroztatásait támogattuk (térítésmentes szállás, programok vezetése);
- Folyamatos kapcsolatunk van a BKM Közművelődési Intézettel, a BKM Agrárkamarával, részt veszünk a falugondnok képzéseikben
- A Kecskemét Hunyadvárosi Részönkormányzattal együttműködve helyet adtunk rendezvényeiknek (Hunyadvárosi Napok kiállítása, gyermekfoglalkozások, Madárbarát Hunyadváros program)
- Csongrád Megye több településének önkormányzatával együttműködést kötöttünk az iskolai környezeti nevelési programok megvalósításának anyagi segítésére. (Algyó, Baks, Szatymaz)
- Helyt adunk a naturArt Magyar Természetfotósok Szövetsége rendezvényeinek.

- Támogatjuk a Varázslatos Magyarország természetfotós pályázatot
- Helyet biztosítunk a Világjáró Klub Egyesület rendezvényeinek, ahol ismeretterjesztő előadásokat tartunk.
- A Magyar Természetbarát Szövetség tagjai részére kedvezményes belépést biztosítunk a nemzeti park által szervezett terepi programokra, illetve a szálláshelyeinket kedvezménytel vehetik igénybe.
- A Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karáról – korábbi keretjellegű megállapodások alapján - 2013-ban is fogadott hallgatókat szakmai gyakorlatra az Igazgatóság. Hasonló együttműködés áll fenn a Kecskeméti Főiskola Kertészeti Karával.
- Középiszkolások közösségi szolgálata: 14 Bács- és Csongrád megyei középiszkolával. 2013. szeptembertől több mint 2300 munkaórát dolgoztak a KNPI területén a középiszkolás közösségi szolgálat keretében.

Konferenciák, szakmai programok 2013-ben

- Zöld óvoda - Ökoiskola Regionális Fórum
- Föld Napja országos rendezvény lebonyolítása (Mórahalom)
- Nemzeti Parkok Hete programjának szervezése
- MOL: tavasz - őszi terepi rendezvény segítése
- Rákospipera Védelmi és Oktatóközpont szakmai programok lebonyolítása, koordinálása
- Szikes vízi kutatási konferencia
- Falugondnokok szakmai képzése
- Natura 2000 kezelési tervekkel kapcsolatos képzések
- Turisztikai konferenciákon aktivitás

Kapcsolat oktatási intézményekkel

Középiszkolai, egyetemi terepgyakorlatok: Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Debreceni Egyetem, Szegedi Egyetem, Szent István Egyetem, Kecskeméti Főiskola, Bedő Albert Erdészeti Szakiskola, Ásotthalom, Bársony István Mg. Szakközépiszkola, Csongrád, Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiszkola, Szeged, Baksay Gimnázium Kunszentmiklós, Vargha Domokos ÁMK, Kunszentmiklós, Fehér Ignác Általános Iskola Algyő stb.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

A határokon átívelő együttműködést is fontosnak tartjuk, lehetőségeinkhez képest az alábbiak szerint tartjuk a kapcsolatot külföldi szervekkel, szervezetekkel.

A **határontúli kapcsolatépítés** keretében aktívan részt vettünk az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Romániával végrehajtott IPA projektjének rendezvényein.

Szerbia kapcsán sikeresen pályáztunk „*Discovery of our forgotten cultural and natural heritage in the Hungarian-Serbian border region*” címmel egy IPA-projektre.

2013. december 20-án Szabadkán együttműködési megállapodást írt alá a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a **Palics–Ludas Közvállalattal** (a Szabadka környéki védett területek kezelője). A két szervezet a következő kiemelt területeken kíván együttműködni: a természetvédelmi őrszolgálatok határ menti tevékenységének összehangolása, rendszeres és periodikus, közös szolgálat a határ mindkét oldalán; a védett természeti értékekre – különös tekintettel a határ mindkét oldalán előfordulóakra – vonatkozó állománykövetési tevékenység összehangolásában; határokon átnyúló közös pályázatok kimunkálásában; a határ menti ökoturizmus és természetvédelmi bemutatás elősegítésében (mind a saját projekteken belül, mind más projekteken való részvételben).

Távoli kapcsolatok építése: A 2012 szeptemberében aláírt *kazah–magyar* szakmai-tudományos együttműködés megvalósítása érdekében 2013. július 11–26. időszakában a KNPI részéről Dr. Boros Emil igazgató és Biró Csaba természetvédelmi őr hivatalos látogatást tett a **Naurzum Nemzeti Természeti Rezervátumban** (Kazahsztán, Kostanay-megye, Karamendy) adatgyűjtés és szakmai kapcsolatépítés, valamint kép- és filmanyag készítése céljából.

EUROPARC Federation (Németország): Az EUROPARC 2013. évi konferenciáját 2013. október 9–13. között Debrecenben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság rendezte, melyen az igazgatóság is részt vett négy fővel (küldöttközgyűlés, a tájidegen fajok visszaszorítását tárgyaló munkacsoportülés vezetése, az Ifjú Kócsagőr Programban való részvétel, a EUROPARC Youth Conference 2013. szervezésében, lebonyolításában való részvétel kapcsán).

ÉDOSZ KINIZSI Sport és Természetjáró Szakosztály: közös munka volt turistautak jelzéseinek a pótlása.

Magyar Olajipari Művek (MOL Kiskunhalasi Termelési Üzemegység): őszi-tavaszi szakmai kirándulás, TeSzedd akció, rendezvények finanszírozása.

15. Ellenőrzés

Belső ellenőrzések

2013-ban sor került az Igazgatóság vagyongazdálkodási tevékenységének rendszerellenőrzésére, mely jelentés készítése folyamatban van. Belső ellenőrzésre került mintavételes ellenőrzés keretében az Igazgatóság pályázati és támogatásigénylési tevékenysége, a jelentés készítése folyamatban van. 2013. november 15-ig elkészült kockázatelemzés alapján a 2014. évi belső ellenőrzési terv, melyet megküldtünk az irányító szerv részére.

Külső ellenőrzések

- Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon: 2013. február 5-én és szeptember 25-én a Közreműködő Szervezet (Nemzeti Környezetvédelmi és Energia Központ Nonprofit Kft.) részéről, 2013. augusztus 28-án és 29-én pedig az EUTAF részéről.
- Tájidegen inváziós növények visszaszorítása Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein: 2013. október 29-én a Közreműködő Szervezet (NKEK NKft.) részéről.
- Vizes élőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén: 2013. szeptember 19-én a Közreműködő Szervezet (NKEK NKft.) részéről.
- A kiskunhalasi Fejetéki-mocsár vízellátásának javítása vízszabályozó műtárgyak segítségével: 2013. szeptember 19-én a Közreműködő Szervezet (NKEK NKft.) részéről.
- A Gátéri Fehér-tó vízrendezése: 2013. november 28-án a Közreműködő Szervezet (NKEK NKft.) részéről.
- A Mártélyi-holtág élőhelyvédelmi célú rehabilitációja című előkészítő pályázat záró ellenőrzését 2013.10.01-én hajtotta végre a Közreműködő Szervezet. Az ellenőrzés során a pályázati dokumentumokat, valamint a projekt vállalások teljesülését megfelelőnek találták.
- A „Natura 2000 élőhelyek rekonstrukciója az Alpár-Bokrosi öblözetben és a Körtvélyesi holtágon” című KIOP pályázat fenntartási időszakához kapcsolódó ellenőrzés volt 2013. július 22-én a KIOP Igazgatási Hatóság és az NKEK részvételével.
- Az ellenőrzéseken – egy kivétellel – hiányosságokat nem tártak fel, az „Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon” című projekt 2013. február 5-ei ellenőrzése után kellett egy együttműködési megállapodást bemutatni, illetve a pályázat különböző dokumentumaiban szereplő mennyiségi értékeket összhangba hozni hiánypótlás keretében.
- A Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. részéről lefolytatott ellenőrzés április 25-én zajlott, tanúsítást nem befolyásoló kisebb hiányosságokat állapítottak meg a nyilvántartási rendszerben.
- Az Igazgatóságnál 2013. év során Kölcsönös Megfeleltetéssel kapcsolatos ellenőrzést végzett a BKKM-i Kormányhivatal Élelmiszerlánc-Biztonsági és Állategységügyi Igazgatósága mind az öt állattartó telepen 2013. április és szeptember hónapban. A helyszíni és az okirati ellenőrzés során az ellenőrzést végző állatorvos kiemelkedő hibát nem talált.
- 2013. május 17-én a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Szervezési és Hatósági Osztály előzetes bejelentés nélkül az Igazgatóságon Közfoglalkoztatási program keretében nyújtott támogatás munkaerő-piaci helyszíni ellenőrzést tartott.
- A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási szerve 2009–2013. júliusi időtartamban társadalombiztosítási szakellenőrzést végzett.

16. Éves munka összefoglalása

Az 1975-ben alapított nemzetipark-igazgatóság személyi állományának első, nyugdíjba vonult generációját felváltó újabb generációja mostanra mind képzettségben, mind pedig tapasztalatban beérett, ütöképes gerinccel rendelkezik; ugyanakkor a munkatársak életkoreloszlása is megfelelő humán erőforrás-politikai szempontból.

A munkahelyi körülmények, munkaeszköz-ellátottság kielégítő, ugyanakkor a beszerzési tilalmak jelentősen megnehezítik a 21. századra nélkülözhetetlenné vált fokozatosan amortizálódó irodai informatikai eszközök fejlesztését, pótlását. Az őrszolgálat gépjárműveinek jelentős része egykorú, így amortizálódásuk is egyszerre várható; fokozatos lecserélésük megnehezített a beszerzési tilalom miatt.

Az Igazgatóság elsősorban agrártámogatásokból, haszonbérleti díjakból, illetve az állattartásból rendelkezik bevétellel. A költségvetési támogatások egyre csökkenő volta dacára a bevételek és kiadások egyensúlyban vannak, a pénzügyi stabilitás a jelenlegi rendszerben biztosított. Amennyiben a jogszabályi környezet esetleges

változása a bevételek átstrukturálódását eredményezi, az a működőképességet ugyanakkor súlyosan veszélyeztetheti.

A 2012 decemberében hatályba lépett SzMSz alapján 2013 februárjában végrehajtottuk az ebből adódó szükséges átszervezést. Ezt követően egyes szervezetiirányítási kérdéseket, valamint a dolgozók juttatásait is újraszabályoztuk új, illetve módosított vagy hatályon kívül helyezett igazgatói utasítások útján az alábbiak szerint: A KNPI Közzolgálati adatvédelmi és adatkezelési szabályzata; A KNPI szervezeti egységeinek jogutódlásáról; a KNPI cafeteria juttatásainak részletes szabályairól (hatályon kívül helyezve a 7/2013. sz. ig. utasítással); munkáltatói kölcsön folyósításának feltételeiről; Jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények betartását megalapozó a KNPI Természetvédelmi Őrszolgálati Osztályának és Területkezelési Osztályának együttműködési kötelezettsége; A 2013. évi haszonbérleti pályázatok lebonyolításának rendjéről; A KNPI Közzolgálati Szabályzatáról; 100 hektár térmértéket elérő birtoktestekre vonatkozó földhaszonbérleti eljárások értékelési szakaszában vizsgálandó egyes szempontokról és körülményekről.

Az utolsó igazgatói utasításhoz kapcsolódó végrehajtás jelentős vezetési, irányítási feladatot rótt az igazgatóra, főleg az utolsó negyedévben, mivel a közfigyelem középpontjában álltak, ill. állnak a földhaszonbérleti pályázatok. Továbbá az ehhez kapcsolódó panaszos ügyek kezelése is fontos vezetői feladat volt.

Az Igazgatóság a feszítő létszám gondokra figyelemmel kiszervezési folyamatot indított el azokon a területeken, ahol ezt a hatályos jogszabályok lehetővé teszik, illetve ahol a feladatellátás önállóan szervezhető, nem igényel közvetlen felügyeletet, irányítást, és csak szakmai ellenőrzést kíván meg. Erre figyelemmel a II. negyedévben az eddigi egy (13 éve jól működő) kiszervezett állattartó telep működtetése mellett további két állattartó telep működtetésére, ill. a saját hasznosítású gyepterületeink természetvédelmi célú kezelésére írtunk ki nyílt közbeszerzési eljárást. A két új telepre kiírt eljárás eredménytelenül zárult. A kiszervezési tervet fenntartva a IV. negyedévben ezt a kiírást megismételtük, és így 2013 decemberében mindkét telepre érvényes ajánlat érkezett.

Eredményesen zártuk a 2013. évi közmunkaprogramot.

Sikeresen lezártuk az 2013-ban esedékes pályázatainkat és sikeresen pályáztunk újabb forrásokra (LIFE, KEOP).

Új tájvédelmi körzetet avattunk Körös-éren, az Igazgatóság működési területén.

Tovább erősítettük nemzetközi kapcsolatainkat Kazahsztánnal és Szerbiával.

Külső akadály miatt nem sikerült lezárni a Vsz. 2013. évre tervezett kisajátítási eljárását. (többszöri szakvélemény-kiegészítés, bizonyítási indítvány miatt).

Baja külterületen kimagasló természeti értéket képviselő, fokozottan védett földikutyá-állomány került elő, ez országos szinten is jelentős zoológiai felfedezésnek minősül.

Az ugyancsak fokozottan védett kúszó zellernek újabb állományai kerültek elő az őrjegi Turjánvidéken, Natura 2000 területen kívül (ezzel e Natura 2000 jelölő faj jelenleg ismert állományának több, mint 98%-a Natura 2000 területen kívül található).

Az Igazgatóság vagyonkezelésében álló Pusztaszeri Hétvezér emlékművet augusztusban műemlékké nyilvánították.

Kilenc esetben madármérgezést jelentettek védett és fokozottan védett ragadozómadár-fajok kapcsán, két esetben madárcsempészésre derült fény a NAV közreműködésével.

A nemzeti park igazgatója 2013. december 31-ével lemondott kormánytisztviselői státusáról.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv)

1. Az Igazgatóság számára jogszabályban és központi irányító szerve által előírt eseti és folyamatos feladatok elhivatott módon, költséghatékonyan és eredményesen történő végrehajtása.
2. Az Igazgatóság számára hozzáférhető pályázati források sikeres kiaknázása (felkészülés új pályázatokon való sikeres részvételre, a meglévő pályázatok eredményes megvalósítása).
3. A Vsz. végrehajtásának folytatása a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetben.
4. Földhaszonbérleti pályázatok kapcsán a 2013-ban kiírt, de még el nem bíralt 327 birtoktestre és 17 500 hektár nagyságú területre vonatkozó haszonbérleti pályázat elbírálása, eredményhirdetése, szerződéskötés; az összes 2013-ban kiírt haszonbérleti pályázat nyertesével megkötött szerződéssel érintett mintegy 20 ezer hektár terület birtokba adása.
5. Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő osztatlan közös tulajdonú ingatlanok esetében a földhasználati megosztások végrehajtásában való közreműködés az NFA várható meghatalmazása alapján.
6. Az Igazgatóság működéséhez szükséges ingó és ingatlanvagyon korszerűsítése (a rossz állapotú gépjárműpark részleges megújítása: 12 új személygépjármű ill. kishasongépjármű beszerzése közbeszerzési pályázati eljárás keretében; az Igazgatóság épületeinek részleges korszerűsítése: a központi irodaház nyílás-

záróinak korszerűsítése, illetve a Naprózsa Erdei Iskola építészeti, energetikai, épületgépészeti és épületvilámosági felújítása).

7. Az Igazgatóság gépjárműállománya 2014. évi szervizeltetésének közbeszerzetése
8. Kiadványok megjelentetése (a KNP megalapításának 40. évfordulójára egy monográfia, a Boróka füzetek sorozat folytatásaként egy összefoglaló, angol nyelvű kiadvány megjelentetése a KNPI védett természeti területeiről, értékeiről, ökoturisztikai lehetőségeiről).
9. Újabb pályázat kiírása a Nemzeti Parki Termék Védjegy elnyerésére, kapcsolattartás a védjegyes termelőkkel.
10. Részvétel a Herman Ottó-emlékév megvalósításában rendezvények, kiállítások, kiadványok révén.
11. Arculati megújítás: új logó, honlap stb. megtervezése és bevezetése a VM koordinálásával.
12. 2014-ben az államháztartási számviteli új szabályozással egyidejűleg bevezetett új számviteli program kapcsán új szemléletmód bevezetése mind a pénzügyi, mind a szakmai osztályokon, ennek kialakítása, elsajátítása az új szabályoknak való megfelelő együttműködés kialakítása.
13. Szervezettefejlesztési ÁROP megvalósítása 2014 első félévében.
14. 21 Natura 2000 fenntartási terv ütemterv szerinti szakmai ellenőrzése, közreműködés egyenletesen magas szakmai színvonaluk kialakításában és társadalmi kommunikációjukban.
15. A Homokhátság MTÉT jelentős, tízezer hektáros nagyságrendű kibővítése, valamint egy új MTÉT terület, a Tisza-völgy MTÉT beindítása 35 ezer hektáron.
16. Közreműködés a Homokhátság vízháztartási problémáin enyhítő vízpótló rendszer kivitelezésének megkezdésében, „A Duna-Tisza közti Homokhátság térségében elhelyezkedő két mintaterületen a klímaváltozásból eredő hatások enyhítése és az alkalmazkodás lépéseinek megalapozása céljából megvalósítandó mintaprojekt – KEOP – 7.2.2.1/B/10-2010-0001” pályázat keretében, a nyugati mintaterület esetében az Országos Vízügyi Főigazgatóság konzorciumi partnereként.
17. Erdei legeltetés természetvédelmi kezelési előnyeinek vizsgálatát, az alföldi erdei legeltetések múltbeli gyakorlatának feltárását, az erdőtörvény módosítására irányuló természetvédelmi javaslatok összeállítását célzó kutatás kivitelezése, konzorciumi alapon szerveződött, széleskörű szakértői gárda megbízásával.
18. A védett és Natura 2000 gyepterületek kezelésének továbbfejlesztését célzó szakmai javaslatok kidolgozása, és gyakorlatba történő átültetése, az adaptív kaszálási és legeltetési módszerek elterjesztése érdekében. Aktuális időjárási viszonyokhoz alkalmazkodó, rugalmas kaszáláskezdet és legelőállat-nyomás alkalmazása egyre növekvő területen.
19. Hiányosan ismert ökológiájú és elterjedésű Natura 2000 jelölő állatfajokról rendelkezésre álló ismeretek jelentős bővítése.
20. Az aktuális időjárási körülményekhez jobban alkalmazkodó, rugalmasabb kaszálási és legeltetési gyakorlat elterjedésének elősegítése a védett természeti területeken és Natura 2000 területeken.
21. Az arra érdemes élettelen természeti értékek (földtani alapszelvények) fennmaradásához és megóvásához jogi feltételek megteremtése.
22. Az élettelen természeti értékek (földtani-, felszínalaktani értéke, alapszelvények) gyakorlati védelmét tovább kell erősítése, ennek érdekében a földtani természeti értékek megőrzését segítő rekonstrukciós, állagmegóvó munkálatok folytatása.
23. Az ex lege védett kunhalmok és földvárak esetében az együttműködés további erősítése a kulturális örökségvédelmi szakterülettel.
24. A még le nem határolt ex lege védett kunhalmoknak, földváraknak minősülő földrészletek hatósági határozattal történő kijelölése, gyakorlati védelmüket elősegítő rekonstrukciós munkálatok folytatása szükséges.
25. A számítógépes hálózati infrastruktúra felújítása.
26. A folyamatosan növekvő adatvagyon kapcsán az adattároló és - mentő kapacitásunkat bővítése.
27. Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő osztatlan közös tulajdonú ingatlanok esetében a földhasználati megosztások végrehajtásában való közreműködés, az NFA várható meghatalmazása alapján.